

JOKKMOKKS KOMMUN
JÁHKMÁHKE KOMMUVNNA
JÁHKMÁHKI SUOHKAN

Granskningshandling

ÖVERSIKTSPLAN

JOKKMOKKS KOMMUN

Översiktsplan Jokkmokks kommun

Granskningshandling

Dokumenttyp: Översiktsplan
Diarienummer: 2020:946

Medverkande

Projektledning

Erik Fagerström, chef Samhälls- och infrastrukturfunktionen
Helene Lowall, utvecklingschef

Konsulter

Christina Eneris, Sofia Silfverbrand, Paula Widmark och Charlotta Boström, Norconsult Sverige AB

Politisk styrgrupp

Roland Boman, kommunalråd - Kommunstyrelsens arbetsutskott
Henrik Blind, kommunalråd - Kommunstyrelsens arbetsutskott
Karin Vannar, Kommunstyrelsens arbetsutskott
Jan Sjöberg, Kommunstyrelsens arbetsutskott
Asbjörn Thunborg, Kommunstyrelsens arbetsutskott
Anna Hövenmark, ordförande Samhällsbyggarnämnden
Per-Jonas Parffa, vice ordförande Samhällsbyggarnämnden

Tjänstemannastyrgrupp/Referensgrupp

Representanter från kommunens förvaltningar

Foton: Jokkmokks kommun om inget annat anges

INNEHÅLL

Inledning	4
Välkommen.....	4
Vad är en översiktsplan?.....	4
Processen	5
Vad säger lagen?.....	6
Läsanvisning.....	6
Utgångspunkter	8
Omvärldstrender och utmaningar	8
Nationella och internationella mål	10
Regionala mål	12
Kommunala mål och styrdokument.....	12
Jokkmokks kommuns historia	14
Framtida inriktning Jokkmokk	17
Övergripande strategiska inriktningar	17
Geografisk utvecklingsinriktning.....	20
Mark- och vattenanvändning	24
Mark- och vattenanvändning generella ställningstaganden	24
Jokkmokk	29
Vuollerim	32
Porjus.....	33
Kåbdalis.....	34
Kvikkjokk	35
Murjek	36
Randijaur	37
Landsbygd.....	37
Tematiska ställningstaganden och allmänna intressen	41
Bostäder, befolkning och samhällsservice	41
Arkitektur och gestaltad livsmiljö	50
Näringsliv	53

Areella näringar	58
Mobilitet och trafik.....	64
Kulturmiljö.....	70
Naturmiljö.....	78
Friluftsliv, rekreation och kultur.....	87
Klimat.....	91
Miljö och hälsa.....	95
Teknisk försörjning	105
Regionala och mellankommunala frågor	110
Riksintressen och LIS	112
Riksintressen.....	112
Landsbygdsutveckling i strandnära läge - LIS.....	130

INLEDNING

Välkommen

Välkommen till granskningshandlingen av Jokkmokks nya översiktsplan!

Förslaget är resultatet av ett nära samarbete mellan tjänstepersoner, politiker, allmänhet och andra aktörer.

Jokkmokk är Sveriges näst största kommun till ytan och här bor 0,3 personer per kvadratkilometer. Här finns med andra ord mycket yta att leva på. Kommunen ligger strax norr om polcirkeln och är en del av Arktis och av Sápmi. Fjällvärlden täcker en betydande del av kommunens yta. Här finns de fyra nationalparkerna Padjelanta, Sarek, Stora Sjöfallet och Muddus samt världsarvet Laponia. Kommunen är en historiskt viktig och nutida mötesplats där exempelvis Jokkmokks marknad som sedan mer än 400 år utgör en årlig samlingsplats för hela Sápmi och är numera även en folkfest.

Vattenkraften i kommunen gav vid utbyggnaden många arbetstillfällen, och inflödet av människor från världens alla hörn har varit en del av att forma Jokkmokk till den mångkulturella mötesplats den är idag. Under den mest intensiva byggperioden uppgick kommunens befolkning till nästan 12 000 invånare. Idag, 2026, bor nästan 4 700 personer i kommunen.

I denna översiktsplan presenteras kommunens vilja och inriktning för framtiden. Översiktsplanen tar sikte på år 2050 och presenterar kommunens ställningstaganden avseende allmänna intressen och hur kommunens mark och vatten ska användas.

Digital översiktsplan

Detta är en tryckt version av den digitala översiktsplanen. Översiktsplanen är framtagen för att i huvudsak vara ett digitalt dokument med interaktiva kartor. Det innebär att vissa hänvisningar till interaktiva kartor inte stämmer i den tryckta versionen. För att läsa den digitala översiktsplanen besök Jokkmokks kommuns hemsida jokkmokk.se.

Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan är kommunens samlade viljeinriktning och vägledning för framtida strategisk planering och för en långsiktigt hållbar utveckling. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanen ska visa hur kommunen tar hänsyn till olika allmänna intressen samt hur

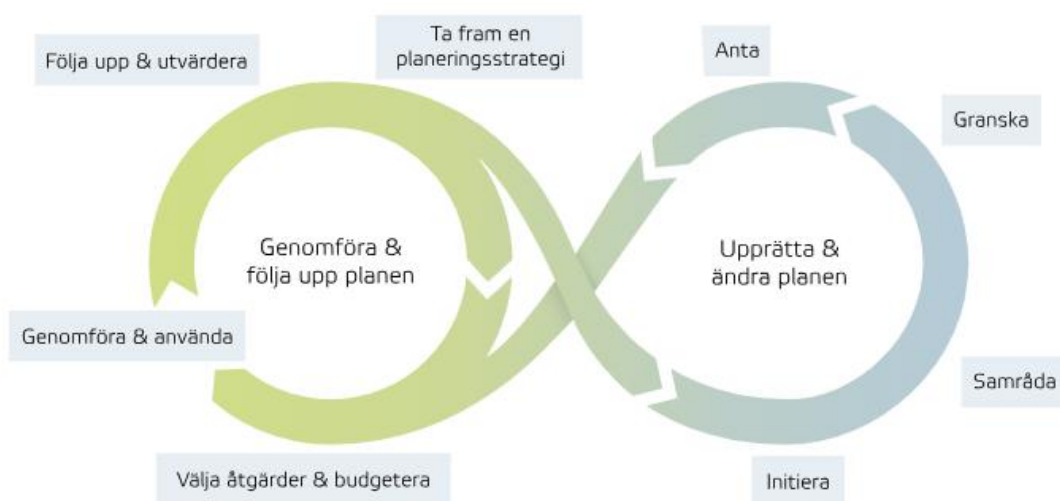
riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Den kan ses som en överenskommelse mellan staten och kommunen om hur bland annat mark- och vattenanvändning och byggande bör utvecklas. Översiktsplanen kommer att utgöra underlag för framtida planläggning samt underlag för prövning av bygglov och andra tillståndsärenden.

Processen

År 2020 gav kommunstyrelsen samhälls- och infrastrukturfunktionen i uppgift att ta fram en ny översiktsplan för Jokkmokks kommun eftersom den gällande översiktsplanen från 2011 bedömdes i vissa delar som inaktuell samt i behov av uppdatering. Flera workshoppar har genomförts tillsammans med den politiska styrgruppen och tjänstemannaorganisationen, och förslaget till ny översiktsplan har löpande stämts av med den politiska styrgruppen för att spegla den politiska viljan.

Förslaget till ny översiktsplan är nu på granskning från **7 juli 2026** till och med **30 september 2026**. Under den tiden kan du lämna synpunkter och idéer till kommunen om vad du tycker om planförslaget och hur du ser att kommunen bör utvecklas. Efter att granskningstiden är slut bearbetas planförslaget utifrån de synpunkter som kommit in. Planförslaget antas sedan av Kommunfullmäktige.

Översiktsplanering är en kontinuerlig process där det är viktigt att översiktsplanen hålls aktuell för att spegla den politiska viljeinriktningen samt planeringsförutsättningarna för kommunen. En del i den kontinuerliga översiktsplaneringen är att kommunen varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi där kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering står i centrum. Jokkmokk kommuns första planeringsstrategi antogs av kommunfullmäktige 2024-06-17.

Boverkets illustration över kontinuerlig översiktsplanering

Vad säger lagen?

Plan- och bygglagens tredje kapitel (PBL 2010:900) reglerar vad en översiktsplan ska innehålla samt hur den ska tas fram. Varje kommun ska enligt lag ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Planen ska även ge vägledning för beslut om

1. hur mark- och vattenområden ska användas, och
2. hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Planen är inte juridiskt bindande, men har en viktig roll som måldokument och ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Planen utgör ett betydelsefullt underlag för domstolar vid överprövning av detaljplaner och bygglov.

Läsanvisning

Översiktsplanen är indelad i sex kapitel samt tillhörande hållbarhetsbedömning (inklusive miljökonsekvensbeskrivning, MKB). Därutöver finns även en flik för en samlad plankarta och en flik där det finns möjlighet att lämna synpunkter. Synpunkter kan lämnas fram till och med **30 september 2026**.

Inledningskapitlet är där du läser nu. Här presenteras översiktsplanen och dess innehåll, lagkrav och process.

I *Utgångspunkter* redovisas vilka tidigare kommunala och regionala ställningstaganden som översiktsplanen utgår från samt relevanta nationella och internationella mål. Kapitlet diskuterar även de utmaningar som kommunen står inför vilka översiktsplanen tar avstamp i.

Framtida inriktning Jokkmokk presenterar kommunens övergripande strategiska inriktning för hur kommunen ska utvecklas. Här finns dels tre övergripande strategier för kommunen, dels en strategikarta där kommunens framtida strukturer och samband kopplat till bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer är målade med stora penseldrag.

Mark- och vattenanvändning visar kommunens viljeinriktning gällande användning av mark och vatten. Här visas exempelvis nya bostadsområden och verksamhetsområden. Hela kommunens yta omfattas av en användning som är vägledande i framtida lovprövning.

I *Tematiska riktlinjer och allmänna intressen* beskrivs vilka olika allmänna intressen som finns i kommunen samt vilka riktlinjer som gäller för dessa i den fortsatta planeringen.

Riksintressen och LIS redovisar kommunens syn på alla riksintressen samt en sammanfattning av kommunens viljeinriktning för framtida användning av vattendrag och strandområden i kommunens gällande LIS-plan.

I den digitala handlingen finns den samlade plankartan vilken redovisar dels förslag till mark- och vattenanvändningskarta, dels alla allmänna intressen. Kartan är interaktiv och det möjligt att tända och släcka olika lager för att se vad som sammanfaller med varandra och vad som bör tas hänsyn till.

Du kan skicka in dina tankar och idéer om planförslaget och hur du tycker att Jokkmokk ska utvecklas på bästa sätt. Vi vill ha dina synpunkter på planförslaget senast 30 september 2026.

Skriv ner dem och skicka till:

Jokkmokks kommun, Västra Torggatan 11, 962 85 Jokkmokk eller
registraturen@jokkmokk.se

Uppge diarienummer 2020:946

UTGÅNGSPUNKTER

Jokkmokks kommun är Sveriges näst största kommun till ytan med en befolkning på drygt 4700 invånare. Jokkmokks kommun består till stor del av skogsmark och fjällområden, där många internationella, nationella, regionala och lokala intressen ska beaktas. Kommunen har fyra nationalparker och ett världsarv och genom sina 10 vattenkraftverk är kommunen en av landets största producenter av el. Jokkmokks kommun är, till befolkningen sett, en förhållandevis liten kommun i Norrbotten som liksom andra inlandskommuner har en utmaning med vikande befolkningsutveckling och stora krav på bevarande av de allmänna intressena. Kommunen har sedan 1960-talet minskat i befolkning och har utmaningar i att upprätthålla god kommunal service till kommunens invånare.

Omvärldstrender och utmaningar

Stora trender i omvärlden påverkar också Jokkmokks kommun. Här beskrivs de trender som tydligast får effekt på samhällsplaneringen och kommunens mark- och vattenanvändning, samt vilka utmaningar kommunen står inför kopplat till dessa.

Demografi

Kommunens befolkning har minskat sedan början på 1960-talet med undantag för några mindre trendbrott. Tillsammans med en åldrande befolkning med färre arbetsföra utgör det en stor utmaning för kommunen. Glesbygdsområden drabbas oftast hårdare av befolkningsminskning och åldrande befolkning än städer. Detta kan innebära att kommunala förvaltningar i glesbygd står inför en större utmaning att möta de ökande behoven av service och underhåll av teknisk infrastruktur med begränsade resurser. Med minskade skatteintäkter och större behov av kommunal service innebär det en ökad ansträngning för kommunens ekonomi.

Digitalisering

Vi lever i en tid av ökad digitalisering där förväntningarna på digitala tjänster och tillgång till uppkoppling ökar. Fler arbeten och uppgifter utförs på distans. Detta innebär en utmaning för kommunen att kunna möta behovet med en tillräckligt utbyggd IT-infrastruktur. Markanvändningsbehovet för IT-infrastruktur skulle kunna minskas i det fall IT-kommunikation går från trådbunden till trådlös form.

Urbanisering

Urbaniseringen är en trend som pågått under många år och påverkar landsbygds- och glesbygdskommuner. För Jokkmokks kommun innebär det utmaningar i att hitta rätt kompetens framför allt till yrken inom vård, omsorg och teknik. Lägre skatteintäkter och

högre underhållskostnader per capita försvårar för kommunen att upprätthålla service och underhålla infrastruktur och byggnader.

Klimatförändringar

Klimatförändringarna utgör en stor utmaning för framtiden och dess konsekvenser är delvis svåra att förutse. För Jokkmokks kommun beräknas vintrarna bli mildare och nederbördsmängderna förändras. Klimatförändringarna kan leda till ökade påfrestningar på den tekniska infrastrukturen, exempelvis genom översvämningar och ökade mängder dagvatten. Det kan också innebära ett ökat behov för underhåll av infrastruktur så som VA, vägar och elförsörjning samt att anpassa dessa till nya förutsättningar.

Industriomställningen

Industriomställningen i Norrbotten innebär stora investeringar i fossilfri energi och hållbar industri, såsom till exempel produktion av fossilfritt stål. Länet har naturresurser och klimatförhållanden som gör regionen extra lämplig för dessa satsningar. Omställningen syftar till att minska klimatpåverkan. De stora investeringar som görs bidrar till fler arbetstillfällen vilket också kräver omfattande inflyttning och kompetensutveckling. För den lokala ekonomin kan omställningen bidra positivt om mindre och lokala företag får möjlighet att växa och utvecklas.

Industriomställningen i Norrbotten innebär möjligheter, men också utmaningar. Den snabba utvecklingen och konkurrerande intressen ställer krav på god samhällsplanering för att säkerställa en hållbar utveckling.

Ökad osäkerhet och komplexitet

Kombinationen av olika stora samhällstrender och utmaningar ger en ökad komplexitet och osäkerhet. Förutom ovan nämnda trender innebär även det geopolitiska läget och Sveriges inträde i Nato en osäkerhet. Kombinationen av en alltmer komplex samtid innebär att det är svårare att förutse konsekvenser av olika händelser och beslut. Det ställer högre krav på ökat samarbete mellan olika kompetenser samt förståelse för olika perspektiv och behov i samhällsutvecklingen och vilka prioriteringar som måste göras.

Markanvändningsfrågor har blivit mer komplexa genom ökade utredningsbehov och fler, ofta motstående, statliga och lokala intressen. I Jokkmokks kommun finns många intressen avseende bland annat naturvård, totalförsvaret, rennäring, skogsbruk, besöksnäring, verksamheter och vattenkraft som alla ska samsas om marken. Det ställer högre krav på samhällsplaneringen som ska samordna och avväga olika intressen mot varandra.

Nationella och internationella mål

Agenda 2030 och globala hållbarhetsmålen

Agenda 2030 för hållbar utveckling består av 17 globala mål för en bättre värld. De antogs av FN:s generalförsamling 2015. Det går inte att uppnå bestående hållbarhet utan att ta hänsyn till de tre delar som hållbarhet består av: ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och miljömässig hållbarhet. Samtliga mål är relevanta för Jokkmokks kommuns hållbarhetsmål, men framför allt följande mål:

- 3 – god hälsa och välbefinnande
- 6 – rent vatten och sanitet för alla
- 7 – hållbar energi för alla
- 9 – hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 11 – hållbara städer och samhällen
- 13 – bekämpa klimatförändringarna
- 15 – ekosystem och biologisk mångfald

Sveriges miljömål och klimatmål

För att nå de globala målen har riksdagen beslutat om 16 miljökvalitetsmål. Det finns även ett övergripande mål för miljöpolitiken som kallas generationsmålet. Målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Tillsammans bildar generationsmålet, miljömålen med sina preciseringar och etappmålen miljömålssystemet.

År 2017 antog riksdagen ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige som innehåller klimatmål, klimatlag och ett klimatpolitiskt råd. Det nationella långsiktiga klimatmålet är en del av det klimatpolitiska ramverket och innebär att senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Med negativa utsläpp menas att utsläppen är mindre än noll, det vill säga att halten av växthusgaser i atmosfären sänks.

Mål om bebyggelse

Det övergripande nationella målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i hela landet en god livsmiljö från ett socialt perspektiv. Detta innebär bland annat att en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas, samt att bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Att ha långsiktigt välfungerande bostadsmarknader

där utbudet av bostäder möter efterfrågan och svarar mot behoven är ytterligare en del av det övergripande nationella målet.

Det övergripande nationella målet för arkitektur, form och design innebär att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Mål om sociala värden

Det övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen samt att inom en generation sluta de hälsoklyftor som är påverkbara.

Det övergripande nationella målet för funktionshinderspolitiken, som utgår ifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Det övergripande nationella målet för kulturpolitiken är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Utöver det innebär målet att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet samt att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

Det övergripande målet för friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Mål om infrastruktur

Transportpolitikens övergripande nationella mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Målet innebär ett funktionsmål och ett hänsynsmål.

Det övergripande målet för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Det övergripande målet för energipolitiken bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU. Målet syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Energipolitiken ska skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Mål om näringsliv och ekonomi

Det övergripande målet för landsbygd, livsmedel och areella näringar är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.

Målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag.

Regionala mål

Den regionala utvecklingsstrategin – Norrbottensstrategin (2025) – är länets gemensamma färdplan till 2040. Den ska stödja länets aktörer i arbetet med att skapa ett hållbart län för alla norrbottningar.

Strategin bygger på fyra prioriterade områden – *en tillvaro full av möjligheter, ett lärande och attraktivt län, innovativt och konkurrenskraftigt* och *ett närmare Norrbotten*. Dessa anger riktningen för Norrbottens utveckling. Till varje prioriterat område finns målbilder. Målbilderna visar vart den gemensamma kraften ska riktas och tydliggör vilka insatser som behövs för att skapa ett starkt, konkurrenskraftigt och sammanhållet län.

Utvecklingsstrategins prioriterade områden och de tillhörande målbilderna har både direkta och indirekta kopplingar till flera av de områden som omfattas av översiktsplanen. Genom att använda strategin som stöd och vägledning kan kommunen säkerställa att framtida beslut och insatser utgår från en gemensam målbild för hela länet.

Andra relevanta regionala strategier, planer och program:

- Regional folkhälsostrategi 2018-2026
- Regional besöksnäringstrategi 2030
- Regional kulturplan 2023-2026
- Grön infrastruktur i Norrbotten – en preliminär handlingsplan (2018)
- Regional vattenförsörjningsplan (2013)
- Riktlinjer farligt gods (2019)
- Regionalt trafikförsörjningsprogram Norrbottens län 2018-2030
- Norrbottens klimat- och energistrategi 2020-2024
- Länstransportplanen för Norrbotten 2022-2033
- Strategi för hållbarhet (2024)
- Strategisk plan 2025-2027

Kommunala mål och styrdokument

Jokkmokks kommun har ett flertal mål och styrdokument som ger riktning för hur kommunen ska arbeta inom ett visst område.

Jokkmokks kommuns vision 2040 *Här får livet plats* är tillsammans med översiktsplanen kommunens övergripande styrdokument. Visionsdokumentet utgör basen i organisationens politiska styrning för mandatperioden. Visionen utgår från de tre målområdena *livskvalitet*, *livsmiljö* och *näringsliv*. Till varje mål finns delmål och måluppfyllelse. I visionen finns även värdegrundsord, *respekt*, *ansvar* och *lika värde*, vilka är grundläggande och ska genomsyra all offentlig verksamhet.

Utöver visionen finns dessa mål och styrdokument:

- Gestaltungsprogram (2015)
- Strandskydd och landsbygdsutveckling (2021) (Utgör en del av denna översiktsplan)
- Kommunikationspolicy (2022)
- Kommunikationsplan 2022-2030
- VA-plan inklusive VA-policy (2025)
- Vattentjänstplan 2024-2028 (2025)
- Riktlinjer för bostadsförsörjning (2024)
- Digitaliseringsstrategi (2022)

Utöver dessa finns ytterligare underlag som är av betydelse för arbetet med översiktsplanen:

- Förstudie Jokkmokk (2022), med följande fokusområden:
  - Bo och leva
  - Etableringar
  - Kompetensförsörjning
  - Vitalt friluftsliv-, fritids- och kulturliv

Jokkmokks kommuns historia

Området som idag utgörs av Jokkmokks kommun har varit befolkat i tusentals år. Här levde människor på jakt och fiske ända in i historisk tid och detta utgjorde den viktigaste näringen och basen för ekonomin fram till 1500-talet.

Samerna är Sveriges erkända urfolk och har levt i området sedan urminnes tider. Jokkmokks kommun utgör en central del av Sápmi, samernas traditionella bosättnings- och verksamhetsområde som sträcker sig över dagens Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Under årtusenden har samer utvecklat ett samhälle och en kultur baserad på nära relationer till naturen och landskapet. Jakt, fiske och senare renskötsel har format både markanvändningen och den kulturella identiteten. Samiska språk, berättartraditioner, jojk och duodji har förts vidare mellan generationer och utgör än idag en viktig del av kommunens kulturarv. Landskapen i Jokkmokks kommun bär fortfarande tydliga spår av samisk närvaro genom flyttleder, vistelseplatser, offerplatser och andra kulturhistoriska lämningar. Under 1500- och 1600-talet fick vildrensjakten mindre betydelse och människorna övergick till rennomadism (tamrensskötseln).

Under Karl XI utsågs Jokkmokk år 1605 till marknads- och kyrkplats, 1606 byggdes första kyrkan som ett led i att hävda rätt till land mot Norge/Danmark och Ryssland ända mot Ishavet i norr. Men även för att reglera myndighets- och skatteutövning i området. Marknads- och kyrkplatsen etablerades i ett område som sedan lång tid tillbaka varit en viktig samisk mötesplats. Marknaden reglerades till att enbart pågå under två veckor per år. Då fanns endast en ringa bebyggelse på platsen Jokkmokk.

Jokkmokks tätort är sammankopplad med Jokkmokks marknad vilken har anor som handelsplats sedan medeltiden. Utifrån marknadsplatsen utvecklades sedan Jokkmokks samhälle. Jokkmokks bebyggelse bestod länge enbart av kyrka, prästgård, marknadsbodarna och kyrkstugor.

Under 1660-talet inleddes silverbrytning i Kvikkjokksfjällen med hytta, smältugn och övriga bruksbyggnader vid älven i Kvikkjokk. Ett brukssamhälle byggdes upp med byggnader för arbetare och tjänstemän. Ett kapell uppfördes på 1670-talet med brukspredikant från 1673. Brytningen pågick in på 1700-talet, men fick aldrig någon större betydelse för befolkningstillväxten i kommunen.

Trots att staten uppmuntrade nybyggarkolonisation där befolkningen levde på småskaligt jordbruk med kreatur och skogsbruk samt jakt, fiske och renskötsel var det först i och

med det intensiva skogsbruket under sent 1800-tal som befolkningstillväxten kom i gång på riktigt. Den första stora befolkningsökningen inleddes 1897 med en enorm stormfällning kring Karats, så kallad Karats-tiden, det blev en anstormning av uppköpare, skogsarbetare, affärsmän och äventyrare. För bönderna blev värdet av skogen tydlig jämfört med tidigare myrslåttar. Timmerhuggare och flottare behövdes, och hela familjer flyttade upp och nya byar bildades. Nio skogsbolag etablerades sig i samhället, men även bland annat sågverk, butiker, åkerier och verkstäder.

Den andra stora befolkningstillväxten skedde med den stora uppbyggnaden av gruvor, järnväg och vattenkraft i norra Sverige som startade runt förra sekelskiftet. De viktigaste delarna var Porjus kraftstation, Malmbanan, Malmgruvor och Boden försvarsanläggning. Dessa benämns ibland sammantaget som "Norrbottens teknologiska megasystem". Utbyggnaden av vattenkraften inleddes 1910 med Porjus kraftstation och Suorvaregleringen. Vattenkraftsutbyggnaden innebar omfattande förändringar för den samiska befolkningen. Dammar, regleringsmagasin och annan infrastruktur påverkade flyttleder, betesmarker, fiskevatten och kulturmiljöer. Flera samiska bosättningar och historiskt betydelsefulla platser kom att översvämmas eller förändras när älvarna byggdes ut.

Inlandsbanan byggdes mellan 1932 och 1936 samtidigt som skogsbrukets personalbehov var omfattande. Kommunen hade som mest en befolkning på närmare 12 000 invånare under 1960-talet. Utbyggnaden av vattenkraftverken krävde stora mängder personal och helt nya samhällen uppstod i anslutning till kraftverken. Porjus, Harsprånget och Messaure är exempel på sådana samhällen. Porjus är den enda av orterna som överlevt och har därför idag en särställning som det enda bevarade kraftverkssamhället i landet. I Messaure och Harsprånget finns endast spår av gatunätet kvar. För många innebar vattenkraftsutbyggnaden att viktiga platser försvann i stora dammanläggningar. Många, både renskötare och småbrukare, lämnade sina näringar för jobb i vattenkraftsutbyggnaden.

På 1960-talet avsattes det 165 000 hektar stora Vidsels skjutfält och provområde för Försvarsmakten i Sverige. Området är militärt skyddsområde där allmänheten inte har tillträde och väntas få än större användning när Natoanslutna länder får tillträde.

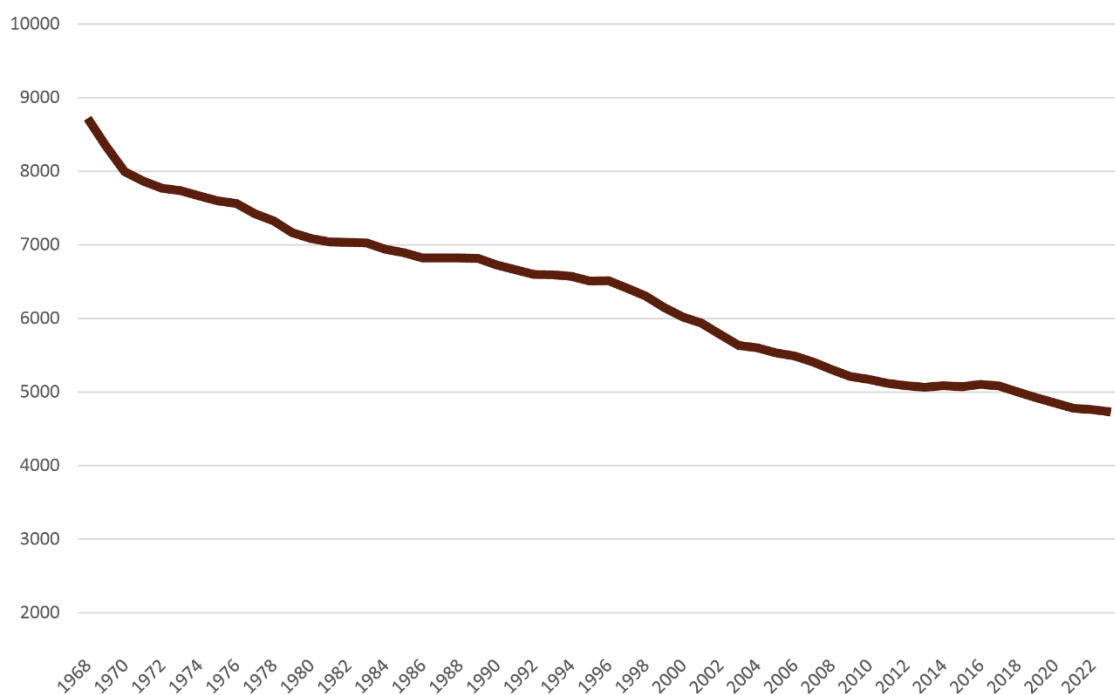
Efter vattenfallstiden har Jokkmokks kommun en stadigt minskande befolkning. År 2024 är folkmängden 4 722 invånare. Minskningen är också med anledning av att skogsbruket sysselsätter allt färre invånare.

Länets vattenkraft, malm/mineraler och järnvägsnät är fortfarande bland de viktigaste tillgångarna och bidrar till att Norrbotten idag (2023) har Sveriges näst högsta bruttoregionalprodukt (BRP)/invånare, bara Stockholms län har högre. Jokkmokks kommuns BRP är mer än dubbelt så hög som genomsnittet för Sverige. Vattenkraften, mineralerna och järnvägen är också grunden för en ny typ av industriutveckling i

Norrbottnen, den så kallade *industriomställningen* där elproduktion från älvarna används för att till exempel tillverka fossilfritt stål.

Besöksnäringen i länet växer och det finns en nationell och internationell efterfrågan på naturbaserade upplevelser. År 2024 hade kommunen närmare 211 000 gästnätter. Jokkmokk är ett starkt varumärke och kommunen har goda förutsättningar att utveckla den lokala besöksnäringen.

Befolkningsförändring Jokkmokks kommun 1968-2023

FRAMTIDA INRIKTNING JOKKMOKK

I detta kapitel presenteras Jokkmokks kommuns övergripande strategiska inriktningar och en geografisk utvecklingsinriktning med tillhörande karta.

Övergripande strategiska inriktningar

Jokkmokk ska vara en bra plats att leva och bo på

Jokkmokks kommun ska vara en bra och trygg plats att leva och bo på under hela livet för kommunens alla invånare, såväl under kortare som längre tid. Här finns möjlighet till en hög livskvalitet över tid och invånare ska känna stolthet över den plats man bor och verkar på. I kommunen finns möjlighet till en varierad livsmiljö i såväl centralorten, tätorter som på landsbygd och glesbygd i storslagen natur. Årstidsväxlingarna är tydliga och möjligheten till en rik fritid stor. Tillgång till bostadsnära rekreation är viktig och ska främjas och kommunen ska verka för att säkerställa naturområden i tätortsnära lägen för rekreation och friluftsliv.

Jokkmokks kommun är stor till ytan med en liten befolkning, och det är en utmaning att upprätthålla god service och kommersiellt utbud över hela kommunens geografiska yta. Större utbud av kommunal service ska därför samlas i centralorten och serviceorter, samtidigt som kommunen eftersträvar att bibehålla och kanske även på sikt utveckla service i landsbygdsorterna i takt med ökad befolkning. Avstånden skapar också närhet mellan invånare. Här hjälps man åt och skapar möjligheter för cirkulär ekonomi.

Kommunen ska arbeta för en stabil bostadsmarknad och samarbetet kring bostadsförsörjning med närliggande kommuner ska öka. Utbyggnaden av bostäder ska följa befolkningens och näringslivets behov och utvecklas i samtakt med samhällsservice och infrastruktur. En viktig del av bebyggelseutvecklingen är att förtäta inom befintliga orter och därmed nyttja befintlig infrastruktur. Förtätningen behöver ske på ett ansvarsfullt sätt genom att bland annat bevara och tillvarata grönområden för rekreation, motion, naturvärden samt kulturmiljöer. För att kunna möta framtida utveckling är det viktigt att kommunen strategiskt arbetar med planberedskap och markreserv.

Jokkmokks kommun ska växa på ett hållbart sätt med hänsyn till platsens värden och hushålla med resurser. Ny exploatering ska inte spridas utan så långt som möjligt samlas till befintliga stråk och där ingrepp, påverkan och barriärer i landskapet redan finns. Ny bebyggelse ska även anpassas efter ett föränderligt klimat. Detta innebär exempelvis att bebyggelse lokaliseras med hänsyn till risk för översvämning, ras och skred etc. Livet mellan husen – attraktiva och trygga miljöer som skapar förutsättningar för positiva möten ska vara centralt i utvecklingen av centralort och tätorterna. Ny bebyggelse på

landsbygden kan ge värdefulla tillskott till bygden, kulturlandskapet och byarna samt förbättra underlag för service. Livet mellan byarna är centralt för en levande landsbygd.

Jokkmokks storslagna naturmiljö ska värnas och tillgängliggöras

Jokkmokks kommun har en variationsrik och storslagen natur, vilket är en stor och attraktiv tillgång för såväl kommuninvånare som besökare och nya invånare. Kommunens höga natur- och kulturvärden ska värnas för framtida generationer. Här finns bland annat de fyra nationalparkerna Padjelanta, Sarek, Stora Sjöfallet och Muddus, världsarvet Laponia samt stora områden av värdefull skyddad natur. Dessa områden ska fortsatt skyddas samtidigt som det är viktigt att förstärka tillgängligheten.

Jokkmokks natur är tätt sammankopplad med den samiska kulturen, och här har människor levt i samklang med naturen i tusentals år. Den samiska kulturen är stark och levande i kommunen och ska fortsätta värnas och utvecklas.

Naturen är en viktig tillgång för besöksnäringen och används på olika sätt året om. Kommunens unika miljöer kan locka besökare, turister samt människor som önskar leva nära naturen också med anledning av en flexibel arbetssituation. Det är en utmaning att skydda naturen och miljön i samband med ett för omfattande friluftsliv och rekreation eftersom det innebär risk för att naturen slits. Kommunen avser därför att arbeta strategiskt med friluftslivet för att minska påverkan på naturen.

I Jokkmokks kommun finns naturmiljöer som blir alltmer sällsynta både nationellt och globalt. Här finns stora möjligheter att satsa på forskning och kunskapsinhämtning och därigenom bidra till lärande.

Jokkmokk ska ha ett starkt näringsliv och goda kommunikationer

Jokkmokks kommun har ett strategiskt läge i regionen med ett stort inflöde och utflöde av idéer och människor. Kommunikationerna till och från Jokkmokk är viktiga och de regionala sambanden och samarbetena med närliggande kommuner ska fortsatt stärkas. Goda pendlingsmöjligheter och digital kommunikation är en viktig förutsättning för det lokala näringslivet. Malmbanan ska fortsätta utvecklas för såväl persontrafik som godstrafik. Kommunen är även försiktigt positiv till utveckling av Inlandsbanan för godstrafik. Eventuell utveckling av Inlandsbanan ska ske med hänsyn till risk och säkerhet för miljö, människor och djur. Det finns en väl utbyggd IT-infrastruktur tack vare kommunens strategiska arbete inom området.

Den stora tillgång på fossilfri energi som finns i kommunen möjliggör för lokal utveckling av verksamheter och näringsliv som är i behov av tillgänglig el. Det är viktigt att värna den lokala användningen av elen för att kommunen och dess invånare ska kunna nyttja de resurser som finns i kommunen. Dessa verksamhetsstråk ska samlas längs delar av Lilla och Stora Luleälven. Ny infrastruktur och nya verksamheter ska utvecklas i avvägning

mot natur- och kulturmiljövärden och i anslutning till dessa finns möjlighet att skapa utbildningar kopplat till energi.

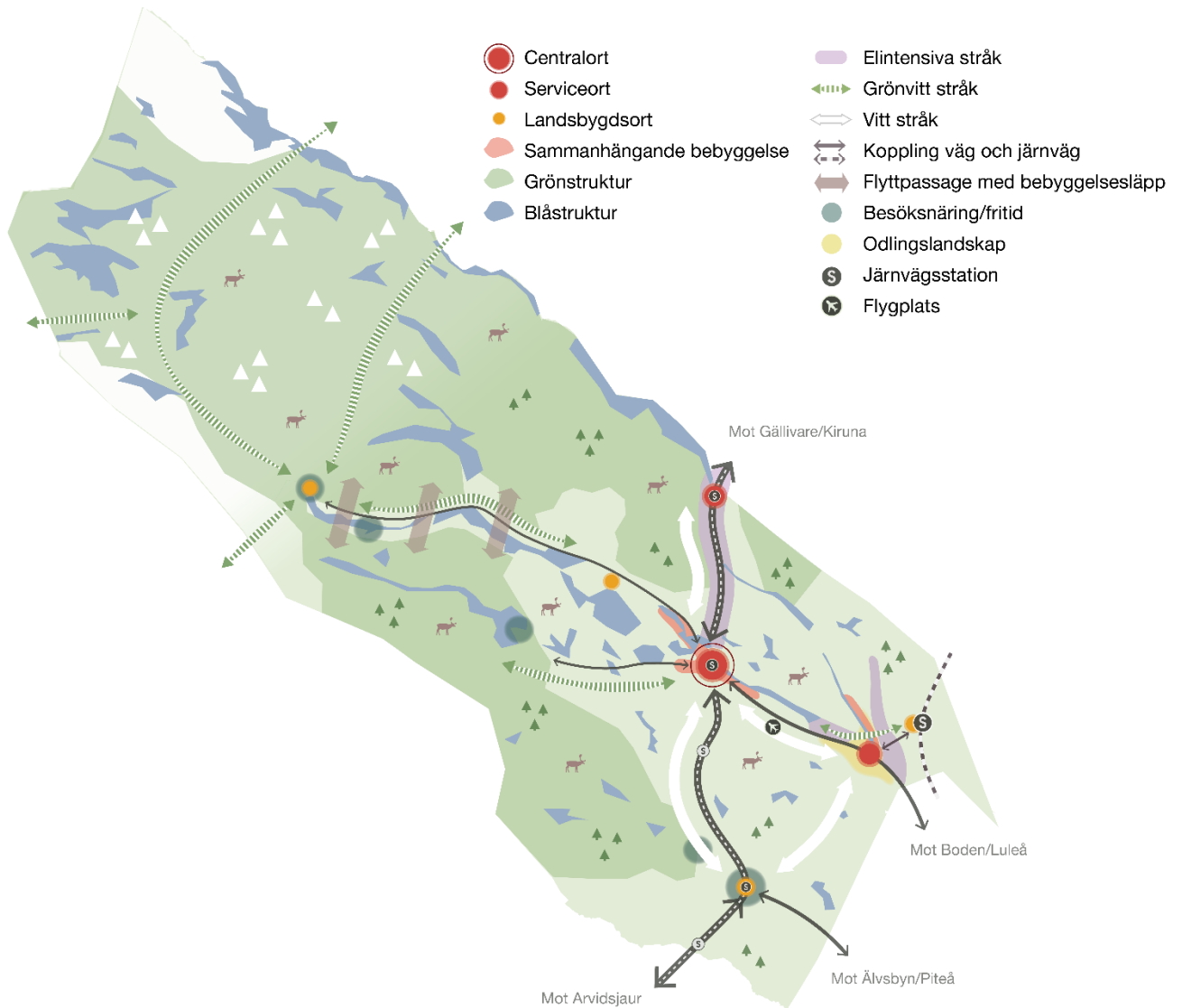
Eftersom kommunens naturresurser redan utnyttjas i hög grad för elproduktion anser kommunen att vindkraftsetableringar inte är lämpliga inom kommunens gränser. Däremot är kommunen positiv till att pröva enskilda mindre vindkraftverk där så kan bedömas lämpligt.

Det lokala näringslivet är starkt och ska fortsätta utvecklas med fokus på hållbarhet, mångfald och delaktighet i lokalsamhället. Ett variationsrikt näringsliv är kärnan för att kommunen ska kunna erbjuda olika typer av arbetstillfällen och därigenom en bra livsmiljö för sina invånare. Kommunen har en hög andel egenföretagare vilket är en värdefull tillgång för den lokala utvecklingen.

För att nå önskad utveckling är det viktigt att kommunen arbetar strategiskt för att uppnå en god planberedskap och markreserv. För att säkerställa kompetensförsörjningen inom näringslivet och offentlig sektor är det viktigt att fortsätta arbeta med riktade vidareutbildningar på plats.

Jokkmokks kommuns naturtillgångar är rika och de areella näringarna ska fortsatt utgöra en viktig tillgång för och inom kommunen. Rennäringen är betydelsefull för kommunen. Dess utveckling och intressen ska beaktas i planering av nya bostäder och verksamheter. Genom en god dialog mellan intressenter så möjliggörs etableringar som inte innebär påtaglig skada på rennäringens verksamhet.

Geografisk utvecklingsinriktning

Centralort

Jokkmokk tätort är centralort i kommunen och här finns viktiga målpunkter och utbud för hela kommunen såsom skola, vård, annan kommunal service, kollektivtrafik, handel och restauranger. Jokkmokk ska fortsätta utvecklas med nya bostäder och verksamheter i huvudsak genom förtätning. Jokkmokks karaktär som besöksdestination, kulturell smältdegel, nära småstad och med ett varierat företagande ska värnas.

Serviceort

Vuollerim och Porjus. Mindre tätorter med kommunal och kommersiell service och strategiskt bra läge i kommunen, utgör kommunalsentrum. Här finns bland annat skola, förskola, bibliotek, livsmedelsbutik och kollektivtrafik. Serviceorterna har potential att utvecklas med fler bostäder och verksamheter och en ökad befolkning ger bättre underlag för utökad service.

Landsbygdsort

Kvikkjokk, Murjek, Kåbdalis och Randijaur. Landsbygdsorterna är mindre i storlek och har en lägre grad av kommunal och kommersiell service. Här finns eller kan komma att finnas kommunal infrastruktur. Landsbygdsorterna har potential att växa och vid tydligt ökat befolkningsunderlag kan orterna på sikt bli serviceorter. Nya bostäder ska framför allt tillkomma genom förtätning inom orterna. Landsbygdsorterna fyller en viktig funktion som lokalt centrum för sitt närområde.

Sammanhängande bebyggelse

Sammanhängande bebyggelse utanför tätort. Inom området ser kommunen en utveckling av fler bostäder. I Jokkmokk finns utvecklingspotential för nya bostäder i riktning mot Skabram, Mattisudden och Vaikijaur. I Vuollerim finns möjlighet till utveckling av ett stråk i strandnära läge mot Porsi där ett antal LIS-områden finns utpekade. I takt med att stråken bebyggs kan de på sikt växa samman.

Tillkommande bebyggelse kring centralort, serviceorter och landsbygdsorter sker framför allt i form av sammanhängande bebyggelse. Bebyggelsen stärker därmed orterna och bidrar till ökat underlag för service.

Grönstruktur

Stora sammanhängande områden med värdefull natur. Områdena är viktiga för såväl naturvård, friluftsliv, besöksnäring som rekreation. Inom dessa områden ska störande verksamheter undvikas och vid eventuell bebyggelse ska stor hänsyn till natur- och kulturmiljön tas. Skogen och naturen utgör en central del av Jokkmokks karaktär och själ. Anläggningar för besöksnäringen kan utvecklas inom strategiskt utpekade platser.

Blåstruktur

Större sjöar och vattendrag. Områdena är viktiga såväl för besöksnäringen som det lokala friluftslivet. Under vinterhalvåret utgör del av blåstrukturen förutsättningar för näringslivet i form av testverksamhet samt för rennäringen. Kommunen är restriktiv till ytterligare utbyggnad av vattendrag för energiproduktion.

Elintensiva stråk

Längs dessa stråk är tillgången på el stor och här finns möjlighet för elintensiva verksamheter att etablera sig nära produktionskällan. Den producerade energin används i närområdet - lokal produktion och lokal användning. De elintensiva stråken utgör en del av och angränsar till blåstrukturen.

Grönvitt stråk

Gröna och vita samband som är viktiga sommar som vinter, främst ur besöksnäring- och rekreationssynpunkt. Att användandet och aktiviteterna varierar med årstiderna över året utgör en stor tillgång och lockar också olika typer av besökare. De gröna stråken består till stor del av vandringsleder inom området för de fyra nationalparkerna Sarek, Stora Sjöfallet, Padjelanta samt Muddus och världsarvet Laponia, och här rör man sig till fots. De vita stråken utgörs av såväl turskidleder som skoterleder. Skoterlederna finns utanför nationalparker och förbudsområden i stora delar av kommunen.

Vitt stråk

De vita stråken utgörs av vit infrastruktur. De är viktiga rekreation- och kommunikationsstråk under vinterhalvåret i form av skoterleder i de södra och tätare bebyggda områdena av kommunen och går mellan centralorten och service- och landsbygdorter.

Koppling väg/järnväg

Strategiskt viktiga transportkopplingar både i regionalt och lokalt sammanhang.

Malmbanan är landets tyngst trafikerade järnväg och är en förutsättning för möjlighet till arbetspendling och samhällsomvandlingen i norr. Malmbanan har även stor betydelse för personresor och turism. Murjek station längs Malmbanan är en viktig strategisk plats i kommunen tack vare bra förbindelser till Luleå, Boden, Gällivare, Kiruna och Norge samt vidare längs Stambanan söderut i landet. Murjek är också en av de stora portarna in till kommunen för turister, då omstigning från tåg till buss och vidare färd till Jokkmokk samt fjällvärlden sker här. Kommunen ser positivt på en utökad kapacitet av Malmbanan för att öka klimatsmarta resor och transporter för att stärka besöksnäringen. Inlandsbanan trafikeras idag i stort sett endast sommartid kopplat till turism och besöksnäring. Kommunen är försiktigt positiv till utveckling av Inlandsbanan för godstrafik. Eventuell utveckling av Inlandsbanan ska ske med hänsyn till risk och säkerhet för miljö, människor och djur.

E45 och riksväg 97 är viktiga kommunikationsstråk för den regionala utvecklingen, kollektivtrafik, näringslivets transporter, besöksnäringen och arbetspendling. E45, Inlandsvägen i sydlig riktning mot Arvidsjaur och vidare i norr mot malmfälten samt riksväg 97 mellan Jokkmokk och Luleå är viktiga transportleder för både person- och godstransporter mellan norrlandskusten och inlandet samt mellan regioner och vidare i

Europa. De regionala flygplatserna utgör vikta förbindelser, nationella som internationella, för såväl besöksnäringen som personresor.

Flyttpassage med bebyggelsesläpp

Längs Kvikkjokkstråket har rennärigen särskilt behov av utrymme för att kunna flytta renar mellan beten under olika årstider, samtidigt som det längs stråket idag finns många bostäder. Här måste hänsyn tas till rennärigen i fortsatt utveckling, genom breda passager av naturmark mellan kluster av bostäder.

Besöksnäring/fritid

Område med målpunkt för besöksnäring och fritid. Inom dessa områden kommer besöksnäringen fortsatt spela en viktig roll. Det är viktigt att den utvecklas på ett hållbart sätt och med hänsyn till platsens karaktär och natur- och kulturmiljövärden. Utvecklingsområdena utgörs av Kvikkjokk, Kåbdalis, Årrenjarka, Karats och Kronogård. Inom dessa områden kan bebyggelse för besöksnäringen samt ny infrastruktur tillkomma.

Odlingslandskap

Område med större inslag av jordbruk och jordbruksmark runt Vuollerim. Området har potential för framtida lokal produktion och livsmedelsförsörjning vilket blir allt viktigare i en föränderlig värld. Här finns goda möjligheter till en levande landsbygd nära lokal service.

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

I detta kapitel presenteras mark- och vattenanvändningen för Jokkmokks kommun. För varje användning finns en generell beskrivning och ställningstaganden. Alla generella ställningstaganden presenteras samlat. För vissa ytor finns även platsspecifika ställningstaganden. Dessa platsspecifika ställningstaganden samt användning och utveckling av kommunens orter presenteras under respektive ort. Generellt sett ska gränsdragningen mellan de olika typerna av markanvändning inte ses som definitiva och ska tolkas mer flytande och översiktligt.

För vissa användningar (mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bebyggelse, verksamheter och industri, fritidsanläggningar samt transportinfrastruktur) finns utredningsområden för ändrad markanvändning. Utredningsområden innebär att kommunen anser att dessa områden ska utredas vidare för att bedöma om de kan vara lämpliga för ändrad markanvändning. Användningens exakta innehåll och avgränsning är därför inte bestämd utan ska studeras vidare i efterföljande planering. För vissa av utredningsområdena finns positivt planbesked.

Den samlade mark- och vattenanvändningskartan finns som bilaga till översiktsplanen.

Markanspråk – kraftledningar, vattenkraft och totalförsvaret

Schematiska beräkningar visar att mer än en tiondel av kommunens totala yta utgörs av markanspråk för kraftledningar, vattenkraft inklusive reglerade vattendrag samt totalförsvarets verksamhet (11 % eller 2 150 km² av 19 470 km²). Utöver detta tillkommer markanspråk för bland annat för infrastruktur kopplat till drift och underhåll.

Mark- och vattenanvändning generella ställningstaganden

Mångfunktionell bebyggelse

Område med mångfunktionell bebyggelse utgörs av tätorternas centrum och omfattar bland annat bostäder, mindre verksamheter, handel, parker, torg, offentlig service, skola, mindre fritidsanläggningar, hotell, parkering och vård. Här passar en högre bebyggelsetäthet och ett större utbud av kommersiell service. Områdena lämpar sig väl för förtätning av såväl bostäder som andra funktioner. Gränsen mot sammanhållen bebyggelse är inte definitiv utan ska ses mer flytande.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Område med sammanhängande bostadsbebyggelse. Inom användningen omfattas även sådant som skola, förskola, viss service, mindre fritidsanläggningar och parker, vilka är en viktig del av ett bostadsområde. Inom användningen tillåts även mindre campingar och hotell. Sammanhållna bebyggelse bör förtätas där det är möjligt och lämpligt för att nyttja befintlig infrastruktur och service.

Verksamheter och industri

Område för verksamheter och/eller industri. Bostäder medges inte. Vissa verksamheter kan vara störande för sin omgivning. Lämplig typ av verksamhet avgörs i enskilt fall. I mer tätbebyggda eller känsliga områden ska verksamheten vara icke störande och anpassas till sin omgivning. Områdena kan förtätas med fler verksamheter där det är möjligt och lämpligt.

Fritidsanläggningar

Större ytkrävande fritidsanläggningar för bland annat utförsäkning, camping, ridskola, golfbana och idrottsplats. Inom användningen tillåts tillfälliga boenden och hotell samt bebyggelse kopplat till verksamheten. Kommunen är generellt positiv till utveckling av befintliga fritidsanläggningar.

Testnäring

Yta för testverksamhet. Testverksamheter är ytkrävande och kan innebära påverkan på omgivningen. Hänsyn bör tas till bland annat eventuella naturvärden och allmänhetens friluftsliv. Dialog och återkoppling med berörda samebyar är centralt.

Utöver utpekade sjöar är kommunen positiv till att pröva bilanknuten testverksamhet vintertid på ytterligare sjöar. Vilka sjöar som är lämpliga måste avgöras i enskilt fall. Kommunen är generellt positiv till sjöar med närhet till boende och service inom en radie på 4 mil till Jokkmokks tätort samt 2 mil till Kåbdalis och Vuollerim, där det inte hamnar i konflikt med rennäringen.

Verksamhet totalförsvaret

Områden för totalförsvarets verksamhet. Omfattar Vidsels skjutfält och provplats samt Jokkmokks flygbas. Områdena är av riksintresse för totalförsvaret.

Påtaglig skada på skjutfält och flygbasen bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i att verksamhet kan genomföras inom områdena.

Bostadsbebyggelse eller annan störningskänslig bebyggelse får inte tillkomma. Alla plan- och lovärenden ska remitteras till Försvarsmakten. Inom områdena bedrivs även rennäring.

Vidsels skjutfält och provplats är ett militärt skjutfält och provplats för bland annat stridsflygplan, robotar och andra flygande farkoster. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition. Civila verksamheter kan lokaliseras inom området förutsatt att det godkänns av Försvarsmakten.

Grönområde park

Tätorts- och bynära grönområden med leder, stigar och skidspår. Grönområdena är viktiga för allmänhetens rekreation och friluftsliv. Inom användningen tillåts generellt inte bebyggelse, bostäder eller verksamheter om de inte har fritids- eller rekreationssyfte. Extra omsorg kan med fördel läggas på gestaltning och underhåll av entréer och utflyktsmål. Här finns möjlighet att fortsätta utveckla leder och spår för vandring, skidor, löpning och skoter. Grönområde park har en högre grad av skötsel än inom *Natur friluftsliv*.

Tätbebyggd landsbygd

Område för tätbebyggd landsbygd utgörs främst av mindre byar, spridd bebyggelse samt areella näringar så som skogsbruk, rennäring och jordbruk. Tätbebyggd landsbygd har en högre grad av boende och service än glesbebyggd landsbygd och utgörs framför allt av tätortsnära områden med en hög andel året runt-boende.

Landsbygden i Jokkmokks kommun utgör en mycket stor yta och lokala förutsättningar ska vara vägledande vid eventuell exploatering av bostäder eller verksamheter. Inom tätbebyggd landsbygd är kommunen positiv till nya bostäder och mindre verksamheter. Här är det möjligt att skapa attraktiva boenden i tätortsnära lägen. Ny bebyggelse ska i möjligaste mån lokaliseras i befintliga byar och redan bebyggda områden och inte spridas ut. Detta gäller framför allt i områden där exploatering innebär en negativ påverkan på rennäringen.

Kommunen planerar generellt inte för kommunal service inom landsbygd. Nya bostäder förutsätter enskilda VA-lösningar. Kommunen avser inte bygga ut nya kommunala verksamhetsområden för VA. Nya bostäder som kan medföra att kommunen tvingas bygga ut VA enligt 6§ Vattentjänstlagen ska inte tillåtas. Vid komplettering med fler bostäder inom befintliga byar ska bebyggelsegrupper med fler än 20 fastigheter undvikas. Mellan bebyggelsegrupperna ska det vara minst 100 meter, helst 200 meter.

Vid större exploatering ska utbyggnad föregås av detaljplan. Kommunen planerar generellt inte för kommunal service inom landsbygd.

Särskild hänsyn bör tas till natur- och kulturmiljövärden vid exploatering. Ny bebyggelse bör placeras och utformas med utgångspunkt i omgivande bebyggelsemiljö utifrån karaktär och skala. Jordbruksmark får inte tas i anspråk. Åtgärder som försvårar för jordbruket bör undvikas. Rennäringens intressen ska beaktas och en bedömning av påverkan på rennäringen krävs vid exploatering.

Kommunen är generellt positiv till en utvecklad besöksnäring inom tätbebyggd landsbygd.

Avgränsningen mot glesbebyggd landsbygd är schematiskt dragen och ska tolkas därefter.

Glesbebyggd landsbygd

Glesbebyggd landsbygd utgörs främst av mindre byar och spridd bebyggelse samt areella näringar så som skogsbruk, rennäring och jordbruk. Inom glesbebyggd landsbygd finns en lägre andel boende och avstånden mellan byarna är längre än inom tätbebyggd landsbygd. Inom användningen finns en stor utvecklingspotential för areella näringar.

Landsbygden i Jokkmokk utgör en mycket stor yta och generellt ska lokala förutsättningar vara vägledande vid eventuell exploatering av bostäder eller verksamheter. Inom glesbebyggd landsbygd gäller en mer restriktiv hållning gentemot ny bebyggelse. Nya bostäder och mindre landsbygdsanknutna verksamheter kan tillåtas i anslutning till redan bebyggda områden och byar. Spridd bebyggelse ska undvikas. Lämplighet ska bedömas i varje enskilt fall med utgångspunkt i platsens förutsättningar. Särskild hänsyn bör tas till natur- och kulturmiljövärden. Jordbruksmark får inte tas i anspråk. Åtgärder som försvårar för jordbruket bör undvikas. Rennäringens intressen ska beaktas och en bedömning av påverkan på rennäringen krävs vid exploatering.

Kommunen planerar generellt inte för kommunal service inom landsbygd. Nya bostäder förutsätter enskilda VA-lösningar. Kommunen avser inte bygga ut nya kommunala verksamhetsområden för VA. Nya bostäder som kan medföra att kommunen tvingas bygga ut VA enligt 6§ Vattentjänstlagen ska inte tillåtas. Vid komplettering med fler bostäder inom befintliga byar ska bebyggelsegrupper med fler än 20 fastigheter undvikas. Mellan bebyggelsegrupperna ska det vara minst 100 meter, helst 200 meter.

Kommunen är generellt positiv till en utvecklad besöksnäring inom glesbebyggd landsbygd och då framför allt i anslutning till redan ianspråktagen mark, med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden och rennäringen.

Avgränsningen mot tätbebyggd landsbygd är schematiskt dragen och ska tolkas därefter.

Natur och friluftsliv

Områden med natur- och rekreationsvärde är viktiga för bland annat natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald, friluftsliv, rennäring och rekreation. I användningen Natur och friluftsliv ingår naturreservat, nationalparker, Natura 2000 samt stora delar av det obrutna fjället. Dessa områden har starka skydd och lokala riktlinjer som ska följas vid eventuella åtgärder. Viktiga områden för friluftslivet ingår också i användningen. Inom området finns viktiga vandringsleder och skoterleder. Kommunen är generellt positiv till att tillgängliggöra den skyddade naturen för besökare och rekreation, med hänsyn till

naturvärden och rennäringen. På privatägd mark och redan avstyckade tomter tillåts begränsad bebyggelse och andra kompletteringsåtgärder.

Begravningsplats

Begravningsplats. Inom användningen tillåts endast åtgärder kopplat till begravningsplatsens och/eller kyrkans behov.

Övergripande vägnät

Övergripande vägnätet består av de nationellt och regionalt viktiga vägarna E45, väg 97 och 374 samt länsvägar som utgör viktiga lokala länkar inom kommunen.

Järnväg

Malmbanan och Inlandsbanan. Malmbanan är nationellt viktig och kommunen är positiv till ökning av banans kapacitet. Kommunen är även försiktigt positiv till utveckling av Inlandsbanan för godstrafik. Kommunen anser att åtgärder som faunapassager och andra säkerhetshöjande åtgärder strategiskt ska planeras och uppföras i samråd med berörda samebyar.

Transportinfrastruktur utredningsområde

Ny transportinfrastruktur för väg, järnväg eller bro. Exakt sträckning ska utredas vidare.

Flygplats

Område för flyg och helikopter.

Kraftledning

Transmissionsnät och regionala kraftledningar. Inom säkerhetsavstånd ska det vara restriktivt med ny bebyggelse. Nya kraftledningar ska i första hand läggas i anslutning till befintliga kraftledningar.

Teknisk anläggning

Större tekniska anläggningar såsom ställverk. Skyddsavstånd ska hållas och inga åtgärder som kan störa den tekniska anläggningen tillåts.

Energiproduktion

Vattenkraftanläggningar med tillhörande byggnader. Anläggningen skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningarna.

Energistråk

Utredningsområde för ny vätgasledning. Den exakta sträckningen ska studeras vidare. Inom området kan även elintensiva verksamheter prövas, vilka ska anpassas till de lokala förutsättningarna. Verksamheter som skapar lokala arbetstillfällen ska prioriteras. Ny

infrastruktur ska samförläggas för att minska fragmenteringen av landskapet. Utredningsområdet korsas av kraftledningar som ingår i riksintresset för transmissionsnätet. Planerade verksamheter bedöms kunna samexistera utan att påverka nätets funktion eller säkerhet. Hänsyn ska tas till riksintressen för rennäring och kulturmiljö samt till natur- och friluftsvärden.

Vatten

Sjöar och vattendrag. Åtgärder i vattenområden utgör tillståndspliktig eller anmälningspliktig vattenverksamhet (miljöbalken 11 kap 9§). Många sjöar används vintertid som flyttleder för rennäringen.

Jokkmokk

Jokkmokk är centralort i Jokkmokks kommun och här bor ungefär halva kommunens befolkning. Som centralort har Jokkmokk viktiga målpunkter och utbud för hela kommunens invånare såsom skola, vård, bibliotek, kollektivtrafik, handel och restauranger. I Jokkmokk finns möjlighet att förtäta med fler bostäder och verksamheter. Jokkmokk är till största del planlagt och det finns planlagda outnyttjade tomter för småhus och verksamheter.

Områdena Talvatis och Getberget är populära tätortsnära rekreationsområdet med vandringsleder, skidspår och elljusspår.

Jokkmokks stadsplan upprättades 1886 med en rutnätsplan med tre torg och den stadsplanen karaktäriserar tätorten än idag. Delar av Jokkmokks centrum är utpekade i regionens kulturmiljöprogram och i plan- och lovärenden ska Jokkmokks kulturhistoriska värden bevaras, tas tillvara och utvecklas.

Hela Jokkmokk tätort omfattas av riksintresse för rennäring.

Mångfunktionell bebyggelse

Jokkmokks centrum

Jokkmokks centrum utgör en viktig plats för handel och service för hela kommunen. Området kan förtätas med en variation av bebyggelse typer och funktioner. Fler bostäder ger bättre underlag för service. Hänsyn ska tas till kulturmiljövärden, se Norrbottens kulturmiljöprogram.

Skabram

I Skabram finns ett blandat utbud av bostäder, camping och mindre verksamheter riktat mot framför allt besöksnäringen. Byn kan fortsätta utvecklas med fler bostäder och icke störande mindre verksamheter.

Mångfunktionell bebyggelse - utredningsområde och omvandlingsområde

Talvatis - utredningsområde

Utredningsområde för mångfunktionell bebyggelse som delvis ingår i LIS-område. Området utgör entré till rekreationsområdet Talvatis och här passerar flera populära leder. Här ligger också Åjtte Fjällträdgård. Området kan utvecklas för småskalig service, handel eller annan verksamhet. Även inslag av ökade möjligheter till fritidsaktiviteter kan vara lämpliga inom området. Kommunen ser inte att området är lämpligt för privata bostäder. I området finns flera kända fornlämningar. Området ligger inom riksintresse för rennäringen. Vid eventuell utveckling i området behöver påverkan på rennäringen utredas.

Skabram industriområde - omvandlingsområde

Verksamhetsområde som på sikt kan omvandlas till en variation av bebyggelsetyper och funktioner så som icke störande verksamheter, kontor, handel och hotell. På sikt kan området innehålla bostäder. I området finns flera verksamheter som är identifierade som potentiellt förorenad mark. Omvandlingsområdet ligger inom riksintresse för rennäringen samt delvis inom rastbete. Vid eventuell utveckling i området behöver påverkan på rennäringen utredas.

Del av området ligger inom påverkansområde av riksintresse för transmissionsnätet, som tillhör totalförsvarets civila anläggningar. Bebyggelse som är känslig för störningar ska undvikas här för att skydda nätets funktion och säkerhet.

Sammanhängande bostadsbebyggelse - utredningsområde

Skabram norra

Området ligger norr om Skabram och utgörs av flack skogsmark som delvis är sank. Möjlighet att uppföra bostäder i ett naturnära läge med nära avstånd till Jokkmokk och rekreationsområdet Getberget. Utredningsområdet ligger inom riksintresse för rennäring samt inom rastbete. Vid eventuell utveckling i området behöver påverkan på rennäringen utredas. En vandringsled går genom området. Hänsyn ska tas till närliggande friluftsområde.

Notudden södra

Befintligt LIS-område. Kan utvecklas med bostäder i strandnära läge. Bör detaljplaneläggas och begränsas till max 3-4 grupper med gemensamma utfarter.

Utredningsområdet ligger inom riksintresse för rennäringen samt uppsamlingsområde, en flyttled passerar i närheten. Vid eventuell utveckling i området behöver påverkan på rennäringen utredas. Vid placering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till platsens

kulturmiljö. I områdets närhet finns ett flertal kända fornlämningar. Krav på arkeologiska utredningar kan tillkomma. Kräver fördjupade studier avseende skyfall och översvämning.

Verksamheter och industri - utredningsområde

Nyborg verksamhetsområde

Utredningsområde för mindre icke störande verksamhetsetablering intill befintliga verksamheter. Området utgörs idag av flack skogsmark. Angöring kan eventuellt ske via Stockgatan men ska studeras vidare. Verksamheterna ska anpassas till närliggande bostäder och ska ej vara störande. Utredningsområdet ligger inom riksintresse för rennäringen samt uppsamlingsområde och rastbete. En flyttled passerar i områdets södra delar. Vid eventuell utveckling i området behöver påverkan på rennäringen utredas. Skyfallsstråk går genom området och förutsätter fördjupade studier. Genom området går även flera leder för friluftsliv. Finns även en trolig ravin i området. Ligger inom Försvarens stoppområde för höga objekt.

Stormyren verksamhetsområde

Utredningsområde för ny större verksamhetsetablering. Området är strategiskt lokaliserat utifrån tillgång till el. Finns befintliga detaljplaner och verksamheter inom området och det finns ett värde att komplettera med fler liknande verksamheter. Fördjupade studier krävs för att bedöma lämplighet för exploatering. Området ligger delvis inom uppsamlingsområde för rennäring, flyttleder passerar området både i nordlig och sydlig riktning om området. Risk för stor påverkan på rennäringen vilket kräver vidare utredning. Vid eventuell utveckling i området bör därför skadelindrande och förebyggande åtgärder för att minska negativ påverkan på rennäringen utredas mer detaljerat.

Kraftledningarna som löper genom området är klassade som riksintresse för transmissionsnätet och tillhör totalförsvarets civila anläggningar. Eventuell etablering av verksamheter bedöms inte påverka transmissionsnätets funktion och säkerhet. Ligger även inom Försvarens stoppområde för höga objekt samt består till stor del av våtmarker med naturvärden.

Grönområde park

Talvatis

Området vid Talvatissjön är ett omtyckt tätortsnära rekreationsområde och är en viktig målpunkt för rekreation och friluftslivet i centrala Jokkmokk. Här finns bland annat elljusspår och vindskydd/grillplatser. Talvatisområdet utgör även vinterbetesland för renskötseln. Området har potential för ökade upplevelsevärden genom utveckling av rekreationsstråk och anläggningar för sport- och fritidsaktiviteter.

Utredningsområde transportinfrastruktur

Nytt stickspår

Utredningsområde för nytt stickspår från Inlandsbanan till tillkommande verksamhetsområde samt detaljplanlagda verksamheter.

Vuollerim

Vuollerim är kommunens näst största tätort och utgör en av kommunens två serviceorter. Idag bor cirka 600 invånare i orten. Vuollerim präglas av Vattenfalls etablering och närvaro under 1900-talet och en stor del av ortens bebyggelse har tillkommit i och med den. Här finns bland annat skola, äldreomsorg, bibliotek, livsmedelsaffär och annan service.

Vuollerim har potential att utvecklas med fler bostäder och verksamheter. De befintliga detaljplanlagda områdena täcker väl det förväntade behovet av utbyggnad av bostäder. Den utglesning av bebyggelsen som tidigare skett ger goda förutsättningar till förtätning. Det finns flera vakanta tomter för småhus. I Vuollerim finns kommunalt VA.

Strax söder om tätorten ligger Bomyrberget med slalombacke, skidspår och hundspår. Området är ett viktigt rekreationsområde för boende.

I anslutning till Vuollerim finns stora möjligheter till verksamhetsutbyggnad kopplat till ny anläggning för vätgasproduktion samt verksamheter i behov av tillgänglig el. Nya verksamheter som gynnar lokalsamhället och ger fler arbetstillfällen ska prioriteras. Ny infrastruktur och nya verksamheter ska utvecklas i avvägning mot natur- och kulturmiljövärden samt rennäringen.

Mångfunktionell bebyggelse

I Vuollerims centrum finns visst utbud av service i form av bland annat handel. Området kan förtätas med en variation av bebyggelse typer och funktioner där så bedöms lämpligt.

Verksamheter och industri - utredningsområde

Norrvik verksamhetsområde

Utredningsområde med delvis pågående detaljplan för bland annat en ny anläggning för vätgasproduktion och berglager. Området utgörs främst av skogsmark med flera mindre sjöar och är delvis mycket kuperat. Terrängförhållandena, tillsammans med risken för erosion och ras, innebär att en riskanalys och fördjupade studier behöver genomföras för att bedöma lämplig utbyggnad i kommande planeringsskeden.

Delar av utredningsområdet omfattas av riksintresse för rennäringen samt uppsamlingsområde och trivselland. Risk för stor påverkan på rennäringen vilket kräver vidare utredning. Vid eventuell utveckling i området bör därför skadelindrande och

förebyggande åtgärder för att minska negativ påverkan på rennäringen utredas mer detaljerat. Även de höga naturvärden som finns i den södra delen behöver beaktas och utredas vidare. I området finns kända fornlämningar. Området ligger även inom Försvarmaktens stoppområde för höga objekt

Björknäs verksamhetsområde

Utredningsområde för etablering av verksamheter som kan dra nytta av exempelvis spillvärme från ny anläggning av vätgasproduktion. Kommunen ser att området kan vara intressant att utreda med anledning av närheten till utredningsområdet Norrvik verksamhetsområde. Området ligger inom riskzon för erosion, ras och slamströmmar och behöver därför utredas i kommande planeringsskeden. Ligger även inom Försvarmaktens stoppområde för höga objekt.

Vuollerim flygfält

Tidigare flygfält som inte längre är i bruk. Området kan utvecklas med mindre verksamhetsetableringar. Verksamheterna ska anpassas till närliggande bostäder och ska ej vara störande. Genom området går en vandringsled som är en del av det kommunala reservatet Vuollerimskog. Ligger inom Försvarmaktens stoppområde för höga objekt.

Porjus

Porjus är kommunens tredje största ort med en befolkning på cirka 370 invånare. Orten är framvuxen med anledning av vattenkraften och är idag en viktig serviceort och kommundelscentrum. Här finns bland annat förskola, lanthandel, vård- och omsorgsboende, sporthall och annan service. Porjus har potential att utvecklas med fler bostäder och verksamheter, både genom förtätning och i utveckling av nya bostad- och verksamhetsområden. Porjus har kommunalt VA och i orten har inlandsbanan station.

Porjus gamla kraftstation med underjordisk maskinsal är ett statligt byggnadsminne. Den gamla ställverksbyggnaden utgör nu ett kraftverksmuseum med högt turistiskt värde. I nära anslutning till kraftstationen finns Rallardalen och Kraftbyggjarland. Invid kraftstationsområdet ligger en 9-håls golfbana, delvis belägen i den gamla älvfåran. I direkt anslutning till samhället finns både slalombacke och motionsspår/elljusspår på Porjusberget.

Hela Porjus är av riksintresse för kulturmiljö och vid utbyggnad av orten ska hänsyn tas till Porjus kulturmiljövärden och unika karaktär som Sveriges enda helt bevarade kraftverkssamhälle. Vid plan- och lovärenden ska Porjus kulturhistoriska värden bevaras, tas tillvara och utvecklas.

Delar av orten omfattas av riksintresse för rennäring. Genom norra delarna av Porjus går en flyttled som utgör en särskilt trängd flaskhals för renskötseln.

Hela Porjus omfattas även av riksintresse för friluftsliv. Porjus omges av flera skyddade områden och landskap med höga naturvärden och utgör en viktig port till världsarvet Laponia. Naturreservatet Jelka-Rimakåbbå, beläget väster om Porjus, utgör ett av Norrbottens största sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden. Naturreservatet utgör ett värdefullt rekreationsområde med möjligheter till naturupplevelser, rekreation och friluftsliv.

Mångfunktionell bebyggelse

Porjus centrum ligger längs väg E45 med visst serviceutbud i form av handel och kommunal service. Området kan förtätas med en variation av bebyggelse typer och funktioner där så bedöms lämpligt.

Sammanhängande bostadsbebyggelse - utredningsområde

Porjus södra

Utredningsområde för eventuell utbyggnad av ny bostadsbebyggelse. Eftersom området skulle utgöra en ny entré till Porjus ska stor vikt läggas vid områdets utformning och gestaltning. Området är till viss del kuperat vilket kräver fördjupade studier för lämplig terränganpassning.

Området omfattas av riksintresse för kulturmiljö och friluftsliv. Riskavstånd krävs till väg E45.

Kåbdalis

Kåbdalis är en landsbygdsort där skidanläggningen utgör en viktig del och bidrar till besökare och service. Kåbdalis har potential att växa och framför allt utvecklas med fler året runt-boende. Idag bor drygt 30 personer permanent i orten, men under högsäsong vistas här cirka 2000 personer. I Kåbdalis finns ett visst utbud av kommunal service och kommunen ska eftersträva att upprätthålla service även i framtiden.

Kåbdalis är till största del planlagt. Det finns relativt nyligen antagna detaljplaner med flera bostäder i anslutning till skidbacken. Kåbdalis kan utvecklas genom förtätning inom sammanhållen bebyggelse. I delar av Kåbdalis finns kommunalt VA. Inlandsbanan har station i Kåbdalis.

Kåbdalis skidanläggning är en viktig besöksanläggning och bidrar till Kåbdalis utveckling och dragningskraft. Anläggningen har sedan grunden på 1960-talet successivt vuxit och har under säsong cirka 1500 helgbesökare, vilket då också bidrar till många arbeten inom servicenäring och turism. Skidanläggningen möjliggörs för utveckling österut.

Hela Kåbdalis omfattas av riksintresse för friluftsliv.

Mångfunktionell bebyggelse

En variation av bebyggelse för bostäder, hotell, camping, restaurang m.m. Flertalet kopplade till Kåbdalis skidanläggning. Området kan förtätas med en variation av bebyggelse typer och funktioner där så bedöms lämpligt för att möjliggöra för utveckling över hela året.

Sammanhängande bostadsbebyggelse - utredningsområde

Söder om Vårevuoljávrrre

Utredningsområde för bostäder intill sjön Vårevuoljávrrre. Området omfattas av påbörjad detaljplan. I området finns flera kända fornlämningar. Ligger inom riksintresse för friluftsliv.

Fritidsanläggning – utredningsområde

Kåbdalis skidanläggning

Utredningsområde för utökning och utveckling av befintlig skidanläggning. Området har utvecklingspotential för en bredare användning med aktiviteter året om. Ligger inom riksintresse för friluftsliv.

Kvikkjokk

Kvikkjokk är en av kommunens landsbygdsorter och fyller en viktig funktion som lokalt centrum för sitt närområde. Kvikkjokk utgör även en av kommunens ingångar in till fjällvärlden och är därför en viktig plats för besöksnäringen. Vid nybyggnation är det därför viktigt att det sker med god gestaltning och hög arkitektonisk kvalitet.

Orten omfattas till största del av detaljplan. I Kvikkjokk finns kommunalt VA och kommunen har satsat på en utbyggnad av nytt reningsverk för 900 personekvivalenter (pe), vilket är en fördubbling av nuvarande kapacitet. Kvikkjokk har stor potential att växa med fler boende och med en utvecklad besöksnäring.

Hela Kvikkjokk är av riksintresse för kulturmiljö, friluftsliv och naturvård samt för rörligt friluftsliv. För Kvikkjokk finns en kulturmiljöanalys som kan ge vägledning. Vid plan- och lovärenden ska Kvikkjokks kulturhistoriska värden bevaras, tas tillvara och utvecklas.

Sammanhängande bostadsbebyggelse - utredningsområde

Kvikkjokk norra

Utredningsområde för eventuell utbyggnad av ny bostadsbebyggelse. Områdets avgränsning är schematisk, lämplighet för bostadsbebyggelse ska utredas vidare. Hänsyn ska tas till riksintressen för kulturmiljö, friluftsliv, naturvård och rörligt friluftsliv. För Kvikkjokk finns en kulturmiljöanalys som kan ge vägledning. Vattenskyddsområdet ska beaktas för att säkerställa vattenkvaliteten.

Kvikkjokk östra

Utredningsområde för eventuell utbyggnad av ny bostadsbebyggelse. I södra delen av området finns ett vattendrag vid trolig ravin. Hänsyn ska tas till riksintresse för kulturmiljö, friluftsliv och naturvård samt för rörligt friluftsliv. För Kvikkjokk finns en kulturmiljöanalys som kan ge vägledning.

Kvikkjokk södra

Utredningsområde för eventuell utbyggnad av ny bostadsbebyggelse. Eftersom området skulle utgöra en ny entré till Kvikkjokk ska stor vikt läggas vid områdets utformning och gestaltning. Hänsyn ska tas till riksintresse för kulturmiljö, friluftsliv och naturvård samt för rörligt friluftsliv. För Kvikkjokk finns en kulturmiljöanalys som kan ge vägledning.

Verksamheter och industri – utredningsområde

Verksamheter vid Kvikkjokks flygplats

Utredningsområde för nytt verksamhetsområde intill Kvikkjokks flygplats. Området är lämpligt för verksamheter av icke störande karaktär, såsom exempelvis garage, lager etc. Mellan verksamhetsområdet och Kvikkjokksvägen ska det finnas ett avstånd för att verksamhetsområdet inte ska dominera entrén till Kvikkjokk.

Utredningsområde för transportinfrastruktur

Ny bro över Kamajåkkå och Tarraätno

Väster om Kvikkjokk finns två utredningsområden för nya passager över Kamajåkkå respektive Tarraätno. Nya broar skulle ge tryggare övergångar till fjällvärlden och stärka fjällsäkerheten, stärka friluftslivet samt bättre framkomlighet/tillgänglighet för rennäringsen. Utredningsområdena är schematiska och lokalisering, placering och sträckning ska studeras vidare. Båda broarna ligger delvis inom Natura 2000 och riksintresse för naturvård, friluftsliv samt för rörligt friluftsliv. Området är känsligt för erosion och översvämning. Broarnas påverkan och anpassning till platsens värden och förutsättningar ska studeras vidare.

Murjek

Murjek är en av kommunens landsbygdsorter och fyller en viktig funktion som lokalt centrum för sitt närområde. I Murjek finns tågstation för Malmbanan och orten utgör på så sätt en viktig knutpunkt i kommunen tack vare bra förbindelser till Luleå, Boden, Gällivare, Kiruna och Norge samt vidare längs Stambanan söderut i landet. Murjek är också en av de stora portarna in till kommunen för turister, då omstigning från tåg till buss och vidare färd till Jokkmokk samt fjällvärlden sker här.

Nya bostäder ska framför allt tillkomma genom förtätning. Murjek omfattas till största del av byggnadsplan från 1960 och det finns flera vakanta tomter för småhus. Murjek har kommunalt VA.

Murjek är utpekad i Norrbottens kulturmiljöprogram och relativt mycket av den äldre bebyggelsen är bevarad och karaktäristisk och tidtypisk arkitektur från olika tider finns kvar. Vid plan- och lovärenden ska Murjeks kulturhistoriska värden bevaras, tas tillvara och utvecklas

Randijaur

Randijaur är en av kommunens landsbygdsorter där kommunen ser en utvecklingspotential att växa med fler bostäder och mindre verksamheter. Randijaur ligger längs Kvikkjokksvägen och skulle kunna fylla en strategisk funktion.

I Randijaur finns inte kommunalt VA och kommunen avser i nuläget inte att bygga ut nytt VA. Större bebyggelsegrupper än 20 fastigheter ska därför undvikas. Mellan bebyggelsegrupper ska det vara minst 100 meter.

Landsbygd

Sammanhängande bostadsbebyggelse – utredningsområde

Mattisudden norra

Befintligt LIS-område strax norr om Mattisudden. Området utgörs av skogsmark och enstaka bebyggelse och är delvis kuperad. Nya bostäder kan tillkomma i attraktivt läge intill älven. Förutsätter utbyggnad med bebyggelsegrupper på max 20 bostäder per grupp och minst 100 meter mellan bebyggelsegrupperna. Med anledning av höga 100-årsflöden i älven bör inga huvudbyggnader placeras närmare än 50 m från stranden. Vid placering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till riksintressen och höga vattenflöden. I området finns flera kända fornlämningar. Utredningsområdet ligger inom riksintresse för rennäringen samt svår passage, en flyttled passerar genom området. Vid eventuell utveckling i området behöver påverkan på rennäringen utredas.

Mattisudden södra

Befintligt LIS-område intill Mattisudden. Området är i varierande grad ianspråktaget. Inom LIS-området bedöms utrymme för kompletteringar finnas i lägen i anslutning till befintlig bebyggelse och för nya tomter i skogspartier. Utredningsområdet ligger inom riksintresse för rennäringen samt svår passage. Vid eventuell utveckling i området behöver påverkan på rennäringen utredas.

Hänsyn behöver tas till höga vattenflöden och översvämning.

Tätbebyggd landsbygd

Jokkmokks omland

Jokkmokks omland är kommunens mest befolkade landsbygd med flera större byar. Kommunen är positiv till nya bostäder, framförallt i stråken mot Mattisudden, Skabram,

Vaikijaur och Randijaur samt söderut mot Vajmat. Här finns möjlighet till fler bostäder i pendlingsnära läge till Jokkmokk.

Vuollerim – Porsi – Murjek

Runt Vuollerim upp mot Porsi och Kuoka, mot Murjek samt längs Lilla Luleälven finns tätbebyggd landsbygd. Vuollerims omland karaktäriseras av att i högre grad vara en jordbruksbygd jämfört med övriga delar av kommunen. Kommunen ser en potential för framtida utveckling för lokal livsmedelsproduktion. Här finns goda möjligheter till en levande landsbygd nära lokal service. Området kan utvecklas med fler bostäder i pendlingsnära läge till Vuollerim, framför allt i sträckan längs Stora Luleälvens östra strand. Sträckorna längs Lilla och Stora Luleälven sammanfaller i stort med energistråket vilket innebär att det även kan tillkomma verksamheter inom landsbygden.

Kåbdalis omland

Kåbdalis är en väletablerad vinterturistort. Tillgång till bostäder i området är av betydelse för den fortsatta utvecklingen av samhället och kringliggande byar. Kåbdalis omland har därför stor potential att utvecklas med fler bostäder och verksamheter kopplat till framförallt besöksnäringen.

Porjus omland

Porjus omland utgörs av landsbygden runt Porjus tätort samt områdena norr om Porjus kring Västra Strand. Längs Porjusselets västra strand finns många bostäder i attraktivt läge med möjlighet till ytterligare tillkommande bebyggelse.

Glesbebyggd landsbygd

Fjällstråket

Sträckan mellan Randijaur och Kvikkjokk utgör ett stråk med flertalet byar och områden för bostadsbebyggelse. Området har potential för en fortsatt utveckling för besöksnäring, rekreation samt friluftsliv och inom fjällstråket finns ett flertal utpekade LIS-områden. Längs stråket finns viktiga passager för rennäringen och området är extra känsligt mot exploatering av ny bebyggelse. Sträckan norr om Tjåmotis till Forsnäs utgör en trång passage och är därför särskilt känslig för nya bebyggelsegrupper. För att minska påverkan på rennäring anser kommunen att spridd bebyggelse ska undvikas längs med hela fjällstråket. Däremot kan nya bostäder och mindre landsbygdsanknutna verksamheter tillåtas i anslutning till redan bebyggda områden och byar samt inom utpekade LIS-områden.

Sjöområdet

Det fjällnära området längst Karatsvägen med storslagen natur erbjuder både en attraktiv boendemiljö samt potential för besöksnäring som kan bidra till kommunens attraktivitet. Med kompletteringar i befintlig bebyggelse samt nya bostäder kan tillräcklig täthet och

underlag för service som t ex kollektivtrafik uppnås. Vid utveckling behöver hänsyn tas till rennärningen.

Området runt Pärlälven är viktigt för friluftslivet och besöksnäringen. Kommunen ser stor potential för utveckling av friluftslivet samt naturturism i området.

Luleälvstråket

Området sträcker sig öster om väg E45 kring Stora Luleälv och Lilla Luleälv. Området karaktäriseras av de stora vattenkraftverken och älvarnas dalgångar. Ett antal stora kraftledningar skär genom stråket och skapar barriärer i landskapet, vilket innebär en trängd situation för rennärningen.

Den stora tillgången till el gör att kommunen ser möjligheter till nya verksamheter inom ett energistråk längs älvarna. Ny infrastruktur och nya verksamheter ska utvecklas i avvägning mot natur- och kulturmiljövärden samt rennärningen. Generellt ska ny energiinfrastruktur och nya verksamheter koncentreras och samföräggas för att minska fragmentering av landskapet.

Skogslandet syd

Skogslandet syd utgör kommuns sydöstra delar. Här finns det potential att stärka attraktionskraft och framtida möjligheter för boende, friluftsliv och besöksnäring. Kommunen bedömer att det inom området är lämpligt att förstärka befintlig bebyggelse, möjliggöra för nya bostäder inom befintliga byar och skapa förutsättningar för näringslivsverksamhet och besöksnäring.

Natur och friluftsliv

Pärlälven friluftsområde

Pärlälven är Jokkmokks kommuns sista outbyggda älv vilket gör det till en viktig plats för såväl friluftslivet som för naturvården. Området är ett lättillgängligt och viktigt friluftsliv- och rekreationsområde för bland annat fiske, paddling och vandring. Här finns ett utbyggt ledsystem med bland annat bakvaler och eldstäder för fiske och vandring. Området har en stor utvecklingspotential med höjda upplevelsevärden för friluftsliv och besöksnäring.

Testnäring - utredningsområde

Skabrams omland

Utredningsområde för biltestverksamhet intill befintligt testverksamhetsområde på Skabramsjöarna. Området utgörs idag främst av skogsmark och våtmark och är ett populärt rekreationsområde året om. Genom området löper vinter- och skoterleder som används av besöksnäringen och friluftslivet. Området omfattas av riksintresse för rennärningen och ligger inom vinterbetesmarker. Här går flera flyttleder och i väst utgörs området av uppsamlingsområde. Eventuell etablering av testverksamhet ska föregås av utredningar för att klargöra konsekvenser och påverkan på både friluftsliv och rennärning.

Sör-Tjalmejaure

Utredningsområde för biltestverksamhet på och väster om sjön Sör-Tjalmejaure. Området omfattas av en befintlig motorsportanläggning. I övrigt utgörs området utöver sjön framför allt av skogsmark och våtmark. I området finns flera dokumenterade fornlämningar. Risk för ras och skred i delar av området. Omfattas av riksintresse för rennäringen samt uppsamlingsområde och trivselland. Risk för stor påverkan på rennäringen vilket kräver vidare utredning. Vid eventuell utveckling i området bör därför skadelindrande och förebyggande åtgärder för att minska negativ påverkan på rennäringen mer detaljerat utredas. Genom området löper en kraftledning, vilken är klassad som riksintresse för transmissionsnätet och tillhör totalförsvarets civila anläggningar. Eventuell verksamhet för testnäring bedöms inte påverka transmissionsnätets funktion och säkerhet.

Kåskatssjön

Utredningsområde för biltestverksamhet i södra delarna av Kåskatssjön. Norra delarna av sjön bedöms inte lämpliga med hänsyn till byarna Kåskats och Sunnansjö. Omfattas delvis av riksintresse för rennäringen. Det går flera flyttleder i nära anslutning till sjön. Påverkan på rennäringen kräver vidare utredning.

Verksamheter och industri - utredningsområde

Messauredammen

Utredningsområde för nytt verksamhetsområde söder om Meassauredammen. Området är beläget nära Messaure kraftverk och ska i första hand utredas för att pröva lämpligheten att etablera elintensiv verksamhet. Området omfattas av riksintresse för rennäringen samt uppsamlingsområde och flyttleder. Det finns risk för påverkan på rennäringen. Detta kräver vidare utredning och att skadelindrande och förebyggande åtgärder kan bli aktuella.

TEMATISKA STÄLLNINGSTAGANDEN OCH ALLMÄNNA INTRESSEN

Bostäder, befolkning och samhällsservice

Jokkmokks kommun är till ytan Sveriges näst största kommun med landets näst lägsta befolkningstäthet. Ungefär hälften av kommunens drygt 4 700 invånare bor i centralorten och den andra hälften bor i övriga tätorter och byar runt om i kommunen.

Alla ska ha rätt till goda bostäder, skola, vård och omsorg som möter deras behov. Om Jokkmokks kommun är attraktivt för befintliga invånare är sannolikheten större att den även är attraktiv för potentiellt nya invånare. Kommunen ska därför arbeta för attraktiva boendemiljöer och en stabil bostadsmarknad för att klara framtida behov.

Ställningstaganden

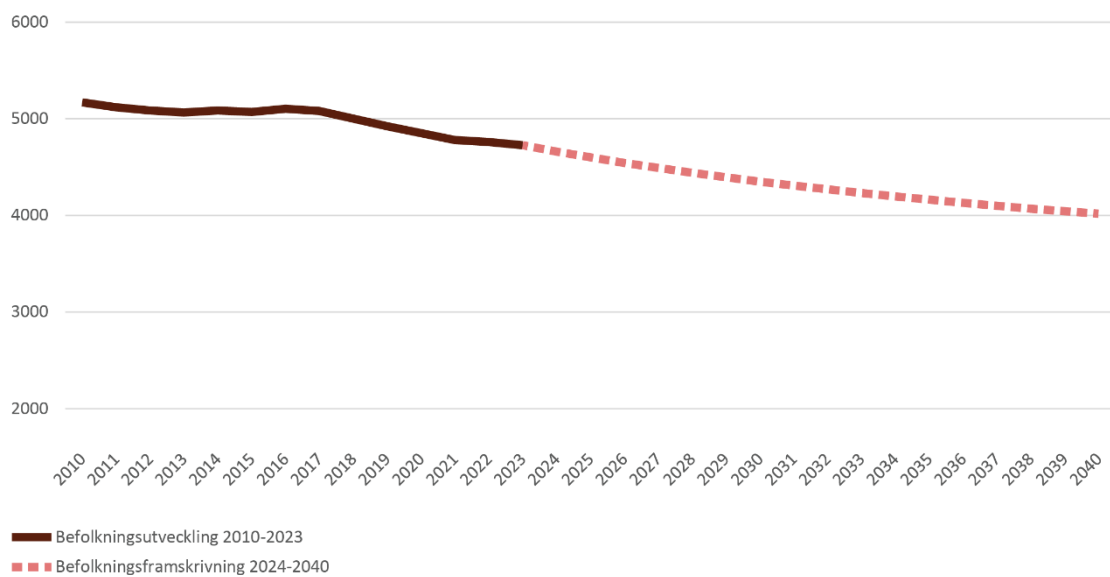
- Jokkmokks kommuns storslagna kultur- och naturlandskap ska ge kommunens invånare en attraktiv och inspirerande livsmiljö för både arbete och boende.
  - Kommunens målsättning är en ökad befolkning med en hållbar befolkningstillväxt samt åldersfördelning så att underlag för service och skola kan säkras.
  - Jokkmokks kommun ska vara en attraktiv plats att leva på med hög livskvalitet för boende, arbete, uppväxt, fritid och social sammanhållning.
  - Kommunen ska skapa förutsättningar för delaktighet och ta vara på invånarnas engagemang och initiativkraft oavsett kön, könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
  - Kommunen strävar efter att bibehålla eller öka graden av öppenhet och inflöde av idéer, information, kunskap och kompetens, kapital och personer.
  - Kommunen ska arbeta för en stabil bostadsmarknad.
  - Kommunen ska kartlägga kommunens markinnehav och ta fram en markstrategi.
  - Kommunen ska se över planberedskap för bostäder i Porjus, Jokkmokk samt Vuollerim och aktivt arbeta med att stärka planberedskapen.
  - Befintliga orter ska förtätas för att nyttja befintlig infrastruktur och samhällsservice.
  - Förtätning ska ske ansvarsfullt genom att grönområden för rekreation, motion, naturvärden samt kulturmiljövärden samtidigt tillvaratas.
  - Kommunen ska verka för att det finns goda bostäder i varierande storlekar och upplåtelseformer.
  - Inom områden av allmänt intresse för energidistribution, avloppsrening eller avfallshantering har kommunen en restriktiv hållning mot etablering av ny bebyggelse eller annan markanvändning som kan förorsaka olyckor eller komma i konflikt med de tekniska försörjningssystemen.
-

- Kommunal service ska koncentreras till kommunens central- och serviceorter Jokkmokk, Vuollerim och Porjus.
- Kommunen är positiv till nya bostäder på landsbygden i anslutning till byar där det bidrar till bibehållen service.
- Kommunen eftersträvar att bibehålla och på sikt utveckla service i landsbygdsorterna i takt med ökad befolkning.
- Kommunen bör särskilt planera för bostäder anpassade efter äldres efterfrågan och behov.
- Skol- och förskolegårdar ska utformas för att stimulera barnens kreativitet, lek och fysiska aktivitet i en trygg och säker miljö.
- Skolor och förskolor ska ha god tillgång till rekreations- och friluftsområden som en del av lärandemiljön, för att främja hälsa och ge möjlighet till utomhuspedagogik.

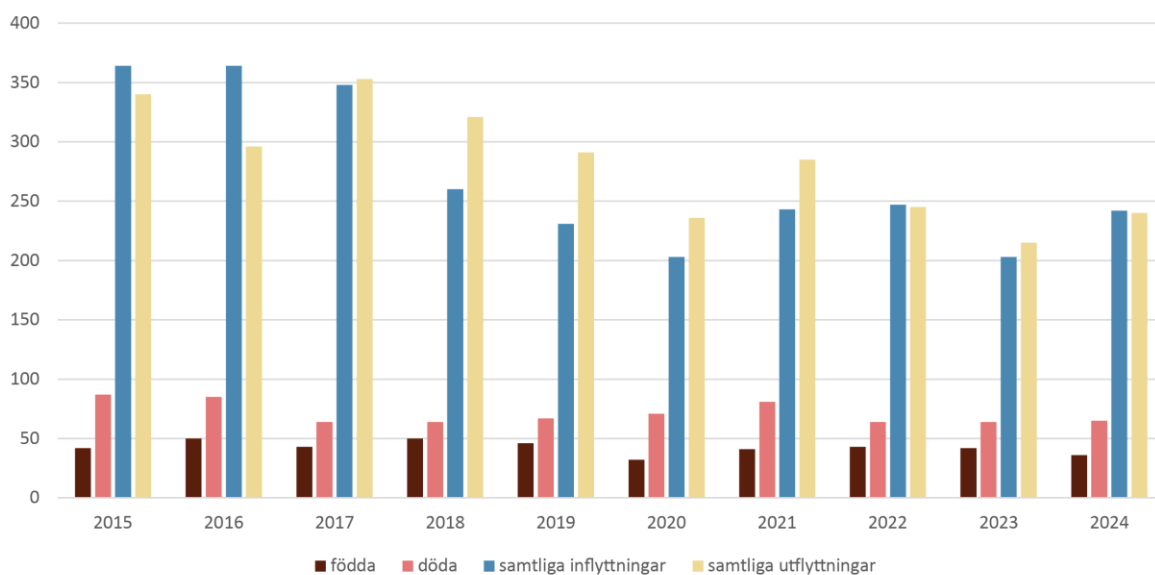
Befolkning

Jokkmokks kommun har likt många andra kommuner i Norrlands inland upplevt en minskande befolkning under en lång period. Mellan 1968 och 2022 har befolkningen minskat med ca 46%. Detta beror på en kombination av ett negativt flyttningsnetto (fler som flyttar från kommunen än in till kommunen) och ett negativt födelsenetto (fler som dör än föds). En hög andel av befolkningen är över 65 år. Försörjningskvoten ligger i dagsläget på strax under 1 person (0,94) att försörja per arbetsför individ, den siffran förväntas öka till strax över 1 person (1,025) på 10 år.

I Jokkmokks kommun finns ca 2 460 hushåll och det bor i snitt 1,92 personer per hushåll. Hushållen består till övervägande del av ensamstående utan barn följt av sammanboende utan barn och sammanboende med barn (0–24 år). Övriga hushållstyper upptar endast en mindre del av de totala antalen hushåll.

Befolkningsutveckling och framskrivning i Jokkmokks kommun, 2010-2040

Befolkningsförändringar i Jokkmokks kommun 2015-2024, födelse- och flyttnetto

Bostäder och bebyggelse

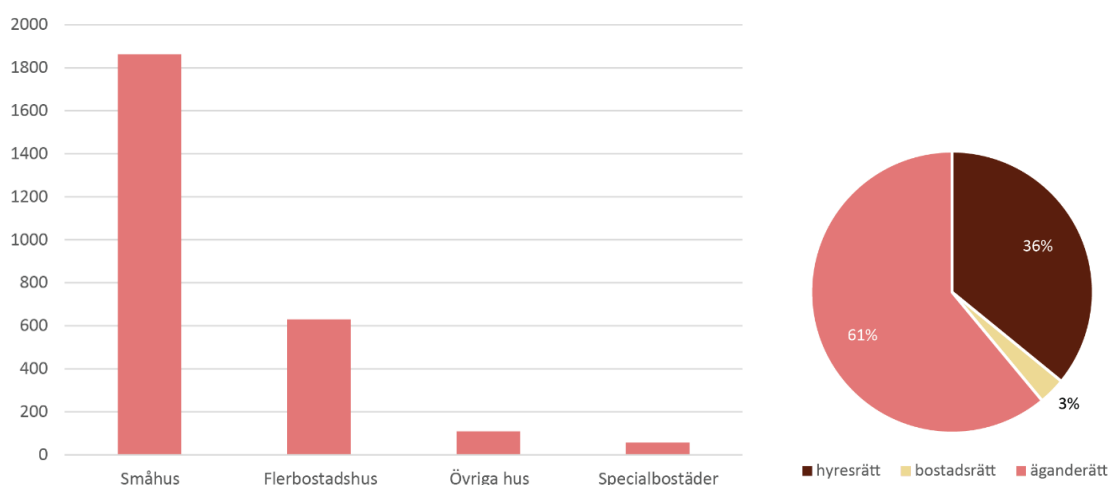
Bra bostäder samt trivsamma och trygga boendemiljöer är viktigt för såväl individens hälsa som tillväxt och välfärd i kommunen. Planeringen för att utveckla boendet är därför en viktig del i kommunens strategiska planering.

Olika upplåtelseformer är ett viktigt instrument för att människor med varierande ekonomiska möjligheter och önskemål ska kunna få tillgång till ett bra boende. En blandning av upplåtelseformer i samma område stärker förutsättningarna för en socioekonomisk blandning och gynnar mångfald och integration. Det underlättar också att kunna flytta inom orten om livssituationen ändras. Idag består Jokkmokks kommuns bostadsbestånd av cirka 70 % småhus. AB Jokkmokkshus är kommunalt bostadsbolag som står för majoriteten av hyresrätterna i kommunen.

Många äldre bor kvar i sina småhus trots att de egentligen är i behov av en mindre och anpassad bostad. Många efterfrågar lagom stora och prisvärda lägenheter på bottenplan, vilket det finns få av i Jokkmokk. Det innebär att det är en utmaning att skapa flyttkedjor för att på så sätt frigöra småhus för yngre och barnfamiljer.

Kommunen har ett ansvar att tillse att det finns en fungerande bostadsförsörjning som motsvarar de behov och den efterfrågan som finns. Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (SFS 2013:866) syftar till att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen. Kommuner är skyldiga att anta riktlinjer för bostadsförsörjningen varje mandatperiod.

Läs mer i kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning.

Fördelning av hustyp och upplåtelseform för bostäder 2023 i Jokkmokks kommun

Industrisatsningar i norr

Det stora industrisatsningar som nu sker i norra Sverige är inte endast begränsade till ett antal etableringskommuner utan är av en sådan omfattning att hela regionen påverkas, direkt eller indirekt. Ett stort antal arbetstillfällen genereras och behovet av inflyttare stort. I vilken utsträckning Jokkmokks kommun kommer påverkas är svårt att förutse men det finns möjligheter att kommunen blir en del av denna utveckling och för det krävs goda grundförutsättningar för att människor ska kunna flytta till kommunen. För att omställningen ska bli långsiktigt hållbar krävs att det finns en beredskap för hur alla ska ha möjlighet att bo i goda och attraktiva bostäder. Det gäller även Jokkmokk. Det finns därför skäl för att ha en planberedskap och en markstrategi för att möta det behovet. Det handlar då främst om småhus och flerbostadshus i strategiska och attraktiva lägen.

Olika gruppers behov och efterfrågan

Barnfamiljer

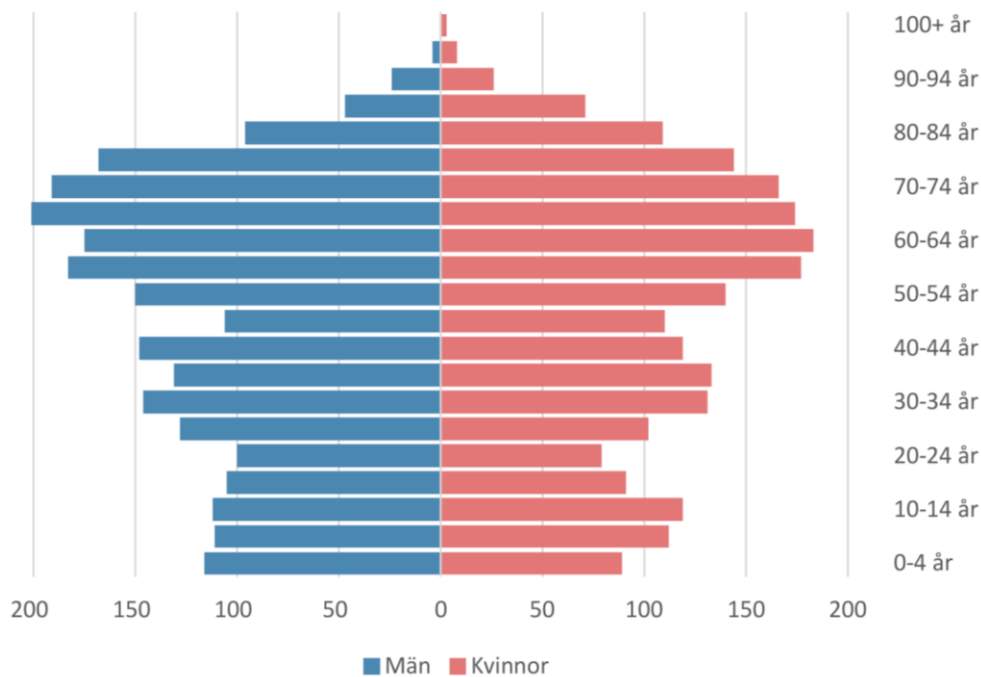
Tillgång till ändamålsenliga och goda bostäder är en grundläggande förutsättning för barns trygghet och utvecklingsmöjligheter. Den senaste tidens låga omsättning på småhusmarknaden i kommunen har gjort att många unga barnfamiljer är fast i hyresrättsbeståndet och har svårt att ha råd med ett småhus. Bland lite äldre barnfamiljer är småhus vanligare. För barnfamiljer är närhet till skola och förskola viktigt.

Ungdomar

Ungdomar som flyttar till eget boende efterfrågar i första hand små, billiga centrumnära hyreslägenheter. Nybyggda lägenheter är i allmänhet dyrare än äldre och det är svårt att bygga bostäder för ungdomar då hyrorna blir höga. För unga är därför flyttkedjor viktiga. I Jokkmokk tätort efterfrågas framför allt 1:or och 2:or.

Äldre

Liksom stora delar av landet har även Jokkmokk en trend av åldrande befolkning. Andelen av befolkningen över 65 ökar vilket ställer nya krav på bostäder som erbjuds i kommunen. I både det allmännyttiga och privata lägenhetsbeståndet är endast ett fåtal bostäder tillgänglighetsanpassade och utöver de lägenheter det kommunala bostadsbolaget har reserverade för 65+ så saknas andra typer av boenden som alternativ till särskilt boende. Trenden är att äldre är friskare högre upp i åldrarna och bor därför kvar i sitt eget hem längre. Behovet av särskilt boende kommer således inte öka på sikt, däremot kommer det finnas ett större behov av olika typer av tillgänglighetsanpassade bostäder. Kommunen har behov av fler boendalternativ för äldre med anpassade lägenheter. På så sätt kan också flyttkedjor skapas och småhus frigöras på bostadsmarknaden.

Befolkningspyramid för Jokkmokks kommun 2023

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

För en mindre kommun som Jokkmokk är en LSS-verksamhet utmanande då området innefattar ett stort omfång av insatser där specifika målgrupper inte ska eller bör blandas utifrån sina specifika behov. Jokkmokks kommun har behov av gruppboende och andra boendelösningar med flexibelt stöd.

Jokkmokks kommun saknar boendelalternativ för personer med psykiska funktionsnedsättningar vilket behöver åtgärdas för att säkerställa en trygg boendesituation för denna målgrupp.

Planering för nya bostäder

Ny bebyggelse i kommunens orter ska i största möjliga utsträckning göras genom förtätningar för att på så vis kunna nyttja befintlig infrastruktur och samhällsservice. Kommunen är även positiv till nya bostäder på landsbygden i anslutning till byar för att kunna bibehålla service.

I kommunen finns ett antal detaljplaner för bostadsändamål som inte är avstyckade eller genomförda. Flertalet av detaljplanerna är mer än 30 år gamla och statusen på hur lämpliga dessa markområden är för bostadsändamål är i vissa fall oklara. Dessa kommer därför behövas undersökas för att få en bild av hur kommunens planberedskap ser ut i praktiken.

En inventering av planlagda och avstyckade lucktomter i Jokkmokk, Vuollerim och Porjus har genomförts. Dessa är planlagda för antingen småhus eller flerbostadshus. Inventeringen visade att Vuollerim hade ett stort antal lucktomter, främst koncentrerade till det så kallade Vattenfallsområdet. Det finns även flera lucktomter i både Jokkmokk och Porjus.

Tillgången på bostäder och planlagd mark för nya bostäder bedöms god i Vuollerim. I Porjus anses tillgången till mark vara relativt god inom den närmsta framtiden, ur ett regionalt perspektiv är det emellertid tänkbart att det kan finnas ett behov av att se över planberedskapen. I centralorten Jokkmokk finns möjligheter till nya byggnationer inom redan planlagd mark, dock har nya byggnationer senaste åren minskat planberedskapen. För att möta framtidens behov med god beredskap kan det därmed finnas ett behov av att se över behovet av mark som lämpar sig för bostadsbebyggelse.

Kommunen är en liten markägare. För att i större utsträckning ha rådighet över marken och dess användning för att möjliggöra utveckling finns ett behov av att strategiskt se över kommunens markinnehav. Kommunen har som mål att arbeta mer med en strategisk markpolitik genom att ta fram en markstrategi. Denna kommer behandla exempelvis markanvisningar, markinnehav och markprissättning. Markstrategin bör redogöra för vilka strategier som gäller för kommunens markförsörjning på lång sikt och innehålla grundläggande principer och inriktning för köp och försäljning av mark.

Landsbygdsutveckling

Det finns flera olika definitioner av landsbygd och hela Jokkmokks kommun kan ses som landsbygd även om det finns ett antal viktiga knutpunkter i kommunen. Dessa utgörs av centralorten Jokkmokk samt serviceorterna Vuollerim och Porjus. Kvikkjokk, Murjek, Kåbdalis och Randijaur är utpekade som kommunens landsbygdsorter.

Landsbygdsorterna är mindre i storlek och har en lägre grad av kommunal service. Landsbygdsorterna fyller en viktig funktion som lokalt centrum för sitt närområde. Ny bebyggelse på landsbygden kan ge värdefulla tillskott till bygden, kulturlandskapet och byarna samt förbättra underlag för service. Landsbygdsorterna har potential att växa och vid tydligt ökat befolkningsunderlag kan orterna på sikt bli serviceorter. Nya bostäder ska framför allt tillkomma genom förtätning i eller i direkt anslutning till orterna.

Det är viktigt att uppmuntra en inflyttning i hela länet och kunna erbjuda attraktiva livsmiljöer. Glesheten i Jokkmokks kommun och omkringliggande kommuner ses som en konkurrensfördel. Tillgång till attraktivt boende är en framgångsfaktor. Närheten till vatten kan vid val av boende utgöra en attraktiv faktor. LIS-områden är därför betydelsefullt för graden av landsbygdsutveckling i kommunen.

Läs mer i avsnittet om Landsbygdsutveckling i strandnära läge – LIS.

Samhällsservice

Med samhällsservice menas icke-kommersiell service och omfattar såväl kommunal som privat service. Det omfattar bland annat skolor, förskolor, kultur- idrotts- och fritidsanläggningar och vårdcentraler. Samhällsservice måste byggas ut i takt med bostadsbyggandet och befolkningsutvecklingen. Genom en sammanhållen och etappvis bebyggelseutveckling är det möjligt att i tid planera för nödvändig infrastruktur.

Läs mer i avsnittet friluftsliv, rekreation och kultur.

Kommunal service koncentreras framför allt till Jokkmokk tätort samt kommunens serviceorter Vuollerim och Porjus. Dessa orter serverar ett större omland med exempelvis skola, vård- och omsorg, bibliotek, sport- och fritidsanläggningar samt övrigt kulturutbud. Som centralort i kommunen har Jokkmokk ett större utbud av såväl kommunal som kommersiell service.

Vård och omsorg

Äldreomsorg

Utifrån Jokkmokks demografiska och geografiska utmaningar tillsammans med brist på personella resurser i regionen är det en utmaning att bedriva en äldreomsorg av hög kvalitet. Det är likväl viktigt att säkerställa att äldre invånare får tillgång till trygga och värdiga vård- och omsorgstjänster, oavsett var i kommunen de bor. För att klara denna utmaning behöver kommunen omprioritera sina resurser och samverka med andra aktörer för att möta de specifika behov och utmaningar som finns inom äldreomsorgen i Jokkmokk.

Särskilt boende för äldre är en personalintensiv boendeform för personer utan reella förutsättningar att klara ett självständigt boende. För att Jokkmokk långsiktigt ska kunna säkerställa en fortsatt kvalitativ vård och omsorg behöver kommunen utreda behov och lokalisering av ett särskilt boende inom kommunen. Kommunen bör även utreda andra boendialternativ i serviceorterna för personer med större behov av tillsyn och hemtjänstinsatser.

Utöver särskilt boende behöver det i kommunen finnas tillgång till mellanstegsboende för äldre i form av trygghetsboende. Boendeformen är anpassat för personer som önskar en trygg och säker miljö att bo i, med service så som trygghetslarm, gemsama aktiviteter och måltider samt servicepersonal som är behjälplig med visst stöd och service.

Sjukvård

I Jokkmokks kommun finns en hälsocentral som drivs av Region Norrbotten. Den ligger i Jokkmokks tätort. Närmaste större sjukhus finns i Gällivare och Sunderbyn.

Som Sveriges näst största kommun till ytan är avstånden stora, att ha de mest vitala funktioner av sjukvård (exempelvis akutvård och obs-avdelning) närvarande i kommunen

är därför av största vikt för att invånarna ska känna sig trygga. Exempelvis är avståndet mellan Kvikkjokk och Jokkmokk ca 12 mil.

Skola och förskola

Behovet av förskole- och grundskoleplatser är direkt kopplat till kommunens befolkningsutveckling och bostadsbyggnation. Utbyggnad av förskolor och skolor samt upprustning av befintliga förskolor och skolor ska hålla jämna steg med byggnationstakten för bostäder. Jokkmokks kommun strävar efter att erbjuda en trygg och stimulerande utbildningsmiljö för alla barn och elever, oavsett var i kommunen de bor.

Utemiljö och grönområden

Geografiskt behov, närhet till grönområden och god tillgänglighet med kollektivtrafik ska beaktas vid lokalisering av nya skolor och förskolor. Kommunen ska verka för att skapa goda kopplingar mellan skolor, förskolor och de naturliga friluftsområden som finns i kommunen. Dessa områden ska vara lättillgängliga och säkra att nå till fots eller med cykel, och användas regelbundet i undervisningen för att främja elevernas hälsa och förståelse för naturen.

Skol- och förskolegårdar ska utformas på ett sätt som främjar barns utveckling genom varierande miljöer, lekredskap och naturliga inslag som växtlighet och träd. Säkerhet ska vara en hög prioritet, där risker för olyckor minimeras, men samtidigt ska gårdarna erbjuda utrymme för fantasi och fysisk aktivitet. Kommunen ska verka för att integrera pedagogiska inslag i utemiljöerna, där barn och elever kan lära sig om natur, odling och hållbarhet genom praktiska aktiviteter på gården

Trafiksäkra skolvägar

Trafiksäkra skolvägar framför allt i form av gång- och cykelvägar, ska säkerställas vid såväl planering och upprustning av nya förskolor och skolor som nya bostadsområden. Kommunen ska utveckla och underhålla ett nätverk av gång- och cykelbanor som kopplar samman bostadsområden med skolor och förskolor. Dessa ska vara väl belysta, underhållas året runt och utformas så att barn och elever kan röra sig tryggt, utan att behöva korsa trafikerade vägar. Läs mer i avsnittet om trafik och mobilitet.

Arkitektur och gestaltad livsmiljö

Att bo och leva i en tilltalande miljö är avgörande i hållbart samhällsbyggande och viktigt för vår trygghet och vårt välmående. Arkitekturen och den offentliga utformningen påverkar oss dagligen och människor tenderar att trivas och vistas i miljöer de upplever som vackra, tilltalande och trygga. Det handlar om exempelvis attraktiv utformning, grönska, kultur, identitet och livet som sker mellan husen.

Sedan 2018 finns det ett nationellt mål kopplat till gestaltad livsmiljö som ska vara vägledande för kommuners arbete. Gestaltad livsmiljö handlar om hur vi formar vår gemensamma livsmiljö kopplat till arkitektur, design, form, konst och kulturmiljö. Det ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Det handlar om att skapa en god sammanhållen miljö med människan i fokus idag och i framtiden. Det berör byggnader, offentliga platser, gator, offentlig konst och kulturarv. I detta ska det offentliga agera förebild. Kommunen har en viktig roll genom sitt ansvar för planering, som huvudman för allmän platsmark, samt i rollen som byggherre, fastighetsägare och förvaltare.

I region Norrbottens Kulturplan för 2023–2026 är gestaltad livsmiljö ett av tre strategiska utvecklingsområden.

Ställningstaganden

- All planering och byggande ska utgå från platsen för att stärka, bevara och utveckla Jokkmokk kommuns karaktär och identitet.
- Kommunen ska eftersträva en god arkitektonisk och konstnärlig utformning samt en god helhetsverkan vid ny- och ombyggnation.
- Kommunen ska ha en hög ambition i utformning och utveckling av offentliga rum och mötesplatser.
- Grönska och växtlighet ska finnas på offentliga platser och i gatumiljöer.
- Kommunen ska sträva efter att höja attraktiviteten i det offentliga rummet och tillskapa mötesplatser som bjuder in till olika aktiviteter anpassade efter årstiderna

Arkitektur och bebyggelse

I Jokkmokks kommun ska en god arkitektonisk och konstnärlig utformning eftersträvas i både ny- och ombyggnationer. Det berör såväl bostäder, offentliga byggnader, industrier som verksamheter. Vid planering och byggande ska kommunen utgå från platsen och dess karaktär och identitet samt bygga vidare på de styrkor som finns idag. För att fånga en plats är det viktigt med dialog och förståelse för varje plats unika förutsättningar. Genom en god planering kan man bygga miljöer som blir hållbara och attraktiva över lång tid framöver.

Med anledning av de stora industrisatsningarna och behovet av ökad inflyttning till Norrbottens län ställs stora krav på kommunernas byggnation av bostäder och service vilket i sin tur skapar behov av en genomtänkt utformning och livsmiljö. Även om Jokkmokks kommun idag inte upplever ett lika stort tryck på exploatering som en del andra kommuner i regionen finns det ett behov av att strategiskt arbeta med gestaltungsfrågor för robusthet inför framtiden.

Kommuninvånarna värdesätter närhet till natur och rekreationsområden högt. I dialoger har det framkommit att det finns en generell önskan om luftighet och grönska vid planering av nya bostäder. Dessa värden är viktiga att ta vidare i detaljplanering och bygglov

En viktig del av den gestaltade livsmiljön är de redan befintliga byggnaderna och miljöerna. Flera av dessa är betydelsefulla för kommunens och för platsens karaktär och är av högt värde. Läs mer om kommunens förhållningssätt till kulturmiljö och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i avsnittet kulturmiljö.

Offentliga miljöer

De offentliga rummen fyller många samhällsviktiga funktioner och är socialt betydelsefulla för många människor. Att skapa och utveckla mötesplatser kan stärka den sociala samvaron och delaktigheten i samhällslivet. Gator och vägar, torg, lekplatser, grönområden och andra mötesplatser ska utformas med hög ambition. Dessa rum är en del av allas vardag och trivsel och gäller såväl i kommunens orter och byar som på landsbygden. Genom attraktiva offentliga miljöer skapas mötesplatser där människor vill uppehålla sig, vilket i sin tur ökar känslan av trygghet. Eftersom Jokkmokks kommun i hög grad är en vinterkommun är det viktigt att ta tillvara de kvalitéer och värden som finns kopplat till vintern och utveckla dessa.

Det finns en efterfrågan på mötesplatser och ökad attraktivitet i det offentliga rummet i kommunen. Det finns ett behov att se över offentliga miljöer i kommunens tätorter. En generell inriktning är att nya bostäder och verksamheter ska tillkomma genom förtätning. Vid förtätning ska noggranna avvägningar göras för att inte viktiga grönområden eller andra offentliga rum ska försvinna.

I Jokkmokks kommun varierar karaktär och utseende på det offentliga rummet över året och inbjuder till olika typer av aktiviteter beroende på årstid. Det är viktigt att offentliga miljöer fungerar bra året om oavsett årstid. Såväl torg och parker som lekplatser och promenadstråk bör planeras och utformas ur ett året-runt-perspektiv för att tillvarata naturliga kvaliteter och erbjuda attraktiva miljöer och mötesplatser.

Gestaltad livsmiljö på landsbygden

På landsbygden är det lokala engagemanget centralt i utformningen av de gemensamma miljöerna. Viktiga aktörer kan vara exempelvis föreningar eller lokala verksamheter. Här

finns stort utrymme att tillsammans skapa en trivsam miljö inom byn eller mellan grannar utifrån platsens förutsättningar och behov ur ett året-runt-perspektiv.

Vem gör vad?

Även om kommunen har stor påverkan i många frågor är kommunen inte ensam aktör i byggande och förvaltning. Fastighetsägare, näringslivet och byggherrar är centrala aktörer i utformningen av byggnader och gemensamma miljöer i kommunen. Det innebär att dessa också har ett ansvar gällande ambition och långsiktighet vid såväl byggande och utformning som skötsel och underhåll.

I stora delar av Jokkmokks kommun är inte kommunen huvudman för allmän plats. Det innebär att kommunen inte har ansvar för att iordningställa eller sköta den allmänna platsen. Ofta är det i stället lokala föreningar eller fastighetsägare som har ansvaret.

Näringsliv

Ett välfungerande och växande näringsliv är en viktig faktor att arbeta för att skapa tillväxt i kommunen. Jokkmokks kommun har ett starkt näringsliv med många lokala företag. Många välmående, lokala företag med god branschspridning bidrar till att det är möjligt att både bo och arbeta i kommunen. Näringslivets företag och föreningar ska ges bra förutsättningar för att verka, utveckla och etablera sig i Jokkmokks kommun.

Jord- och skogsbruk, rennäring och vattenkraft är viktiga näringar för kommunen. Läs mer om dessa i avsnittet Areella näringar.

Ställningstaganden

- Kommunen ska kartlägga kommunens markinnehav och ta fram en markstrategi.
- Kommunen ska skapa förutsättningar för det lokala näringslivet genom rådgivning och planberedskap samt marktillgång.
- Kommunen ska verka för och ha beredskap för små- och storskaliga etableringar genom att planera för nya siter.
- Kommunen ska verka för ett bra företagsklimat för befintliga samt nya företag.
- Kommunen ska verka för utveckling av infrastruktur och kommunikationer med fokus på minskad miljöpåverkan.
- Kommunen ska verka för ett brett och varierat näringsliv utifrån ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv.
- Mindre verksamheter av icke-störande karaktär ska kunna tillåtas i anslutning till bostaden.
- Utvecklingen av näringslivet ska ske på ett hållbart sätt i kombination med att viktiga natur- och kulturvärden bevaras.
- Förutsättningarna för att erbjuda ungdomar sysselsättning bör förbättras och även skapa fler eftergymnasiala utbildningar efter de lokala branschernas behov. Detta kan leda till en minskad utflyttning och mer balanserad åldersstruktur i kommunen.
- Kommunen är positiv till att lokalt utveckla områden för elitensiva verksamheter som blir ett tillskott till det lokala näringslivet och den lokala arbetsmarknaden.
- Kommunen är positiv till lokal produktion av biobränslen.
- Kommunen ser positivt på vätgasproduktion i kommunen.
- Kommunen bedömer att vindkraftsetableringar inte är lämpliga inom kommunens gränser. Däremot är kommunen positiv till att pröva enskilda mindre vindkraftverk där så kan bedömas lämpligt.
- Kommunen är inte positiv till utökad militär verksamhet i kommunen som påverkar det lokala näringslivet samt natur- och kulturmiljöer negativt.
- Kommunen ser positivt på och ska verka för fler arbetstillfällen i den privata sektorn.

- Kommunen värnar centrumhandeln i central- och serviceorter, insatser som görs i centrum ska beakta och främja centrumhandeln.
- Handel i Jokkmokks tätort ska främst lokaliseras inom centrumkärnan
- Kommunen ska verka för en utveckling av en långsiktigt hållbar testverksamhet inom kommunen.
- Nya turistanläggningar ska utformas för att förstärka platsens karaktär och kvaliteter.
- Kommunen ser positivt på möjligheterna att utveckla näringsgrenar kopplade till rennäringen och vill verka för en ökad sysselsättning inom förädling av produkter från ren.
- Kommunen ser positivt på utveckling av den samiska besöksnäringen.
- Kommunen ska tillvarata och vidareutveckla turism och besöksnäring utifrån de möjligheter som värdefulla naturmiljöer ger.
- Kommunen vill se en utveckling av det rörliga friluftslivet inom nationalparker och naturreservat och ser där positivt på näringslivsutveckling som inte innebär påtaglig skada.

Företag och arbetstillfällen

Det lokala näringslivet i Jokkmokks kommun är starkt och ska fortsätta utvecklas med fokus på hållbarhet, mångfald och delaktighet i lokalsamhället. Kommunen ska verka för att fler arbetsplatser skapas i kommunen under kommande år. En växande lokal arbetsmarknad innebär att obalansen mellan in- och utpendling minskar samtidigt som den lokala robustheten mot ekonomiska svängningar ökar.

Kommunen har en mycket företagsam befolkning i förhållande till riket i stort. Dessutom är andelen företag som drivs av kvinnor högre än riksgenomsnittet. Kommunens höga andel egenföretagare är en värdefull tillgång för den lokala utvecklingen.

De mindre företagen är viktiga för att skapa jobb och är samtidigt en stor finansiär av välfärden. 32 procent av de kommunala skatteintäkterna kommer från småföretag i Jokkmokks kommun (2021). Majoriteten av företagen i Jokkmokk är små och det är också i de små företagen som majoriteten av de nya jobben skapas. I Jokkmokk utgör soloföretagen 83 procent av samtliga företag i kommunen. Företag med noll eller en anställd står tillsammans för 18 procent av de kommunala skatteintäkterna i Jokkmokks kommun (2021).

Jobben som skapas i de privata företagen genererar inte bara inkomster till de anställda utan också skatteintäkter till den gemensamma välfärden. De små företagen i Jokkmokks kommun genererar ca 1 230 arbetstillfällen (2022). Det är 47 procent av samtliga jobb i kommunen och 93 procent av jobben i privatägda företag.

I kommunen prioriteras därför tillväxt av arbetstillfällen i företag mycket högt så att fler ges möjlighet till att bo, arbeta och leva i Jokkmokk, något som bidrar till långsiktig

hållbarhet för individer, företag och samhälle. Ambitionen är att kommunen, näringslivet och näringslivsbolaget ska ha ett nära samarbete som ger samsyn om allas betydelse och roll i utvecklings- och näringslivsarbetet. Arbetet ska bedrivas så att kommunens engagemang i form av resurser i olika utvecklingsskeden ska vara effektivt för att möjliggöra fler satsningar som genererar tillväxt.

Samordning av ärenden som rör näringslivsfrågor ska ske i syfte att underlätta för företag som vill expandera eller etablera sig i Jokkmokks kommun.

Industrisatsningar i norr

I nuläget planeras och sker stora investeringar och etableringar i norra Sverige som kan innebära utvecklingsmöjligheter för kommunen. En ökad arbetsmarknad som förutsätter inflyttning till länet får påverkan på allt från offentlig service till näringslivets utveckling.

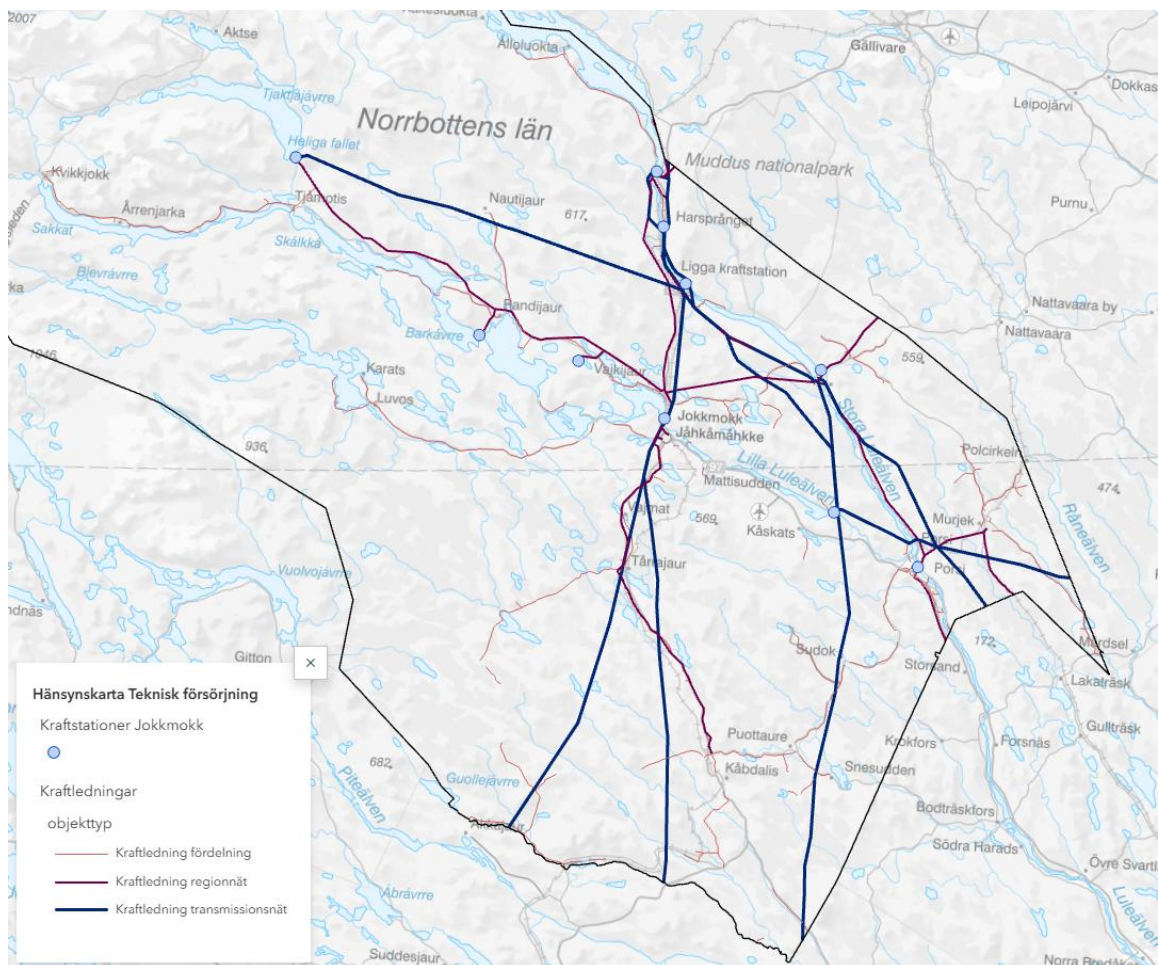
För att på bästa sätt bidra till realiseringen av dessa etableringar samt dra nytta av dessa krävs att Jokkmokks kommun klarar utmaningarna kring arbetskraftsbehov, kompetensutveckling och attraktiva samhällen. En del i detta är att kunna tillgodose en förväntad, ökad efterfråga på mark och lokaler för etableringar i kommunen.

Energi

Kommunens stora tillgång på fossilfri el möjliggör för lokal utveckling av verksamheter och näringsliv som är i behov av tillgänglig el. Det är viktigt att värna den lokala användningen av energi för att kommunen och dess invånare ska kunna nyttja de resurser som finns i kommunen samt att utvinningen ger något positivt tillbaka för kommunen. I och med utbyggnad av ny anläggning för produktion av vätgas kommer nya ledningsstråk för vätgas samlas längs Lilla Luleälven, Luleälven ner mot Boden samt i ett stråk öster om Stora Luleälven mot Gällivare. Exakt sträckning ska studeras vidare, se markanvändningskartan. Generellt ska ny energiinfrastruktur samförläggas för att minska fragmentering av landskapet. Gällande nya kraftledningar är kommunen generellt inte positiv till nya 400 kV-ledningar såvida dessa inte kan generera lokal nytta. Nya kraftledningar ska kompensera för det intrång och den påverkan som anläggande av ledningar medför, såsom ge tillgång till lokal energi samt ekonomisk kompensation och intrångsersättning. Nya kraftledningar ska i första hand läggas i anslutning till befintliga ledningar och ledningsgator.

Längs energistråket finns även möjlighet att utveckla verksamheter/industri som är i stort behov av tillgänglig energi samt verksamheter som kan nyttja spillvärme från vätgasproduktion. Verksamheter som skapar arbetstillfällen lokalt ska prioriteras och kommunen ser inte framför sig verksamheter som inte genererar lokal nytta. Nya verksamheter bör i så stor utsträckning som möjligt koncentreras till några få områden. I anslutning till dessa finns möjlighet att skapa utbildningar kopplat till energi. Ny infrastruktur och nya verksamheter ska utvecklas i avvägning mot natur- och kulturmiljövärden samt rennäringen.

Kommunen bedömer att vindkraftsetableringar inte är lämpligt inom kommunens gränser med hänsyn till höga naturvärden samt att kommunens resurser redan utnyttjas i hög grad för elproduktion. Luleälven står idag för cirka 10 % av Sveriges elproduktion, och kommunen exporterar el motsvarande flera miljarder kronor varje år. Vindkraftverk skulle innebära en negativ påverkan på flera allmänna intressen samtidigt som kommunen inte ser behov av ytterligare elproduktion. Däremot ställer sig kommunen positiv till att pröva enskilda mindre vindkraftverk där detta kan bedömas lämpligt vilket ska avgöras från fall till fall.

Karta överkraftstationer och kraftledningar

Testverksamhet

Klimat, geografi och infrastruktur som finns i kommunen utgör goda förutsättningar för utveckling av befintlig och framtida testnäring. Kommunen är positiv till att utveckla testnäringen och se över nya ytor för testverksamhet. Läs mer i avsnittet om testverksamhet i mark- och vattenanvändning.

Handel

Den lokala handeln är viktig för kommunens utveckling. Den bidrar till kommunens attraktivitet, både för medborgare, besökare och företag. Handeln är idag främst lokaliserad till Jokkmokks tätort. Kommunen värnar centrumhandeln och ny handel i Jokkmokks tätort ska främst lokaliseras i centrumkärnan.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en viktig näring i Jokkmokks kommun och bidrar bland annat till turismkonsumtion. I Jokkmokk är besöksnäringen som störst under januari-april och under sommarmånaderna. Totalt hade kommunen 211 000 gästnätter under 2024 vilket motsvarar 45 gästnätter per invånare.

Besöksnäringen är sammansatt av flera olika branscher. De största branscherna är hotell och restaurang tillsammans med annan typ av logi, transporter och varuhandel. Kultur, sportaktiviteter och rekreation är andra betydande delar av näringen. Naturen är en viktig tillgång för besöksnäringen och används på olika sätt året om. Kommunens unika miljöer kan locka besökare, turister samt människor som önskar leva nära naturen också med anledning av en flexibel arbetssituation.

Areella näringar

Areella näringar är ett samlingsbegrepp för näringar som använder naturresurser på land och i vatten. Hit räknas exempelvis jord- och skogsbruket, rennäringen, fiskerinäringen samt utvinning av ämnen och mineraler. I avsnittet behandlas även vattenkraft. Dessa näringar tar stora ytor i anspråk och är av stor lokal och nationell betydelse för vår försörjning. Jokkmokks kommuns naturtillgångar är rika och de areella näringarna ska fortsatt utgöra en viktig tillgång för och inom kommunen.

Ställningstaganden

- Kommunen ser positivt på och ska stödja fortsatt lokalt småskaligt skogsbruk för lokal produktion och försörjning.
- Skogsmark ska avverkas skonsamt och med hänsyn till värden så som rennäring, natur- och kulturmiljö och sociala aspekter.
- Den lokala skogsnäringens intressen ska beaktas vid bedömning av lokalisering och exploatering av bebyggelse och anläggningar.
- Inom ekologiskt känsliga områden ska skogsbruk bedrivas med särskild hänsyn.
- Kommunen har en restriktiv hållning till att exploatera brukningsvärd jordbruksmark.
- Nya täkter får ej tillkomma i områden med höga skyddsvärden avseende natur och kultur.
- Befintliga grustäkter bör i möjligaste mån slutföras innan nya täkter tas i bruk.
- Kommunen ska medverka till att andelen bergkross ökar i förhållande till användning av naturgrus samt verka för en ökad återanvändning av överskottsmassor.
- Befintliga vattenkraftverk kan effektiviseras vilket kan medföra större uttag, men kommunen anser att byggnation av nya vattenkraftverk är olämpligt.
- Kommunens hållning är att god ekologisk potential enligt EU:s vattendirektiv ska uppnås i samtliga vattenförekomster där vattenkraft är anlagd.
- Kommunen avser att verka för minimering av konflikter mellan rennäringen och andra intressen.
- Vid prövning av ärenden där områden viktiga för rennäringen berörs ska berörd sameby samt Sametinget höras.
- Områden utpekade som riksintresse för rennäringen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra möjligheterna att bedriva renskötsel.
- Kommunen anser att Sametingets underlag avseende rennäringens markanvändning behöver uppdateras och aktualiseras.

Skogsbruk

Skogsnäringen är en av kommunens basnäringar och skogen är också en viktig resurs för andra intressen, såsom turism, jakt, friluftsliv, rennäring, kultur- och naturvård. Dessutom är skogen en viktig produktionsfaktor. Eftersom skogsnäringen är så pass viktig för kommunen ska skogsnäringens intressen beaktas vid lokalisering och exploatering av ny bebyggelse eller nya anläggningar.

Jokkmokks kommun är generellt för en småskalighet gällande ägande och brukande av skogen. Kommunens hållning är att ytorna för storskaligt skogsbruk inte ska öka och att småskaligt skogsbruk bör prioriteras. Storskaligt ägande resulterar i storskalig produktion och avverkning, något som kommunen ser kan påverka såväl rennäringen, besöksnäringen, det rörliga friluftslivet och den biologiska mångfalden negativt.

Jordbruk

Till jordbruksmark räknas åkermark samt ängs- och hagmark som betas eller slås. Jordbruksmark är av nationell betydelse och en viktig resurs för en långsiktigt hållbar utveckling. Enligt miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast bebyggas om det behövs för att tillgodose viktiga samhällsintressen och om behovet inte kan tillgodoses på annat tillfredsställande sätt. Med uttrycket ”brukningsvärd jordbruksmark” menas mark som är lämpad för jordbruksproduktion. Brukningsvärdet bedöms i varje enskilt fall. Ofta bedöms jordbruksmark ha ett brukningsvärde även om den har tagits ur produktion och marken i nuläget inte används för livsmedelsproduktion. För att klara framtida livsmedelsförsörjning är det centralt att bevara och nyttja den jordbruksmark som finns. Det är dyrt och tidskrävande att skapa ny jordbruksmark och det kan ta årtionden innan den uppnår samma avkastning som befintlig jordbruksmark.

Jordbruksnäringen är liten inom kommunen. Jordbruksmarken är framför allt lokaliserad i områdena runt Vuollerim och Porsi. Det är viktigt att ta tillvara den jordbruksmark som finns. Kommunen har en restriktiv hållning till att exploatera brukningsvärd jordbruksmark.

Samisk markanvändning

Samisk markanvändning är förankrad i kultur, tradition och ett långsiktigt förhållningssätt till naturen. Den bygger på ett rörligt och flexibelt nyttjande av landskapet, där renskötsel, jakt och fiske anpassas efter årstidernas skiftningar. Mark och vatten är inte bara resurser för försörjning, utan bär också på historiska, sociala och andliga värden som är essentiella för den samiska identiteten. Renskötseln är central och en grundpelare i den samiska kulturen. Den bygger på en djup kunskap om renens naturliga vandringar, betesområden och de ekologiska samband som styr landskapet. Samiska färdvägar och vistelseplatser har använts i generationer och utgör viktiga kulturella lämningar.

Rennäring

Samerna har status som urfolk och rätt att utöva sin kultur och traditionella näringar. Samernas rätt att bedriva renskötsel framgår av 2 kapitlet 17 § regeringsformen, och rennäringslagen reglerar vem som har rätt att bedriva renskötsel samt inom vilka områden det får bedrivas. Enligt 3 kapitlet 5 § Miljöbalken ska mark- och vattenområden av riksintresse för rennäringen skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Även andra mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen ska

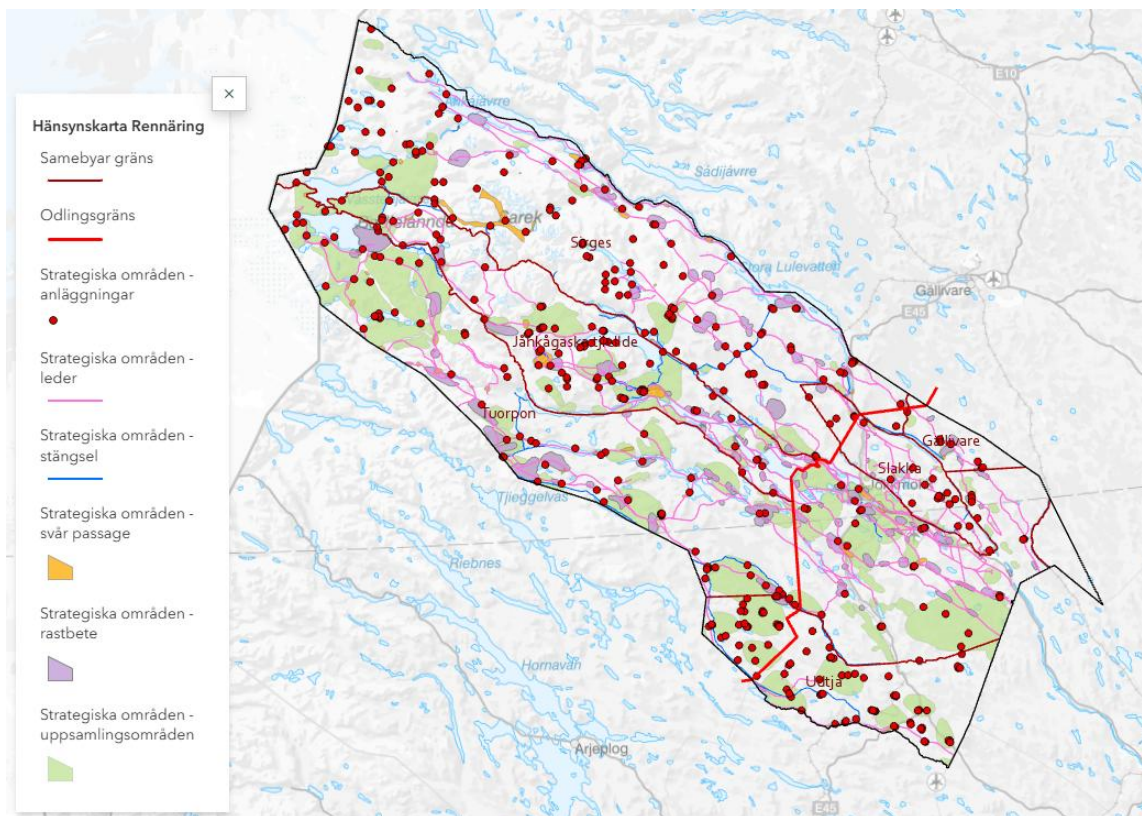
så långt som möjligt skyddas mot sådana åtgärder. Rennäringen är en av kommunens största basnäringar.

Renskötseln är till skillnad från många övriga näringar och markanvändare en dynamisk näring där verksamheten varierar beroende på naturens förutsättningar.

Sammanhängande betesmarker och möjlighet för renen att röra sig i landskapet är grundläggande för att renskötsel ska kunna bedrivas. Konkurrensen mellan rennäringen och annan markanvändning har ökat över tid vilket har lett till att betesmarker både minskat och fragmenterats. Det är därför viktigt att tidigt uppmärksamma rennäringens intressen och samråda med berörda samebyar för att kunna undvika potentiella markanvändningskonflikter och tillvarata samernas rättigheter. För att få så goda förutsättningar som möjligt att i samhällsplaneringen ta hänsyn till rennäringens intressen anser kommunen att Sametingets underlag avseende rennäringens markanvändning behöver uppdateras och aktualiseras.

Hela Jokkmokks kommuns yta berörs av renskötsel. Rennäringen är en av kommunens största näringar med många olika utvecklingsområden, och den är starkt knuten till den samiska kulturen. I Jokkmokks kommun bedriver sju samebyar renskötsel, fyra fjällsamebyar; Jåhkågasska tjiellde, Sirges, Tuorpon och Luokta-Mávas, samt tre skogssamebyar; Slakka, Udtja och Gällivare skogssameby. Stora delar av kommunens yta är av riksintresse för rennäringen.

Sedan 2022 finns lagen om konsultation i frågor som rör det samiska folket (2022:66). Denna lag berör sedan 1 mars 2024 även kommuner och innebär att kommunen är skyldig att konsultera samiska företrädare innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna.

Karta över strategiska områden för rennäringen

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur samt till människors välbefinnande. Grön infrastruktur ur ett renskötselperspektiv handlar om att se landskapet som en sammanhängande helhet, vilken utgör ett nätverk av livsmiljöer och samband som tillsammans möjliggör en fungerande och hållbar renskötsel.

Den gröna infrastrukturen upprätthåller viktiga funktioner och sammanhang i landskapet för renskötseln. Den omfattar allt från vidsträckta fjäll- och skogslandskap där renarna betar, till naturliga färdvägar och passager som används under årstidsbunden förflyttning mellan betesområden.

Renskötseln bygger på en årstidsbunden rörlighet där renarna förflyttar sig mellan sommar- och vinterbeten, samt mellan kalvningsområden och skyddade miljöer som ger renen vila och skydd mot väder och rovdjur.

Annan konkurrerande markanvändning står många gånger i konflikt med renskötseln. Renskötseln påverkas av kumulativa effekter, där fler ingrepp i landskapet samverkar och gradvis försvårar renskötselns förutsättningar. Kumulativa effekter kan beskrivas som hur en verksamhet eller åtgärd, tillsammans med andra pågående, tidigare och framtida verksamheter och åtgärder, påverkar miljön i ett område. Exploatering, infrastruktur och

annan markanvändning kan tillsammans skapa barriäreffekter och fragmentera renens naturliga mönster under renskötselåret. För en fungerande grön infrastruktur krävs sammanhängande betesmarker, obehindrade flyttleder och en miljö där renarna kan röra sig naturligt.

Renskötseln är särskilt utsatt för ett förändrat klimat då förändrade snö- och isförhållanden påverkar tillgången till bete och kan göra traditionella betesområden mindre tillförlitliga. Ett varmare klimat och kortare vintrar kan påverka isförhållandena på sjöar och vattendrag längs renarnas flyttleder. Det innebär att renarna kan bli tvungna att söka sig till andra områden för bete samt att de inte kan förflytta sig själva eller flyttas så som de tidigare gjort. De ökade nollgenomgångarna på vintern medför mer skare då renen inte kommer åt betet. En fungerande grön infrastruktur, där renarna har möjlighet att anpassa sig till nya förutsättningar genom fria rörelser, blir därför ännu viktigare i framtiden.

Det storskaliga skogsbruket utgör ett stort hot och hinder för renskötseln. Till exempel är avverkning och stora monokulturella planteringar en utmaning då bristen på föda gör områdena svåra att passera.

Täkter

I Jokkmokks kommun finns åtta tillståndspliktiga täkter i drift. Täckttillstånd krävs av Länsstyrelsen för att få bryta berg, grus, morän och torv. Täcktkverksamhet utgör en miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och därmed finns reglering av brytning och efterbehandling samt hur tillstånd ska ges och följas upp. Kommunens hållning är att befintliga grustäkter i möjligaste mån bör slutföras innan nya täkter tas i bruk, samt att nya täkter inte får tillkomma i områden med höga skyddsvärden avseende natur och kultur.

Vattenkraft

Ända sedan Sveriges riksdag år 1910 beslutade att placera ett vattenkraftverk i Luleälven i Porjus har energiproduktionen varit en viktig näring i Jokkmokks kommun. Idag finns tio kraftverk i Stora och Lilla Luleälv inom Jokkmokks kommun och samtliga ägs av Vattenfall.

Vattenkraftsutbyggnaden har inneburit omfattande ingrepp i naturen längs älvdalarna och medfört betydande påverkan på både natur- och kulturmiljövärden. Luleälvsystemet, som till större delen sträcker sig genom Jokkmokks kommun, är en för kommunen viktig vattenförekomst och är i dag tydligt präglad av de utbyggnader som genomförts utan större miljöhänsyn. Detta har förändrat förutsättningarna i älvdalen och påverkat natur- och kulturmiljövärden negativt.

Kommunen anser att ytterligare utbyggnad av vattenkraft i form av nya kraftverk inte ska ske inom kommunens gränser. Effektivisering av redan befintliga anläggningar kan

däremot vara möjlig, under förutsättning att åtgärderna bidrar till förbättrade miljöförhållanden och inte innebär ytterligare negativ påverkan på omgivande natur- och kulturmiljöer.

Enligt miljöbalkens 4 kap. 6 § får vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras i Luleälven, Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure samt Pärlälven eller i någon av deras tillhörande vattenområden, käll- och biflöden.

EU:s vattendirektiv

EU:s vattendirektiv syftar till att skydda och förbättra vattenkvalitet och vattenförekomster i Europa. Nedströms Akkats och nedströms Letsi kraftstationer uppnås inte en god ekologisk potential på grund av vattenkraftsutbyggnaden. Kommunen anser att verksamhetsutövarna bör vidta de åtgärder som krävs för att den ekologiska potentialen ska kunna uppnås.

Mot bakgrund av den omfattande vattenkraftsutbyggnaden har Luleälven i stor utsträckning kommit att värderas utifrån sin ekonomiska nyttjandegrad och de intäkter som är kopplade till elproduktionen. Jokkmokks kommun delar inte uppfattningen att den ekonomiska nyttan ensidigt ska ges företräde framför miljömässiga värden och de mål som följer av gällande vattenlagstiftning och EU:s vattendirektiv. För kommunen är förbättrade förhållanden i vattenmiljön en central del i det fortsatta vattenmiljöarbetet.

Inom Luleälvens vattensystem finns två särskilt påverkade områden där möjligheten finns att med relativt begränsade åtgärder återskapa miljö, natur- och kulturmiljövärden: dels den 5 kilometer långa torrfåran vid Akkats kraftstation, och dels den 15 kilometer långa torrfåran vid Letsi kraftstation.

Vid Akkajauremagasinets strand mot Vaisaområdet finns omfattande erosionsproblem, vilket medför stora problem för de som nyttjar området. Åtgärder i form av erosionsskydd och båtplatser kan genomföras utan påverkan på elproduktionen.

Mobilitet och trafik

Trafikplaneringen har en stor roll i att skapa attraktiva och långsiktigt hållbara kommuner. Kommunikationer inom samt till och från en kommun är viktiga både för person- och godstrafik för att samhället ska fungera. För att minska klimatpåverkan är det viktigt att dessa kan göras hållbara. Ett hållbart transportsystem behöver präglas av en helhetssyn som beaktar trafiksäkerhet, tillgänglighet, miljö, trygghet, hälsa och jämställdhet.

Ställningstaganden

- Kommunen ska upprätthålla och förbättra kommunikationerna inom kommunen samt regionalt och nationellt.
- Kommunen ska eftersträva långsiktigt hållbara transporter och tillgång till miljövänliga bränslen.
- Kommunen ska verka för en förbättring av kollektivtrafiken inom kommunen samt regionalt.
- Vid utveckling av Inlandsbanan ser kommunen att det primärt är lämpligt med en ökning av godstrafik. En utökning av trafiken på inlandsbanan måste dock göras med beaktande av risk och säkerhet för miljö, människor och djur. Om Trafikverket medger en ökning av godstrafik längs Inlandsbanan ser kommunen att Trafikverket måste bekosta faunapassager samt generellt se över säkerheten längs med banan.
- Trafiksäkerheten ska öka genom en upprustning och översyn av gator samt gång- och cykelvägar.
- Kommunens hållning är att de statliga vägarna som genomkorsar byar och samhällen behöver bli trafiksäkrare för cyklister och gångtrafikanter.
- Kommunens hållning är att riksväg 97 samt europaväg 45 ska hålla en hög standard kopplat till framkomlighet och trafiksäkerhet.
- Kommunens hållning är att staten behöver stärka framkomligheten och trafiksäkerheten längs väg 374.
- Murjek station är strategisk kopplat till persontransporter och kollektivtrafik. Kommunens hållning är att stationsläget fortsatt ska behålla sin funktion.
- Kommunen ska verka för säkra skolvägar och säkra av- och påstigningsplatser i anslutning till förskolor och skolor.
- Gång- och cykelvägar ska ha god standard och separeras från biltrafik i form av åtskild gång- och cykelväg eller upphöjd gång- och cykelbana, inom och i anslutning till centralorten, serviceorterna samt Kåbdalis.
- Kommunen bör skapa förutsättningar för att utveckla laddinfrastrukturen i kommunen med fokus på områden där behov är som störst.
- Kommunen ska värna om samarbetet med civilsamhället för ett fortsatt välfungerande skoterledsnätverk i kommunen utan att människor, djur, miljö, egendom eller rennäring skadas eller störs.

Järnväg

Genom Jokkmokks kommun löper två järnvägssträckningar. Malmbanan passerar i kommunens östra del med stationsläge i Murjek och Inlandsbanan passerar rakt genom kommunen med stationslägen i Varjisträsk, Kåbdalis, Geografiska Polcirkeln, centrala Jokkmokk och Porjus.

Malmbanan utgör riksintresse och är en del av TEN-T-stomnätet (transeuropeiska transportnätet). Den är en av Sveriges tyngst trafikerade järnvägar och har en viktig funktion för godstrafik och för långväga persontrafik. Malmbanan är enkelspårig och därmed känslig för störningar. Det saknas även andra järnvägar att leda om trafiken till och godset som transporteras på Malmbanan är svårt eller omöjligt att transportera på väg. Trafikverket planerar för flera satsningar i syfte att förbättra kapaciteten. I Murjek finns en timmerterminal för omlastning av timmer från lastbil till tåg.

Inlandsbanan utgör även den riksintresse. Banan ägs av staten, men förvaltas av Inlandsbanan AB som ägs av 19 kommuner längs sträckningen. Banan är inte elektrifierad, men som ett steg i att kunna erbjuda fossilfria transporter pågår en uppbyggnad av tankstationer för fossilfri diesel; HVO. Delen Östersund-Gällivare trafikeras under sommaren dagligen med 2 persontåg. Även godstrafik förekommer till viss del längs Inlandsbanan. Det finns ett särskilt stort behov av att rusta upp Inlandsbanan mellan Arvidsjaur och Gällivare. Inlandsbanan kan även komma att bli av större strategiskt intresse för försvaret i framtiden eftersom banan fungerar autonomt. Redan idag används den delvis av Försvarsmakten.

Kommunen ser primärt en utveckling av godstrafik längs Inlandsbanan. Dock måste detta göras med beaktande av risk och säkerhet för människor, miljö och djur. Utveckling av banan med utökad tung trafik kan även få påverkan på närliggande boenden och verksamheter, särskilt besöksnäringen. Passage över Inlandsbanan är idag osäker. Vid utveckling av banan är det av stor vikt att en nära dialog förs mellan berörda samebyar och Inlandsbanan. För rennäringen utgör Inlandsbanan ett stort bekymmer kopplat till påkörningar av ren. Kommunen menar därför att om Inlandsbanan ska utökas med ytterligare trafik måste Trafikverket bekosta faunapassager och annan typ av säkerhetshöjande åtgärder. Vilka ytterligare åtgärder som kan vara aktuellt måste studeras vidare. Skadelindrande och säkerhetshöjande insatser för att minska påverkan på renskötseln ska ske i samråd med berörda samebyar. Kommunen ser även att det ökade antalet oannonserade tåg kopplat till försvaret är ett stort problem för rennäringen. Kopplat till Inlandsbanans påverkan på rennäringen vill kommunen trycka på behovet av en förbättrad dialog och återkoppling mellan Inlandsbanan och berörda samebyar.

Vägar och gator

Genom kommunen och centrala Jokkmokk passerar Europaväg 45 (E45) i norrsydlig riktning. E45 är en utpekad nationellt och internationellt viktig väg, särskilt för

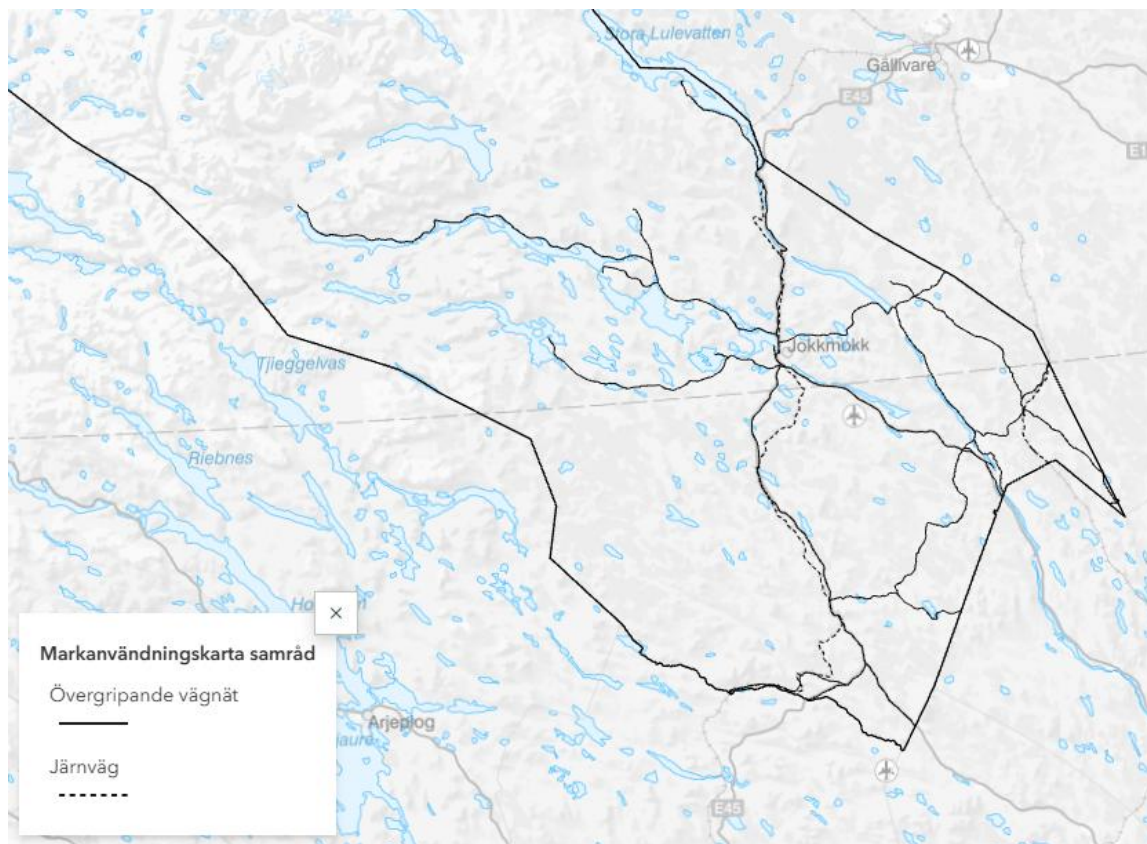
godstransporter, kollektivtrafik och långväga personresor. Den utgör också riksintresse och ingår i det transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Trafikflödet längs E45 är som högst genom centrala Jokkmokk och som lägst i den södra delen av kommunen.

Från E45 viker väg 97 och väg 374 av mot kusten. Väg 97 och 374 är utpekade regionalt viktiga vägar för godstransporter, kollektivtrafik och långväga personresor. De är även rekommenderade vägar för farligt gods. Väg 97 genom centrala Jokkmokk är den mest trafikerade vägen i kommunen. Trafikflödet minskar ju längre österut man kommer. Trafikflödet längs väg 374 är relativt lågt i den del som passerar genom Jokkmokks kommun. Trafiksäkerheten och framkomligheten längs väg 374 behöver förbättras, bland annat genom att öka möjligheten att stanna längs vägen.

Till det funktionellt prioriterade vägnätet har även väg 805 till Kvikkjokk, väg 810 till Murjek och väg 811 mot Nattavaara pekats ut som kompletterande regionalt viktiga vägar.

Kommunen har genom regelbundna träffar med Trafikverket en möjlighet att diskutera behov av åtgärder inom det statliga vägnätet och de delar av det statliga vägnätet som korsar bebyggelse. Insatser ska i största möjliga mån samordnas mellan kommunen och Trafikverket.

Det kommunala vägnätet utgörs av lokalgator i centrala Jokkmokk, Vuollerim, Porjus och Kåbdalis. Gatorna i kommunens tätorter har varierande standard. För närvarande pågår ett arbete med att upprätta underhållsplaner för gator i ett femårsperspektiv. Många gator har en bred utformning som inbjuder till uppställning av fordon längs gatorna, vilket medför en svårsläst trafiksituation inte minst för barn och unga samt försvårar snöröjning och vägunderhåll. Kommunen ser att vissa lokalgator skulle kunna byggas om och göras säkrare genom att gatan smalnas av samtidigt som utrymme för gång- och cykelbanor samt parkering förtydligas.

Karta över övergripande vägnät och järnväg

Laddinfrastruktur

Offentlig laddinfrastruktur för elfordon finns relativt tillgängligt i kommunen. I centrala Jokkmokk finns både normalladdning och snabbladdning. I Porjus och Kvikkjokk finns snabbladdning medan det i Vuollerim och Kåbdalis finns normalladdning. Det finns även laddplatser i Årrenjarka och Kvikkjokk. Utbyggnadsbehov bedöms i första hand finnas för snabbladdning i Vuollerim och Kåbdalis.

Gångtrafik

Gångnätet i kommunen består av gångbanor samt gång- och cykelbanor. I centrala Jokkmokk finns gångbanor längs de flesta av centrumgatorna. I många fall upphör gångbanorna vid infarter och vid vissa gatumarksparkeringar. Genom att göra gångbanorna genomgående blir det tydligare och de gående prioriteras före fordonstrafiken. Längs väg 97 finns på båda sidor en gång- och cykelväg där gående och cyklister inte är separerade från varandra utan delar på samma bana. Väster om väg 45 har gatorna mer karaktär av bostadsgator och saknar till största del gångbanor.

I Porjus finns gång- och cykelbana längs väg 45. I Vuollerim finns gång- och cykelbana längs Bodenvägen. I Kåbdalis finns gång- och cykelbana längs väg 45. I övrigt saknas gångbanor.

Få av gångpassagerna över de större vägarna har trafiksäkerhetshöjande utformning, exempelvis har de flesta passagerna över väg 97 låg trafiksäkerhetsklass. För att förbättra trafiksäkerheten kan viktiga gångpassager hastighetsdämpas och trafiksäkras.

Cykeltrafik

Gång- och cykelbanor finns längs väg 97 i centrala Jokkmokk, längs väg 45 i Porjus, längs Bodenvägen i Vuollerim och längs väg 45 i Kåbdalis. I övrigt är cykeltrafiken hänvisade till körbanan, vilket kan innebära trafiksäkerhetsrisker.

Lokalgatorna i centrala Jokkmokk har en bred utformning som inbjuder till parkering längs gatorna vilket gör trafiksituationen svårläst och otrygg. På vissa sträckor finns även tvärställd parkering där bilarna backar ut mot gatan, vilket utgör en trafiksäkerhetsrisk för cyklister. De breda gatorna ger dock goda förutsättningar för att utöka cykelvägnätet.

I centrala Jokkmokk finns behov av att trafiksäkra gång- och cykelmöjligheter till skolor och andra målpunkter i centrum, exempelvis längs delar av Berggatan och Borgargatan samt längs Åsgatan. Längs det statliga vägnätet finns önskemål om cykelvägar längs väg 97 mot Mattisudden, längs väg 747 mot Skabram samt längs väg 810 i Vuollerim.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i kommunen körs av Länstrafiken Norrbotten och är uppdelad i stomlinjer, lokala linjer och efterfrågestyrda linjer. Stomlinjerna består av linjer till och från andra kommuner, lokala linjer är linjer inom kommunen och efterfrågestyrda linjer är linjer som behöver beställas senast dagen innan resdagen.

Utifrån statistik över arbetspendling kan det utläsas att störst arbetspendling sker mellan Gällivare och Jokkmokks kommuner, och det är även här den största dagpendlingen sker. Därefter Luleå, Boden, Kiruna och Piteå. Generellt är utpendlingen större än inpendlingen. Antal pendlare är ungefärligt angett.

Kommun	Pendling totalt	Utpendling	Inpendling
Gällivare	230	200	30
Luleå	90	60	20
Boden	70	40	30
Kiruna	50	30	20
Piteå	40	20	30

Flygtrafik

Närmsta civila flygplats är Gällivare flygplats tio mil norr om centrala Jokkmokk. Till Luleå Airport respektive Arvidsjaurs flygplats är det cirka 17 mil. Trafikverket har, i syfte att skapa grundläggande tillgänglighet i interregional kollektivtrafik, upphandlat flygbilen

(busslinje 712), som gör det möjligt att ta sig mellan Jokkmokk och Luleå Airport till en acceptabel kostnad.

Vid Själlarim, sydväst om Jokkmokk, finns en flygplats för i första hand militära ändamål. Flygplatsen trafikeras endast av beställningsflyg. Landningsbanor finns även i Porjus och Vuollerim.

I Kvikkjokk och Jokkmokk finns helikopterflygplats och i Porjus sjöflyg och helikopterflyg. Sommartid finns helikopterflyg i Stora Sjöfallet och Ritsem. Helikoptertrafiken är en viktig förutsättning för rennäringen för bland annat transporter, matdistribution, postgång, sjukvård, m.m.

Skotertrafik

Vintertid är skotern ett viktigt kommunikationsmedel. Förutom användningen för rekreation och den möjlighet den ger att ta sig ut i naturen och nå avsides belägna fritidshus och fiskevatten är den också ett betydelsefullt nyttofordon inom skogsbruk och rennäringen. För turistiska verksamheter är skotern också av stor vikt.

Med lokala trafikföreskrifter är det på vissa platser tillåtet att framföra skoter inom tätbebyggt område till närmaste led. Tillfälliga skoterförbud kan införas inom samebyarnas kalvningsområden. Sådana beslut annonseras i lokaltidningar och på Länsstyrelsens hemsida.

Kulturmiljö

En kulturmiljö är vårt fysiska kulturarv manifesterat i byggnader, platser och landskap. Kulturarvet ger stimulerande livsmiljöer och är en viktig del i hur en plats upplevs och används, samt en stor del i vår historia, tillhörighet och identitet. Genom att bevara, omhänderta och tillgängliggöra kulturmiljöer ökar läsbarheten och vår förståelse för en plats så väl som för vår egen historia. Det är även en viktig resurs för rekreation, friluftsliv, och turism- och besöksnäring. Bevarande och utvecklande av den befintliga bebyggelsemiljön är hållbart ur såväl ett ekonomiskt, ekologiskt som socialt perspektiv. För att kulturmiljövärden ska bestå är det viktigt att kontinuiteten i miljön upprätthålls, till exempel genom att kulturmiljöers ursprung fortsatt är tydliga och att kopplingar mellan olika tider bevaras.

Synen på vad som anses värdefullt förändras ständigt. I kulturmiljöbegreppet inbegrips nu alla sorters byggnader och miljöer, från slott till miljonprogramsbebyggelse, från fornlämningar till industribyggnader. Kulturmiljön är en resurs att utgå ifrån vid nya tillskott. Det som byggs idag blir morgondagens kulturarv.

Ställningstaganden

- Kommunen ser positivt på bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader.
- Kommunen vill bidra till att skapa goda förutsättningar för att behålla en levande landsbygd och därmed bevara viktiga kulturvärden.
- På landsbygden bör ny bebyggelse placeras i traditionella lägen och som naturliga kompletteringar av befintlig bebyggelse.
- Ny bebyggelse, eller ändring av befintlig bebyggelse, inom eller i anslutning till värdefulla kulturmiljöer ska anpassas och ta hänsyn till platsens värden och karaktär.
- Kommunens hållning är att statliga fornminnesinventeringar bör göras för att bidra till ett heltäckande planeringsunderlag i kommunen.
- Kommunen ska verka för god tillgänglighet till kommunens kulturmiljöer.
- Kommunen bör ta fram ett kulturmiljöprogram.

Kulturmiljöer i kommunen

Jokkmokks kommun har varit bebodd i tusentals år vilket har satt spår i landskapet. Värdefulla miljöer i kommunen vittnar bland annat om den tusenåriga samiska kulturen, vattenkraftens utbyggnad och expansion under 1900-talet, nyttjandet och brukandet av skogen, rennäringen och fisket, järnvägens utbyggnad och 1900-talets befolkningsökning och inflyttning.

Den 1 december 2025 trädde en rad regeländringar av plan- och bygglagen (PBL) i kraft. Ändringarna omfattar främst bestämmelserna i kapitel 9 om lov och förhandsbesked. De nya bygglovsreglerna innebär att fler åtgärder bli bygglovsbefriade. För att skydda värdefulla kulturmiljöer införs som en följd av detta även nya krav på utpekande av

kulturvärden i översiktsplanen. Kommunen ska nu i översiktsplanen redovisa särskilt värdefulla byggnader, allmänna platser och bebyggelseområden samt vilka hänsyn som krävs för att ta tillvara dessa värden. Inom dessa områden gäller sedan 1 december 2025 i stället utökad lovplikt.

Kommunen saknar i dagsläget ett kommunalt kulturmiljöprogram och kommunalt utpekade kulturmiljöer. Kommunen ser ett behov av bättre kunskapsunderlag inom kulturmiljö och bättre vägledning i plan- och lovärenden. Det bör därför tas fram ett kommunomfattande kulturmiljöprogram. Kulturmiljöprogrammet kan sedan utgöra underlag inför vilka områden som ska omfattas av utökad lovplikt. Kommunen avser arbeta strategiskt med kulturmiljö för att så småningom inkorporera underlaget i översiktsplanen.

Ny bebyggelse, eller ändring av befintlig bebyggelse, inom eller i anslutning till värdefulla kulturmiljöer ska anpassas och ta hänsyn till platsens värden och karaktär. I områden där det saknas detaljplan eller platsspecifika riktlinjer kring utformning är det viktigt att studera hur nya tillskott kan anpassas till omgivande miljö. Det kan handla om volym, takfall, materialval, färgsättning och detaljer så som fönster, socklar, kupor och takutformning. Man bör även se till byggnaders placering och möte med omgivande landskap, lokal variation och funktion.

Det samiska kulturarvet och dess lämningar är viktiga att bevara. I Jokkmokks kommun ligger Ájtte, huvudmuseum för den samiska kulturen i Sverige och specialmuseum för fjällvärldens natur och kultur.

Kulturmiljöer kan komma att påverkas av klimatförändringarna. Löpande tillsyn och underhåll för att minska risken för fuktskador och tillväxt av mögel kan bli viktigare i ett förändrat klimat. Ökad nedbrytning av byggnadsmaterial kan också kräva ett ökat underhåll. Detta bör finnas i åtanke vid framtagande av ett kulturmiljöprogram. Enligt Länsstyrelsens rapport om klimatförändringar i Norrbotten (2013) finns inga uppenbara hot eller problem för Jokkmokks kommuns kulturmiljöer kopplat till översvämning, ras, skred och erosion. Gamla byggnader och bosättningar ligger ofta högt och påverkas inte av översvämningar.

Världsarvet Laponia

I Jokkmokks kommun ligger Laponia, ett världsarv utsett av UNESCO 1996 för både dess kulturvärden och naturvärden. Världsarvet Laponia är ett samiskt kulturlandskap med flertusenåriga spår av mänsklig verksamhet. Det är ett av de bäst bevarade exemplen på ett nomadområde i norra Skandinavien. Det innehåller bosättningar och betesmarker för stora renhjordar, en sed som en gång i tiden var mycket vanlig och har spår tillbaka till ett tidigt stadium i människans ekonomiska och sociala utveckling. Inom Laponia finns flera utpekade kulturmiljöer, många kopplade till rika fornlämningsmiljöer och samiska livsmiljöer.

Laponia täcker en stor del av kommunens fjällområde och är viktigt för rennäringen, den samiska kulturen samt besöksnäringen. Kommunen värdesätter Laponia och avser verka för ökad tillgänglighet.

Regionalt utpekade miljöer

Norrbottnens kulturmiljöprogram 2010-2020 pekar ut 220 kulturmiljöer i regionen som prioriteras ur ett regionalt perspektiv för insatser avseende bevarande, dokumentation, information och tillgängliggörande. I Jokkmokk är 27 miljöer utpekade. Där ingår bland annat Harsprångets kraftstation och lämningar efter kraftverkssamhället, fjällsamiskt viste i Kuorpak, Murjek järnvägssamhälle, Porjus kraftverkssamhälle och boplatzvallar i Vuollerim. Ny bebyggelse, eller ändring av befintlig bebyggelse, inom eller i anslutning till värdefulla kulturmiljöer ska anpassas och ta hänsyn till platsens värden och karaktär.

Läs mer i Norrbottens kulturmiljöprogram (2010)

Länsstyrelsen tillsammans med dåvarande Vägverket har inventerat och kartlagt kulturmiljöer kopplat till vägar och vägobjekt i kommunen. Flera miljöer i kommunen har lyfts fram som bevarandevärda.

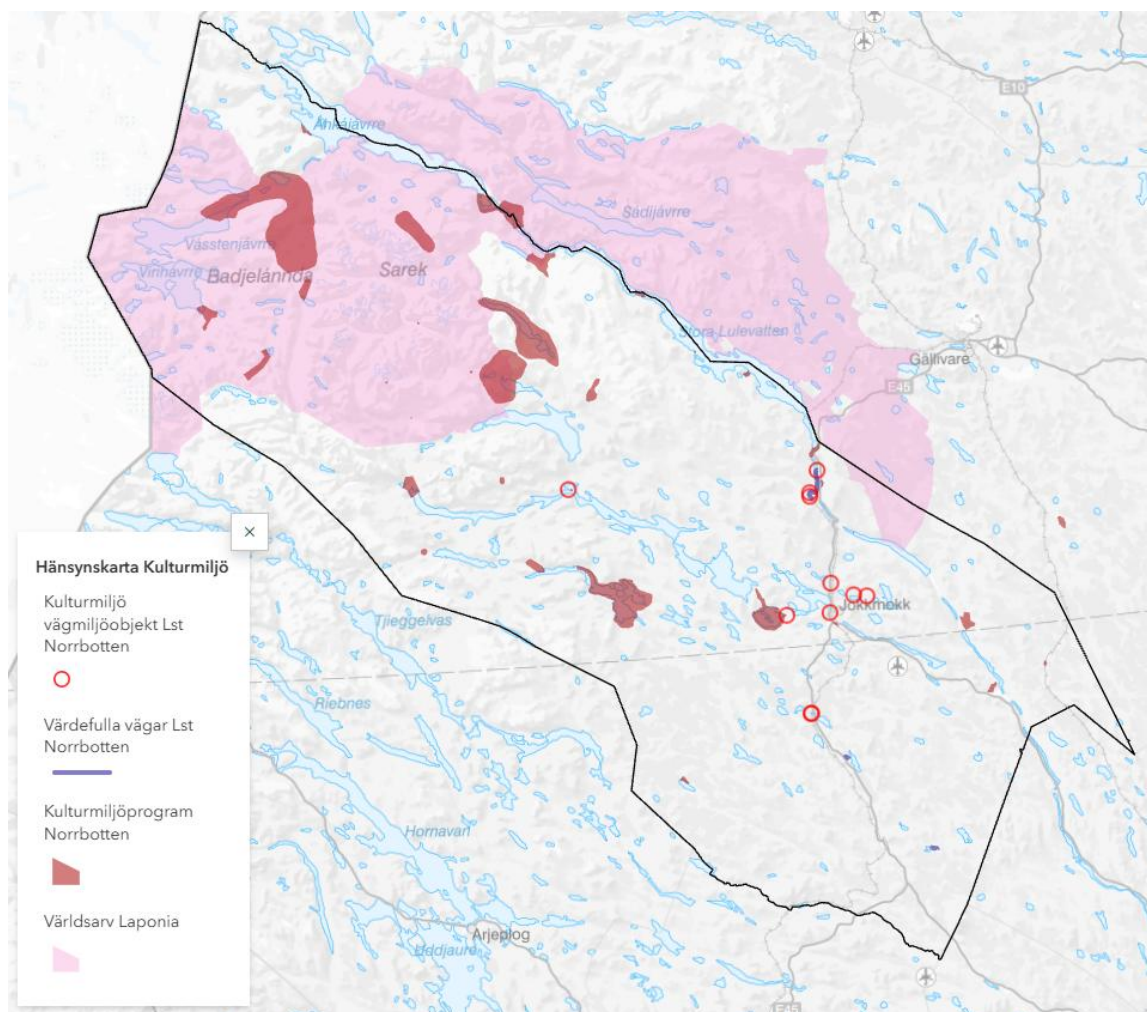
Läs mer i rapporten Värdefulla vägmiljöer (2001)

Länsstyrelsen Norrbotten har tagit fram ett program för Norrbottens industriarv. Här finns kunskapsunderlag, beskrivning av länets industriutbyggnad och typologier och miljöer presenterade.

Läs mer i Program för Norrbottens industriarv (2000)

Länsstyrelsen även har tagit fram ett bevarandeprogram för odlingslandskapet i Norrbottens län. Programmet kartlägger odlingslandskap med höga natur- och kulturvärde som är bevarandevärda.

Mer information finns i *Vårt hävdade Norrbotten: program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Norrbottens län*, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Rapportserie nummer 6/1993

Karta över kulturmiljöer i kommunen

Kulturmiljöer i Jokkmokk kommuns orter

Jokkmokk

Jokkmokk är en gammal bo- och handelsplats och samerna förlade tidigt sina vintervisten här. Alltsedan medeltiden har det bedrivits handel på platsen, och under 1600-talet utsågs Jokkmokk till handels- och kyrkoplats där den årliga marknaden hållits sedan dess. Den tidiga marknadsplatsen, intill den plats där samernas utbildningscentrum ligger idag, går än idag att se utifrån ojämnheter i marken efter stugor och bodar. Jokkmokks stadsplan upprättades 1886 med en rutnätsplan med tre torg. Stadsplanen karaktäriserar tätorten än idag. Det finns flera välbevarade byggnader från sekelskiftet 1800/1900. Det är viktigt att Jokkmokks karaktär och identitet tas tillvara och utvecklas samtidigt som ortens historia och miljöer fortsatt är läsbara och tillvaratagna.

Porjus

Porjus växte fram i och med vattenkraftsutbyggnaden och är ett genomplanerat mönstersamhälle med bevarad kåkbebyggelse, egnahemsområde, kraftstation och personalbostäder. Här finns grupper av enhetlig SJ- och Vattenfallsbebyggelse från olika perioder, vilket ger orten en bruksliknande karaktär. Stadsplanen från 1917 är utformad med funktionsseparering och trädgårdsideal. Porjus kraftverk har högt kulturhistoriskt värde och är skyddat som byggnadsminne. Hela samhället är dessutom av riksintresse för kulturmiljö. Vid plan- och lovärenden ska Porjus kulturhistoriska värden bevaras, tas tillvara och utvecklas. Riksintresset får inte påtagligt skadas.

Vuollerim

Vuollerim som plats har i flera tusen år dragit till sig människor på grund av de goda fiskeförhållandena vilket visar sig i de stenåldersboplatser nordväst om tätorten som är av riksintresse för kulturmiljövärden. Platsens geografiska läge mellan Stora och Lilla Luleälven gjorde att en tidig handel kunde förekomma, där även omgivande renskötsel utgjorde möjligheter till utbyte av varor. Efter 1950 skapade Vattenfalls etablering i båda älvarna en enorm befolkningstillväxt. I byn anlades bostäder, verkstäder och kontor. Bebyggelsen i Vuollerim är utpräglad före och efter Vattenfall. Den äldre bebyggelsen består av villor från 1940-50 tal, och en del äldre än så. Under Vattenfalls expansiva tid från 1960-talet tillkom specialinriktade byggnader som verkstäder och kontor. Men även många delvis tillfälliga anläggarbostäder, som senare byggts om och ut till permanenta bostäder. Vattenfall bidrog även till samhällsservicen med bland annat skidanläggning och sporthall.

Murjek

Murjeks stationssamhälle utvecklades till en knutpunkt för trafiken med sin största tillväxt under 1900-talets första hälft. Bebyggelsen i samhället är blandad, från egnahemsvillor från 1920- och 30-talet till äldre bondgårdar. Murjek representerar väl de samhällen som växte upp längs stambanan kring sekelskiftet. Relativt mycket av den äldre bebyggelsen är bevarad och karaktäristisk och tidtypisk arkitektur från olika tider finns kvar. Detta ger Murjek ett högt kulturhistoriskt värde. Vid plan- och lovärenden ska Murjeks kulturhistoriska värden bevaras, tas tillvara och utvecklas.

Kvikkjokk

Kvikkjokks historia som by har sin grund i det silververk som etablerades i början av 1660-talet sedan silvermalm hittats i Alkavare och Kedkevare i Jokkmokksfjällen. I Kvikkjokk finns även äldre jordbruksbebyggelse och en tidig turistanläggning som visar på byns jordbruksperiod och den tidiga turistsatsningen i området. Kvikkjokks by (Huttán) är en komplex miljö med lämningar från bruksperioden, bebyggelse och slätterängar från nybyggarperioden och turistanläggningar från den tidiga turismens tid fram till idag. Detta sammantaget ger kulturmiljöerna ett högt kulturhistoriskt värde. Vid plan- och

Iovärenden ska Kvikkjokks kulturhistoriska värden bevaras, tas tillvara och utvecklas. Kvikkjokks by är av riksintresse för kulturmiljövården.

Mer information finns i *Kulturmiljöanalys Kvikkjokk: Från silvergruva till turistort* (2013).

Kåbdalis

Kåbdalis utvecklades under 1800-talet och de boende sysslade med jakt, fiske, jordbruk och rennäring. När inlandsbanan kom 1936 förändrades förhållandena och byn blomstrade snart under rallartiden med skola, affärer, bensinmack och dansbana. Idag har mycket av servicen försvunnit. Skidanläggningen har däremot bidragit till en renässans för ortens utveckling. Bebyggelsen i Kåbdalis är en blandning av 1940-50 talets enfamiljshus, och några enstaka nya hus under 1970-talet. Under 2000-talet har den äldre bebyggelsen sålts och renoverats i stor utsträckning. Dessutom har ett stort antal nya bostäder byggts i anslutning till skidbacken.

Skyddade miljöer och byggnader

Kulturmiljön hanteras och skyddas genom flera olika lagstiftningar. *Kulturmiljölagen* skyddar byggnadsminnen, kyrkor och fornlämningar. *Miljöbalken* reglerar och skyddar riksintressen. *Plan- och bygglagen* ger möjlighet att skydda och reglera bevarande av byggnader genom bestämmelser i detaljplan eller genom områdesbestämmelser.

Riksintresse för kulturmiljövård

I Jokkmokks kommun finns 10 områden av riksintresse för kulturmiljövård. Dessa skyddas av Miljöbalken. Bland dessa finns bland annat områden med fornlämningar från 5000 år f Kr och kulturhistoriskt värdefulla miljöer från början av 1900-talet.

Läs om kommunens förhållningsätt till riksintressen under kapitlet *Riksintressen*.

Byggnadsminnen

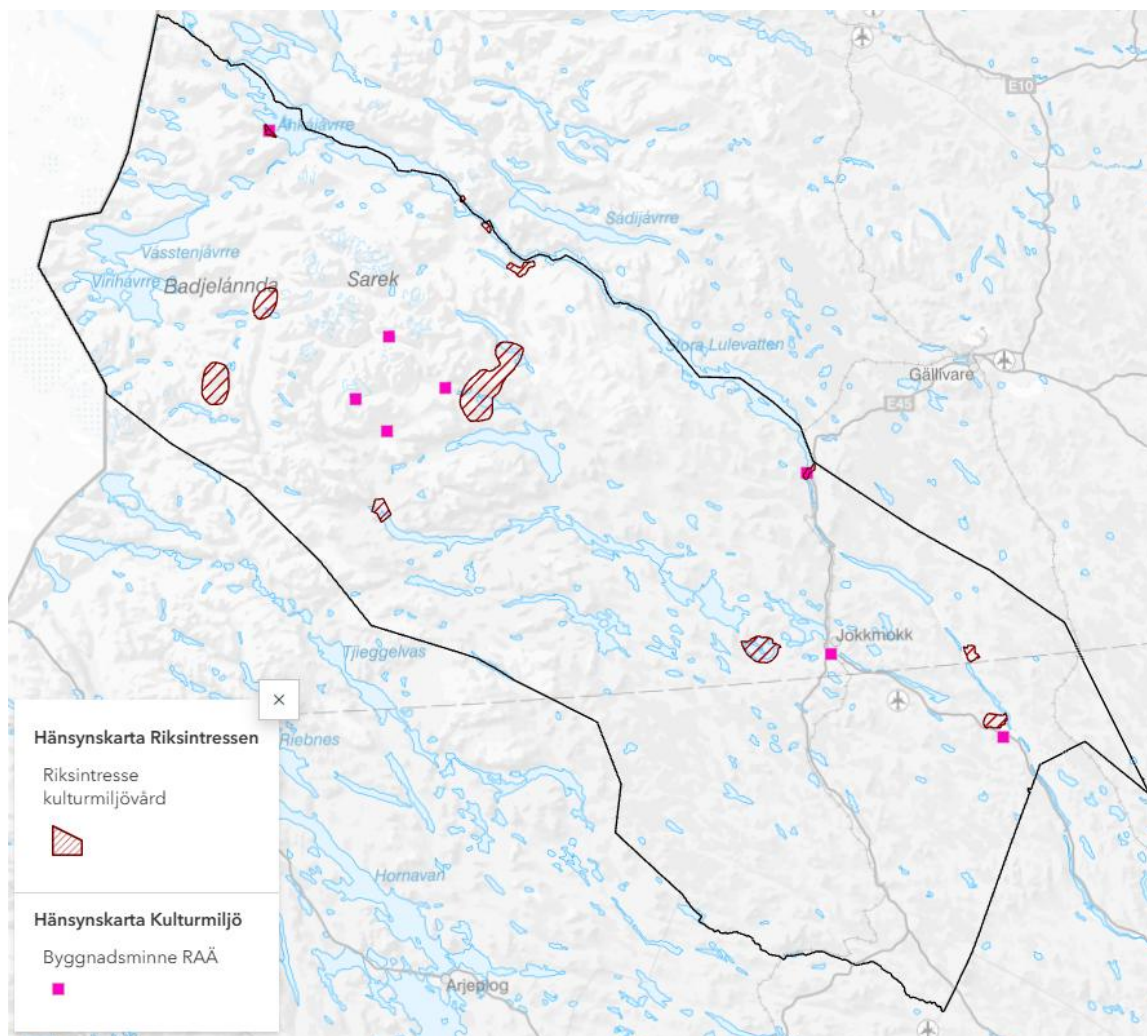
Jokkmokks kommun har flera byggnadsminnen, däribland Bio Norden, Porjus kraftstation och Vaisaluokta kyrkkåta. Axel Hambergs forskarhyddor i Sareks nationalpark samt Armébatteryet Bomyrberget, Victoriafortet är dessutom klassade som statliga byggnadsminnen.

Statliga byggnadsminnen ägs och förvaltas av olika myndigheter. Byggnadsminnen har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde och är bland det starkaste skydd en byggnad eller anläggning kan få i svensk lagstiftning.

Kyrkliga kulturminnen

Samtliga kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna före 1940 är skyddade enligt kulturmiljölagen (KML). De ska vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller deras karaktär förvanskas. I Jokkmokks kommun

finns flera kyrkor, religiösa byggnader och begravningsplatser som skyddas som kyrkliga kulturminnen.

Karta över riksintressen för kulturmiljövården och byggnadsminnen

Fornlämningar

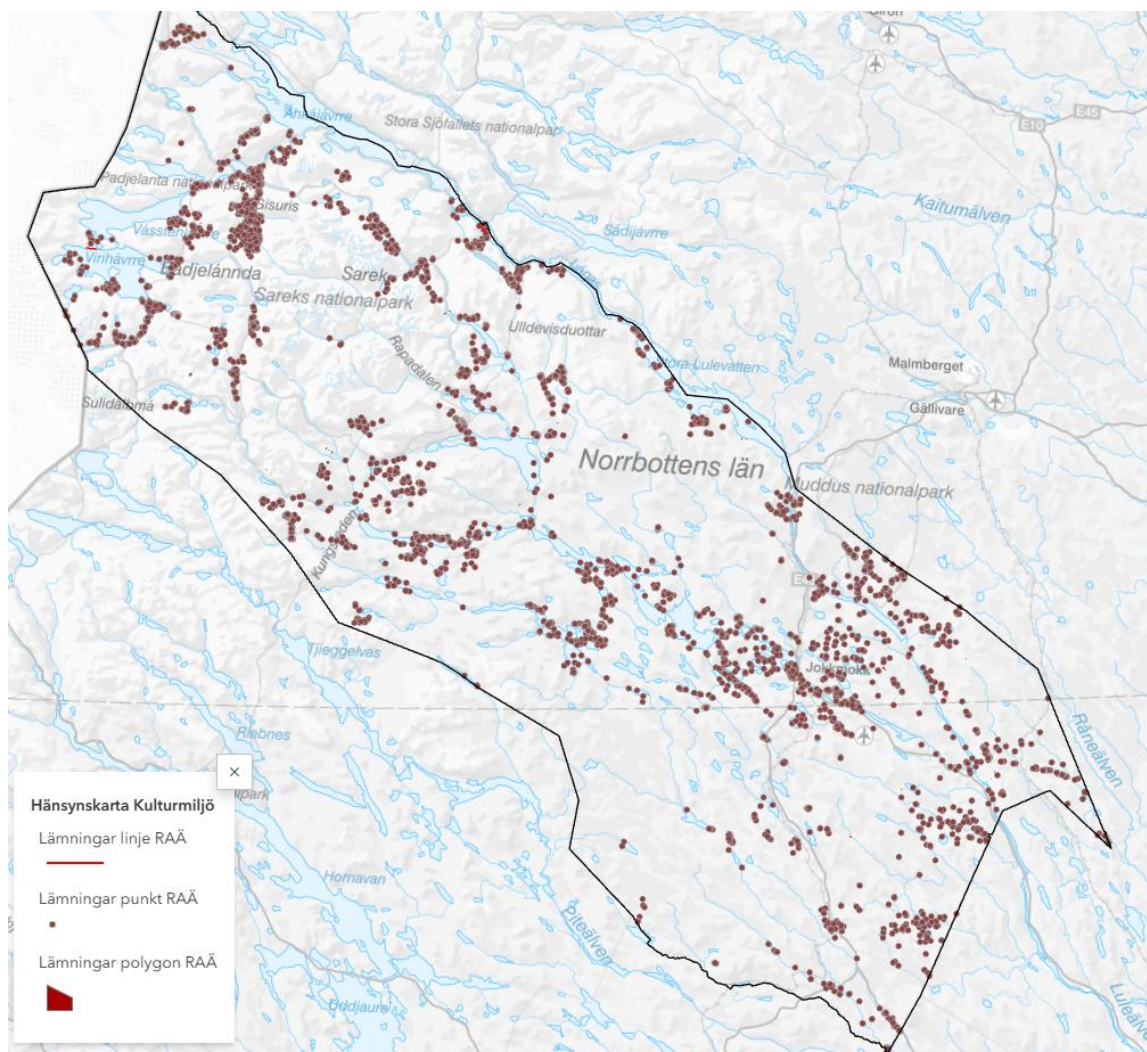
Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet och kan utgöras av exempelvis boplatser, gravfält, resta stenar, broar och ruiner. De ska vara varaktigt övergivna och tillkommit genom äldre tiders bruk. Fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen och det är förbjudet att ta bort, rubba eller skada en fornlämning. För att klassas som fornlämning måste objektet vara äldre än från år 1850, om inte annan bedömning gjorts av Länsstyrelsen.

I Jokkmokks kommun finns över 6000 registrerade lämningar. Men kommunen har också stora områden med få kända fornlämningar. Det behöver inte betyda att dessa områden saknar fornlämningar. Stora delar av Jokkmokks kommun är inte systematiskt fornminnesinventerat och därför är kunskapen om eventuella fornlämningar i dessa

områden låg. Det gör också att det är svårt att bedöma värde och eventuell skada som kan uppstå vid exempelvis skogsbruk.

Fornlämningar ger en historisk dimension till landskapet och bör ses som en resurs. Vid planering och byggande ska eventuella fornlämning beaktas tidigt i processen. Bygg- och exploateringsprojekt kan kräva arkeologiska utredningar samt tillstånd enligt kulturmiljölagen. Fornlämningar kan med fördel nyttjas i planering eftersom de kan vara målpunkter för rekreativ stråk och gröna miljöer.

I Norrbottens kulturmiljöprogram finns flera viktiga fornlämningsmiljöer utpekade, exempelvis Vuollerim, Purkijaure (Burgåvrre), Guhkesvágge, Gárásj (Karats) och Badjelánnda.

Karta över fornlämningar

Naturmiljö

Jokkmokks kommun har en rik och unik naturmiljö med stora opåverkade områden. En stor del av kommunens yta utgörs av värdefull och skyddad natur. I Jokkmokks kommun finns bland annat fyra nationalparker och cirka 90 naturreservat. Att skydda och värna vår natur är viktigt såväl för att hantera klimatförändringarna som för hälsa och välbefinnande. Flera av de svenska miljökvalitetsmålen berör naturvård, bland annat *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Ställningstaganden

- Kommunen värnar den storslagna naturmiljön nu och för kommande generationer
- Nationalparkerna, världsarvet och den skyddade naturen ska tillgängliggöras på ett varsamt sätt för kommuninvånare och besökare.
- Vid reservatsbildning bör endast miljöer med höga naturvärden inkluderas. Miljöer med icke-inhemska arter bör exkluderas.
- I samband med reservatsbildningar bör kumulativa effekter för rennäringen utredas och beaktas.
- Kommunens naturmiljö är unik och bör på ett hållbart sätt kunna användas för forskning och lärande.
- Kommunens hållning är att staten måste ta sitt ansvar gällande förvaltning exempelvis naturvårdande skötsel, tillgänglighet och investeringar i den skyddade naturen.
- Kommunens hållning är att ytorna för storskaligt skogsbruk inte ska öka och att småskaligt skogsbruk bör prioriteras.
- Tätortsnära naturområden och naturområden viktiga för det rörliga friluftslivet ska skyddas från avverkning.

Fjällmiljö

Kommunens storslagna fjällmiljö är unik och har höga naturvärden. Nästan hela fjällvärlden utgörs av skyddad natur som nationalparker, riksintresse för naturvärden och naturreservat. Fjällområdet består av en mängd olika naturtyper. Glaciärer och vattendrag, hedar och myrmarker, dalgångar, fjällskogar och kalfjäll ger en varierad livsmiljö för arter. Området är också ett kulturlandskap, där människor har levt under tusentals år. Renskötsel bedrivs över i stort sett hela fjällområdet och renbetet bidrar till fjälllandskapets höga naturvärden.

De mest akuta hoten mot den biologiska mångfalden i fjällområden är vindkraft, vattenkraft, gruvor, vägar, bebyggelse, klimatförändringar och barmarkskörning. Klimatförändringarnas totala påverkan på fjällmiljön är fortfarande inte helt synbar, men

ett varmare klimat med mildare vintrar kommer påtagligt förändra fjällvärlden. Exempelvis är framtidsutsikten för glaciärer och palsmyrar dålig. Palsmyrar är en myrtyp som har sin kärna av permafrost och har höga naturvärden.

Skog

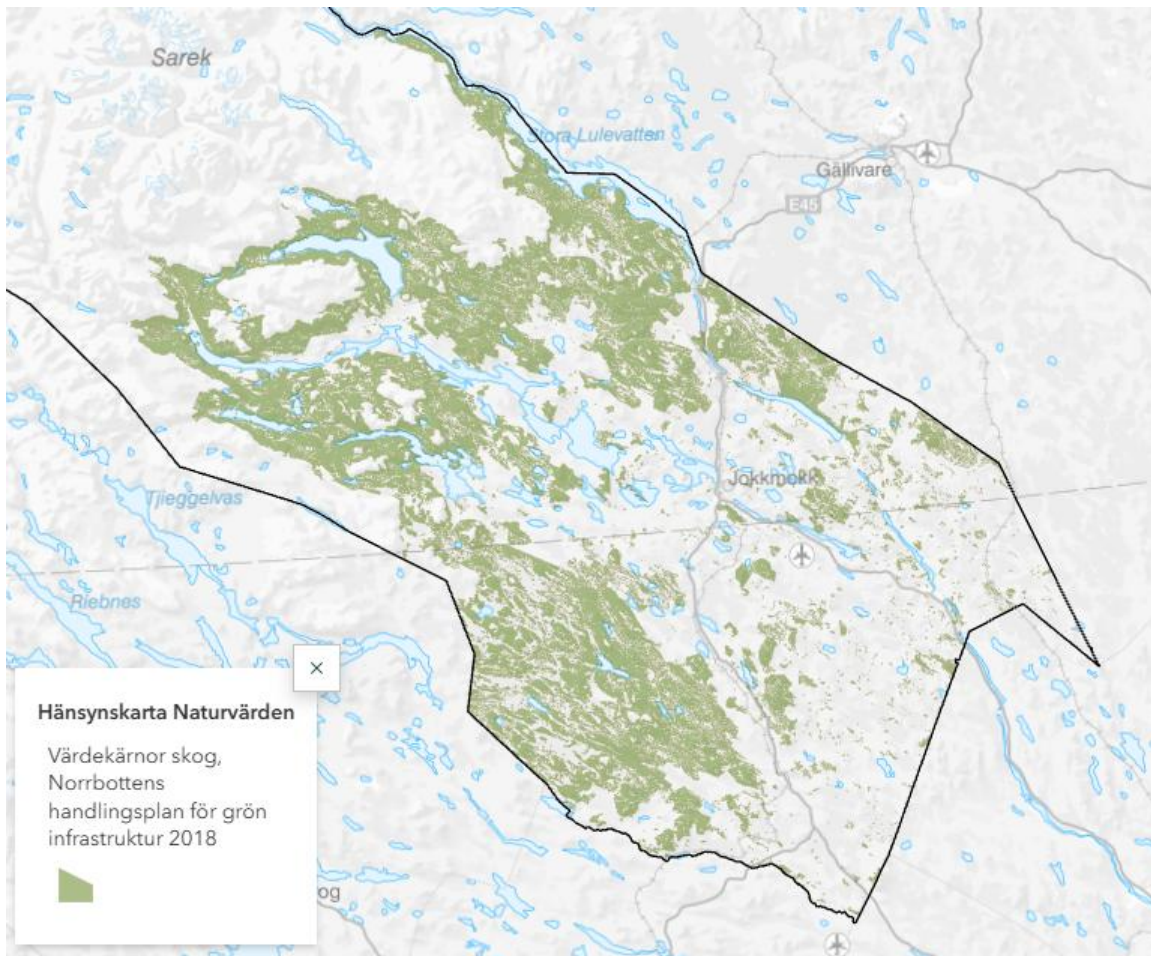
Skogarna i Jokkmokks kommun tillhör den nordliga taigan och den vanligaste skogstypen är barrskog med tall och gran. I kommunen finns stora arealer produktiv skogsmark; skog som växer tillräckligt bra för att det ska gå att bedriva skogsbruk. Improduktiv skogsmark utgörs av exempelvis fjällbjörkskogar, hållmarksskogar och skogar på myrar. På grund av det kalla klimatet tillhör skogarna i kommunen bland de minst produktiva i landet. Skogsbruket kom relativt sent till Norrbotten och även om det storskaliga kalhyggesbruket under 1950-talet kom samtidigt som för resten av landet finns det fortfarande mycket gammal skog kvar i Jokkmokks kommun. Dessa gamla skogar hyser naturvärden som brukade skogar saknar. En stor del av denna skog är skyddad som exempelvis naturreservat. Fjällnära skogar och de mer ursprungliga skogarna hyser de högsta naturvärdena.

Länsstyrelsen Norrbotten har tagit fram en analys av skogliga värdeetrakter och identifierat värdeetrakter med och utan formellt skydd.

Skogens biologiska mångfald hotas framför allt av att gamla skogar avverkas, att naturskogar fragmenteras, brist på lövskog, brist på miljöhänsyn i skogsbruket samt frånvaro av skogsbränder.

Jokkmokks kommuns inriktning är att bevara skog i områden viktiga för det rörliga friluftslivet och kommunen jobbar för att säkerställa att skogen finns kvar i dessa områden. Exempelvis arbetar kommunen med markköp i skogsområden som är viktiga att skydda för friluftslivet och rekreation.

Jokkmokks kommun är generellt för ett småskaligt brukande av skogen. Kommunens hållning är att ytorna för storskaligt skogsbruk inte ska öka och att småskaligt skogsbruk bör prioriteras. Storskaligt ägande resulterar i storskalig produktion och avverkning, något som kommunen ser kan påverka såväl rennäringen, besöksnäringen, det rörliga friluftslivet och den biologiska mångfalden negativt.

Karta över värdekärnor skog, Norrbottens handlingsplan för grön infrastruktur (2018)

Våtmarker

Jokkmokks kommun har stora arealer våtmark. Våtmarkerna har stor variationsrikedom och är värdefulla för såväl arter beroende av våta miljöer som arter i kringliggande ekosystem. Våtmarker är även viktiga för att begränsa klimatförändringarna då de har en förmåga att binda och lagra kol och skydda mot både översvämning och torka. Våtmarkerna har på så sätt flera funktioner som reglerande ekosystemtjänst (se faktaruta nedan). Våtmarker är även viktiga för rennäringen. Bland annat är myrmarken bra betesland under stora delar av året.

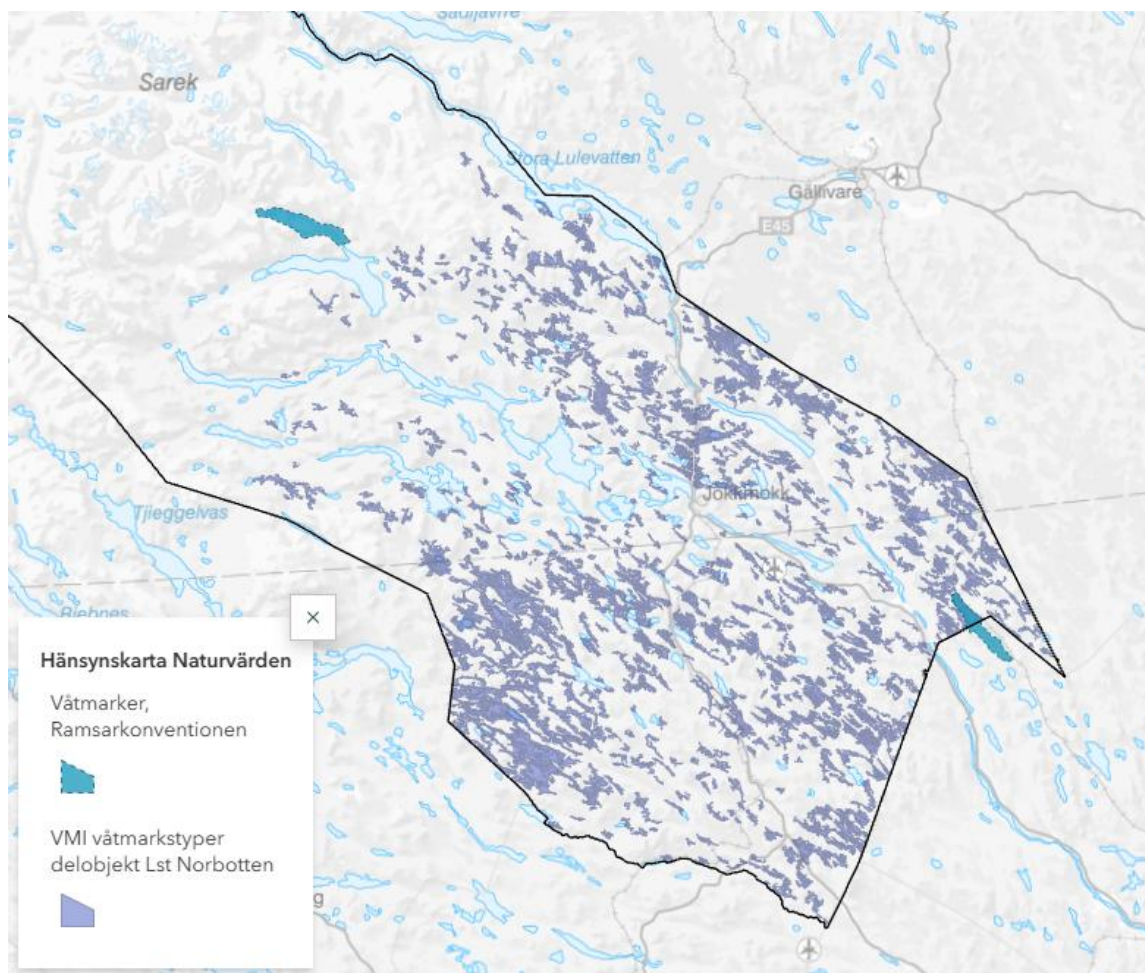
De största hoten mot våtmarkerna är framför allt dikning, avverkningar, vägar, näringsläckage och torvbrytning. Det råder inget generellt markavvattningsförbud i Norrbottens län, däremot är markavvattning tillståndspliktigt.

Ramsarkonventionen är en internationell konvention för skydd av värdefulla våtmarker. Sverige skrev på konventionen 1974. Den omfattar hållbart nyttjande och bevarande av våtmarker, sjöar, vattendrag och grunda havsområden. I Jokkmokks kommun finns två ramsarområden Laidaure och Rappomyran.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla de funktioner och nyttigheter som ekosystemen tillhandahåller och som på något sätt gynnar oss människor. Det kan handla om rening av vatten, produktion av syre, pollinering och odling av mat men också kulturella värden som upplevelse, rekreation och naturnära aktiviteter. Genom att uppmärksamma ekosystemtjänster kan man bättre belysa de komplexa samband som naturen och ekosystemet bygger på samt identifiera hot mot dessa.

Ekosystemtjänsterna brukar delas in i försörjande, reglerande, kulturella och stödjande ekosystemtjänster.

Karta över våtmarker

Sjöar och vattendrag

Jokkmokk har över 1 700 kvadratkilometer inlandsvatten och är den kommun med mest strandlinje i Sverige. Här finns karga näringsfattiga fjällvatten, skogsälvar, små tjärnar, näringsfattiga och humusrika sjöar och kallkällor. Stränderna är viktiga miljöer för många djur och växter. Sjöarna och vattendragens naturvärden är framför allt knutna till stor variation av livsmiljöer. De mest opåverkade vattenområdena ligger i fjällområdet där också en stor del av naturen är skyddad. Vattendrag med flodpärlmussla indikerar höga naturvärden, bland annat eftersom arten är känslig för störningar och beroende av öring för att kunna reproducera sig.

Den biologiska mångfalden i sötvatten hotas framför allt av förorenande ämnen, skogsbruk och jordbruk, bebyggelse, infrastruktur och vattenkraft.

De flesta sjöar och vattendrag i Jokkmokks kommun har god ekologisk status. Undantaget är framför allt Akkajaure och ner i Luleälven samt Tjakjajaure och Skalka och ner mot Lilla Luleälven. I fjällområdet har sjöarna och vattendragen generellt hög ekologisk status.

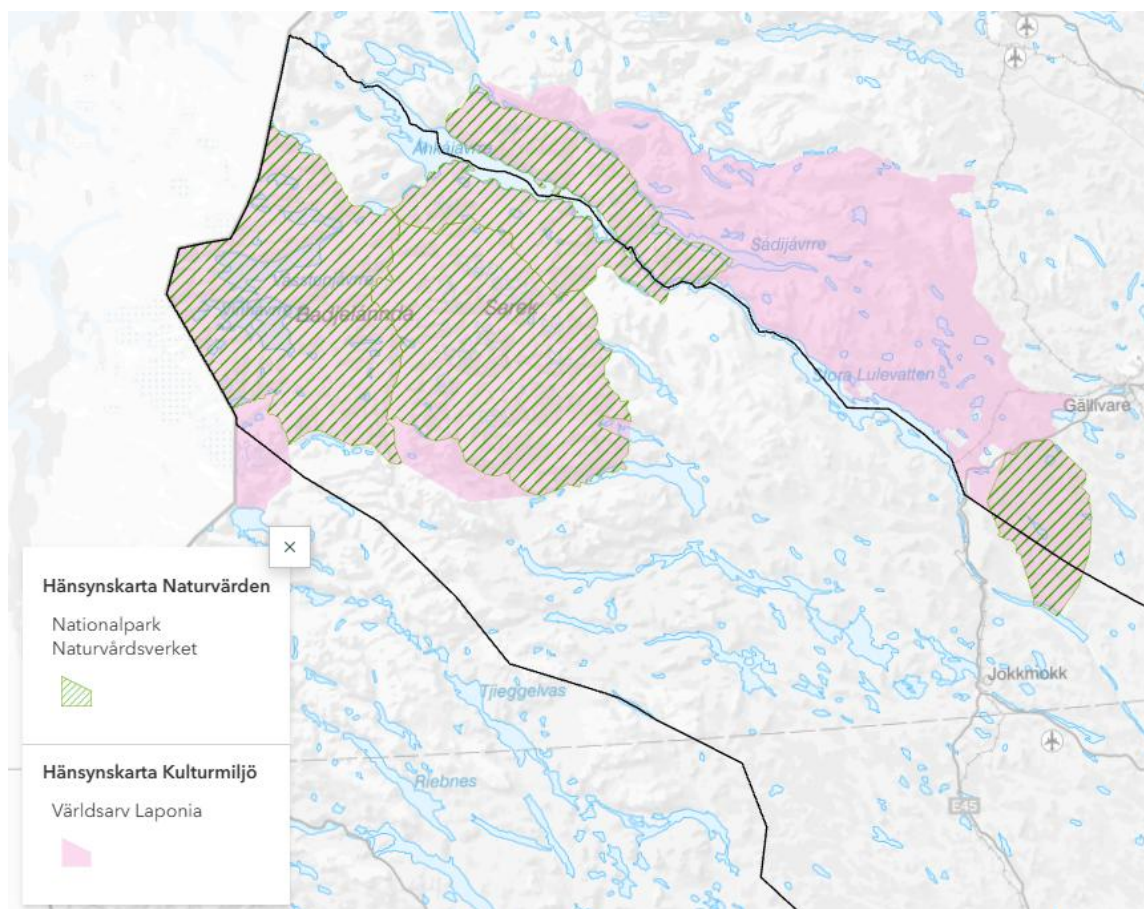
Skyddad natur

Drygt hälften av Jokkmokks kommuns yta består av skyddad natur. Det är en yta på drygt 950 000 hektar mark (2022). Kommunen värnar sin natur och denna ska tillgängliggöras på ett varsamt sätt för både kommunens invånare och för besökare. På vilket sätt detta görs avgörs av naturområdenas förutsättningar och skydd.

Nationalparker och världsarv

Ett mark- eller vattenområde som tillhör staten skyddas som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. Nationalpark är det starkaste skydd ett område kan få. Marken inom nationalparkerna ägs av staten. I Jokkmokks kommun finns fyra nationalparker, Padjelanta, Muddus, Stora Sjöfallet och Sarek.

Alla nationalparkerna är en del av världsarvet Lapponia, som delvis är världsarv med anledning av dess höga naturvärden. Området är ett framstående exempel på hur jorden har utvecklats framför allt geologiskt, och hur ekologiska och biologiska förändringar sker idag. Här finns även enastående naturfenomen med exceptionell naturskönhet liksom betydelsefulla naturliga lokaler för att skydda biologisk mångfald. Hela världsarvet, som ligger i både Jokkmokks och Gällivares kommun, omfattar 9 400 kvadratkilometer med geologiska, ekologiska och kulturella värden i en storslagen natur.

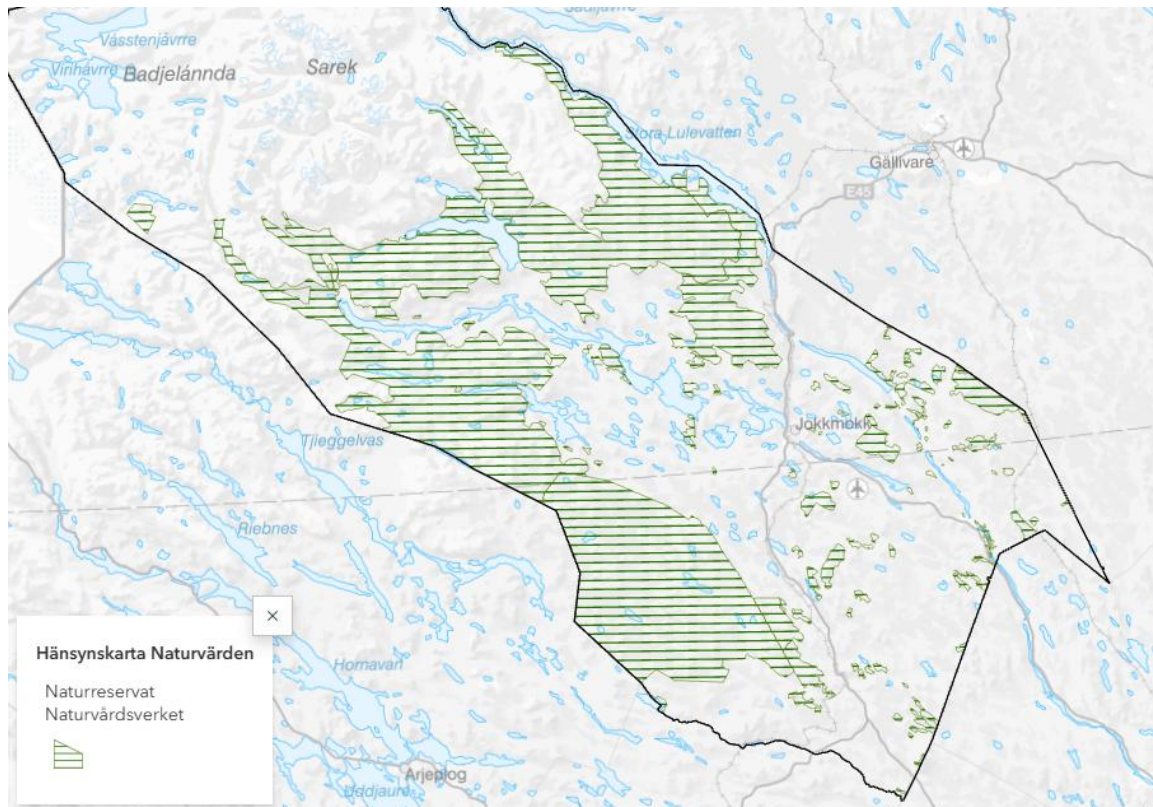

Karta över nationalparker och världsarv

Naturreservat

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Naturreservat är en stark typ av skydd och skyddas enligt Miljöbalken. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter för att bevara naturvärden. Syftet med naturreservatet avgör vilka begränsningar som gäller. Inom naturreservatet kan exempelvis vandringsleder, parkeringsplatser, badplatser och rastplatser anläggas så länge det går i linje med naturreservatets syfte. Marken inom naturreservatet kan vara privatägd. Vid reservatsbildning bör endast miljöer med höga naturvärden inkluderas. Miljöer med icke-inhemska arter bör exkluderas.

I Jokkmokks kommun finns cirka 90 naturreservat varav ett, Vuollerimskogen, är kommunalt. Kommunen värnar att dessa ska vara tillgängliga för allmänheten och vara en viktig resurs för friluftslivet och besöksnäringen.

Karta över naturreservat

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk inom EU som består av värdefulla naturområden som medlemsstaterna har ansvar att skydda för framtiden. Syftet är att bevara naturtyper och växt- och djurarter som medlemsländerna kommit överens om att skydda för att på så sätt bevara biologisk mångfald.

Inom Jokkmokks kommun finns ett flertal landområden som ingår i Natura 2000. De flesta är också skyddade som naturreservat eller nationalparker. Dessutom berörs Jokkmokks kommun av käll- och biflöden till Råne älv och Pite älv, som också är Natura 2000-områden.

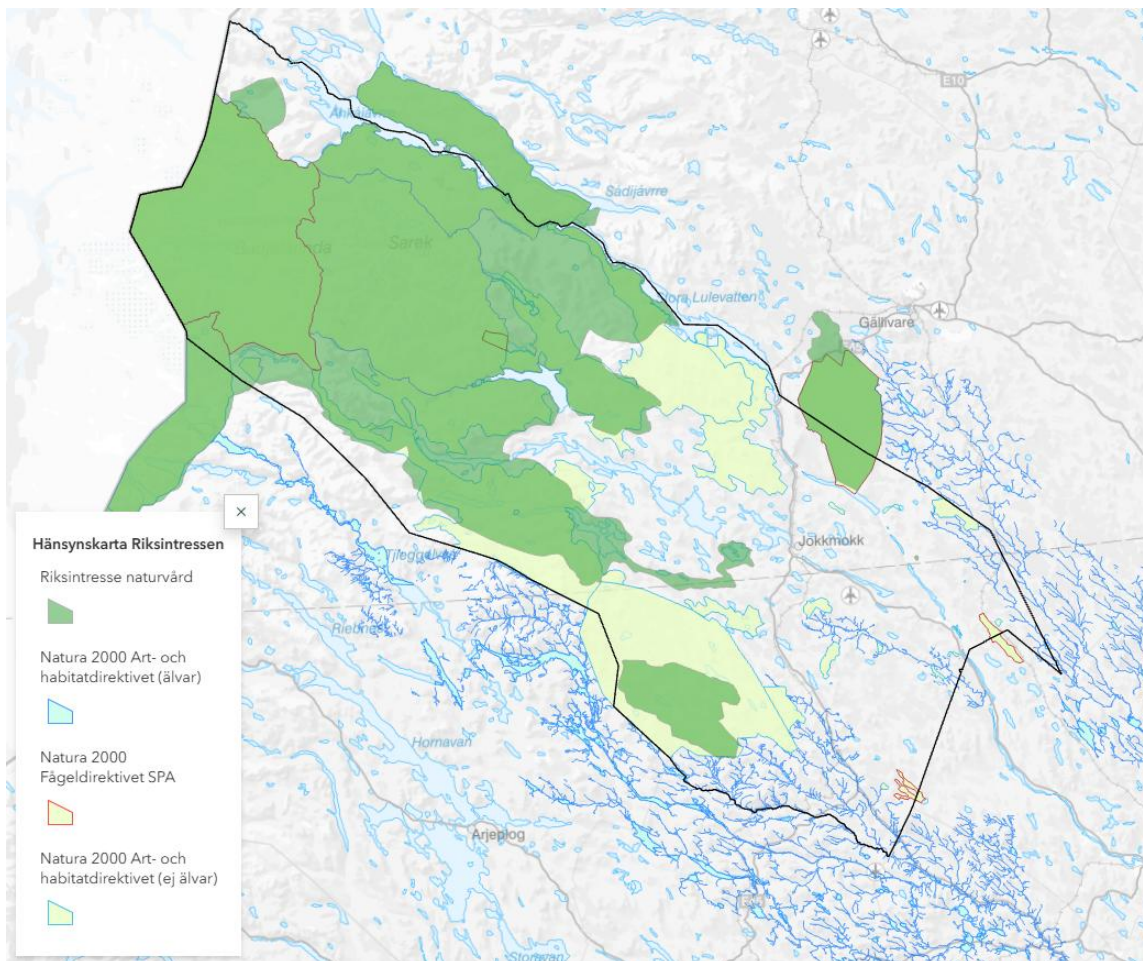
Natura 2000-områden innehar riksintressestatus enligt miljöbalken och den mark- och vattenanvändning som inte är tillåten inom det utpekade området anges i 4 kap. 8 § Miljöbalken.

Läs mer om kommunens förhållningssätt till Natura 2000 i avsnittet riksintressen.

Riksintresse naturvård

Nio områden i Jokkmokks kommun är utpekade som riksintresse för naturvården enligt 3 kap. miljöbalken. Dessa områden skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Läs mer om kommunens förhållningssätt till riksintresset i avsnittet riksintressen.

Karta över riksintressen för naturvård och Natura 2000

Statens ansvar

Som den kommun med störst yta statligt skyddad mark i landet krävs också att staten tar ansvar gällande förvaltning, tillgänglighet och skötsel av dessa områden. Jokkmokks kommun är generellt positiv till att värdefull natur skyddas, men för kommunen är det viktigt att dessa även blir en tillgång för kommunens invånare och besökare. Det räcker inte att skydda områden, utan Staten måste också se till att det finns en långsiktig hållbar förvaltningsplan och investering för att ta hand om den skyddade naturen samtidigt som den behöver bli en tillgång och inte ett hinder för lokal utveckling.

Strandskydd

Sveriges stränder vid sjöar, vattendrag och hav är skyddade. Det generella strandskyddet är 100 meter från strandlinjen. På vissa ställen kan utvidgat strandskydd beslutas, upp till 300 meter. I Jokkmokks kommun finns i nuläget inget utökat strandskydd. Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Anläggningar och anordningar

som försvårar för allmänhetens friluftsliv och djur- och växtlivet får följaktligen inte uppföras och för att bygga i strandnära läge krävs strandskyddsdispens.

Strandskyddsdispens kan även krävas vid bygglovsbefriade åtgärder, exempelvis friggebodar, staket och bryggor. Samhällsbyggarnämnden kan ge dispens från strandskyddsbestämmelserna om det finns särskilda skäl enligt miljöbalken. I vissa fall är Länsstyrelsen beslutsmyndighet.

I hela länet, inklusive i Jokkmokks kommun, är strandskyddet upphävt vid de sjöar som inte finns redovisade på Norrbottenskartan i skala 1:500 000. Länsstyrelsen Norrbotten har ett pågående arbete med att digitalisera kartunderlaget.

Läs mer om kommunens förhållningssätt till strandskydd i avsnittet om LIS och i kommunens LIS-plan som är en del av översiktsplanen.

Friluftsliv, rekreation och kultur

Friluftsliv, rekreation, kultur och annan fritid är viktigt för folkhälsan och för en rik fritid för många av kommunens invånare. Jakt, fiske och naturupplevelser är värdefulla både för det lokala rörliga friluftslivet och som en resurs för besöksnäringen. Jokkmokks kommun har en storslagen natur som är av stor vikt för det lokala friluftslivet. Närheten till natur och friluftsliv är en del av kommunens identitet. Närhet till grönområden har även en positiv påverkan på livskvalitet och upplevd boendeattraktivitet. Tillgång till grönska, lummighet, friluftsliv, kultur och fritid är därför centrala i utvecklingen av Jokkmokks kommun. Att delta i frilufts- kultur- och fritidsliv ska vara möjligt för alla oavsett ålder, kön eller eventuella funktionshinder. Frilufts- och rekreationsområden ska utvecklas och göras tillgängliga så att den upplevda tillgången till grönområden ökar.

Ställningstaganden

- Kommunen vill se en utveckling av det rörliga friluftslivet inom nationalparker och naturreservat och ser där positivt på näringslivsutveckling som inte innebär påtaglig skada.
- Kommunen avser att strategiskt arbeta med det storskaliga friluftslivet för att minska påverkan på naturen.
- Kommunens ska sträva efter att utveckla tillgängliga och hållbara vandringsleder i tätortsnära lägen.
- Kommunens hållning är att staten måste ta sitt ansvar gällande förvaltning, tillgänglighet och investeringar i den skyddade naturen.
- Kommunen ska säkerställa tillgång till naturområden i närheten av bostadsområden såväl nya som befintliga.
- Tätortsnära rekreationsområden ska prioriteras avseende tillgänglighet och skötsel.
- Vid nybyggnation ska kommunen värna om tillgång till platser för rekreation, spontan rörelse och lek samt kultur.
- Nya anläggningar för sport och fritidsaktiviteter ska placeras strategiskt för att säkerställa tillgänglighet för gående och cyklister.
- Kommunen avser arbeta för ändamålsenliga lokaler för föreningar, kultur, fritid och evenemang med barn och ungas behov i fokus.
- Kommunen ska arbeta med attraktivitetshöjande insatser såsom skötsel, underhåll och utveckling av parker, grönområden och andra gemensamma ytor inom tätorterna.
- Kommunen ska värna om samarbetet med civilsamhället för ett fortsatt välfungerande skoterledsnätverk i kommunen utan att människor, djur, miljö, egendom eller rennäring skadas eller störs.
- Kommunen värnar om det föreningsliv som finns och vill fortsatt verka för ett tätt samarbete och att hjälpa föreningar med lokaler eller marknadsföring.

- Kommunens hållning är att naturmiljön längs Pärälven fortsatt ska vara tillgänglig för allmänheten. Kommunen ser att zonen närmast älven inklusive vandringsleder ska skyddas från avverkning och exploatering.
- Kommunen är generellt inte positiv till helikopterskidåkning (heliskiing) och anser att staten bör införa tydliga regleringar av heliskiing.

Rörligt friluftsliv

Kommunens fjällvärld är till stor del utpekad som riksintresse för friluftslivet (3 kap MB) samt för rörligt friluftsliv (4 kap MB). Fjällvärlden har goda förutsättningar för berikande naturupplevelser och ger möjlighet till friluftaktiviteter samt bidrar till upplevelse av natur- och kulturvärden. Inom området finns möjligheter för exempelvis vandring, turskidåkning, fiske, paddling, bär- och svampplockning, skoteråkning längs leder, terrängcykling, hundspannskörning och camping. Den historiska och nutida samiska kulturen är starkt närvarande.

Över en stor del av fjällvärlden sträcker sig världsarvet Laponia samt kommunens fyra nationalparker som lockar besökare från såväl närområdet, övriga Sverige som andra länder. Inom området finns markerade leder, spänger, anläggningar och stugor, naturrum och stora ytor av nästintill orörd natur utan bekvämligheter.

Det rörliga friluftslivet och besöksnäringen har ofta gemensamma intressen och samsas inom samma områden. Jokkmokks kommun har med sina stora tillgångar av värdefulla naturmiljöer mycket goda förutsättningar att vidareutveckla besöksnäringen. Inom kommunen finns ett antal olika turistanläggningar med en mängd aktiviteter och typer av boendeformer. Kvikkjokk är för många porten ut i fjällvärlden och därför en viktig plats för kommunens friluftsliv och för besöksnäringen. Här finns bl.a. fjällstation. Kommunen ser positivt på näringsutveckling i samband med det rörliga friluftslivet.

Det rörliga friluftslivet kan också innebära negativ påverkan på rennäring. Helikopterskidåkning (heliskiing) är en trend där man med hjälp av helikopter tar sig upp på annars otillgängliga bergstoppar för att sedan åka ner med skidor. Heliskiing kan innebära negativ påverkan på rennäringen och störa renarnas betesro. Det finns idag ingen nationell reglering av heliskiing, och kommunen anser att detta bör införas.

Det ökade intresset för naturupplevelser medför en utmaning att natur- och friluftsområden inte slits och skadas av besöksstrycket. Vad gäller riksintresset för friluftsliv bedömer Länsstyrelsen att det finns en tålighet mot slitage och naturvärden som kan bestå även vid ökad besöksfrekvens. De senaste åren har dock medfört att man i andra delar av landet tvingats begränsa antalet besökande i vissa populära friluftsområden för att ge naturen en chans att återhämta sig. Det är inte klart huruvida så kan bli fallet i Jokkmokks kommun i framtiden.

Leder

Kommunen har flera vandringsleder. De mest kända är Kungsleden och Padjelantaleden som sträcker sig igenom nationalparkerna i fjällvärlden.

Mellan Jokkmokk och Njavve går Nordenskiöldsloppet, världens äldsta och längsta längdskidtävling. Den spårade banan följer en skidhistorisk bansträckning från 1884. Loppet har gått av stapeln åtta gånger i modern tid och har en stor potential för kommunens besöksnäring. Det är därför av stor vikt att säkerställa loppet och spårets dragning för framtiden.

Vintertid är skotern ett viktigt kommunikationsmedel. Skotern används för rekreation och ger möjlighet att ta sig ut i naturen och nå avsides belägna fritidshus och fiskevatten. Den är också ett betydelsefullt nyttofordon inom skogsbruk och rennäring. Med lokala trafikföreskrifter är det på vissa platser tillåtet att framföra skoter inom tätbebyggt område till närmaste led. För skotertrafiken inom Jokkmokks tätort, Vuollerim och Porjus finns riktlinjer som begränsar skoterkörning. Tillfälliga skoterförbud tillämpas också i kommunen för att minska störningar för rennäringen.

Bostadsnära rekreation

I Jokkmokks kommun finns naturen nära. Strax intill Jokkmokks tätort finns Talvatis och Getberget, två populära rekreationsområden med leder och spår för vandring, löpning och skidåkning. Kommunen värdesätter den tätortsnära naturen och har sedan lång tid proaktivt arbetat för att köpa in mark och bilda reservat för att säkerställa allmänhetens tillgång till nära rekreationsområden och friluftsliv.

Parker, grönområden och offentliga platser är inte bara en plats för rekreation utan också en viktig del av gemenskapen. Dessa områden bör vara trygga, inkluderande och av hög kvalitet för att möjliggöra för människor i alla åldrar och med olika bakgrunder att njuta av naturen och utomhusaktiviteter. Att ha tillgång till sådana områden är avgörande för att främja hälsa och välbefinnande bland invånarna.

Kommunen ska avsätta resurser för skötsel och utveckling av parker och rekreationsområden i centralorten och kommunens serviceorter. På så sätt kan dessa bli mer trivsamma och attraktiva för boende i det specifika området samt verka för att höja den generella attraktiviteten i orten.

Genomförda dialoger visar att bostadsnära grönytor som tillåtits växa och slyta igen upplevs oattraktiva och otrivsamma. Det är därför viktigt att dessa ses över och förvaltas för att skapa trygga och attraktiva grönområden.

Fritid

Rekreations- och motionsområden, så som vandringsleder, lekplatser, utegym och spontanidrottsplatser utgör en viktig del av Jokkmokks infrastruktur och är nödvändiga

för att främja en hälsosam livsstil bland kommunens invånare. Genom att investera i upprustning och underhåll av befintliga anläggningar för fritidsaktiviteter kan kommunen säkerställa att invånarna har tillgång till högkvalitativa och mångsidiga förutomhusaktiviteter.

Inom kommunen finns flera fritidsanläggningar. Vid Östra skolan i Jokkmokk finns flera anläggningar samlade, bl.a. simhall, sporthall, multiarena för bl.a. basket, fotboll och innebandy. Ute på Kyrkogårdsudden finns Jokkmokks idrottsplats med konstgräs och ishall. Sporthall och idrottsplats finns också i Porjus och Vuollerim. Ridhus och stall finns strax utanför Jokkmokk samt i Vuollerim.

I Jokkmokks kommun finns tre skidanläggningar för utförsåkning, i Kåbdalis, Porjus och Vuollerim. Kåbdalis är den största anläggningen med 10 pistade backar.

En nyckelfaktor för att skapa ett rikt och mångfacetterat fritidsliv är de lokala föreningarna. Det finns en stor utmaning kring generationsväxling och att engagera yngre människor. Dessutom finns det ett behov av fler lokaler och mötesplatser. Kommunen värnar om sina föreningar och vill fortsatt verka för ett tätt samarbete och att hjälpa föreningar med lokaler eller marknadsföring.

Kultur

Kultur omfattar både den kommersiella sektorn, det kommunala kulturutbudet och den breda mångfalden av fritids- och hobbyutövare. Genom att engagera sig i konst, musik, dans, teater, hantverk och liknande får människor en berikad livsupplevelse. Kulturlivet fungerar som en kreativ plattform där nya tankar och idéer kan blomstra och delas. Genom att skapa mötesplatser för människor från olika samhällsgrupper, platser och bakgrunder främjar kulturen också en känsla av gemenskap och samhörighet, vilket bidrar till välmående och ömsesidigt förtroende.

Jokkmokks kommun driver bland annat kulturskola och bibliotek. Utöver det finns många lokala föreningar och kulturutövare. Precis som för annan typ av fritid är föreningslivet och tillgången till bra lokaler en viktig nyckelfaktor. Kommunen värnar sitt kulturliv och avser arbeta för fler ändamålsenliga lokaler.

I Jokkmokk finns Åjtte, huvudmuseum för den samiska kulturen samt ett specialmuseum för fjällvärldens natur och kultur.

Klimat

Den globala uppvärmningen och klimatets förändringar påverkar hela samhället. I framtiden förväntas klimatet förändras och därmed förändras även förutsättningarna för Jokkmokks kommun i sin helhet. Klimatförändringar medför ett varmare och blötare klimat vilket påverkar flera olika områden, allt från kulturmiljö och landskap, rennäring, trädgränsen till fjället, växtsäsongen, vattensäkerhet, infrastruktur och näringsliv. De pågående klimatförändringarna påverkar riskbilden i Jokkmokks kommun, främst gällande teknisk infrastruktur och försörjningssystem samt naturolyckor och väderhändelser.

Ställningstaganden

- Utbyggnad av nya områden för bostäder och verksamheter samt ny infrastruktur ska ske på ett klimatanpassat sätt.
- Bostäder, verksamheter och infrastruktur ska lokaliseras och utformas så att de tar höjd för klimatrelaterade risker och förändrade vattenflöden. Bebyggelse ska undvikas i områden med risk för översvämning, ras eller skred.
- Bebyggelse inom kända riskzoner för ras, skred och erosion ska föregås av riskanalys och undersökningar.

Förändrat klimat i Jokkmokks kommun

Den 1 augusti 2018 infördes krav i PBL om att kommunen i sin översiktsplan ska ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra. Kommunen har också ansvar enligt bland annat PBL och Miljöbalken att planlägga samhället med hänsyn till bland annat risken för olyckor, översvämningar och erosion.

I ett förändrat klimat kan Jokkmokks kommun utsättas för ökade temperaturer under alla årstider, men främst vintertid, samt förändrade och ökade nederbördsmängder där alltmer nederbörd faller som regn i stället för snö. Vårfloden kommer att infalla tidigare, vara längre och toppen blir högre. Den lokala vårfloden och fjällfloden kommer allt oftare att inträffa samtidigt, vilket ökar risken för översvämning. Det finns risk för höga vattennivåer under hösten på grund av stora nederbördsmängder. Fler flödestoppar kan innebära ökad erosion längs vattendrag och i slänter. Med stigande årsmedeltemperatur kan även förekomsten och längden på värmeböljor komma att öka i framtiden vilket kan påverka såväl människors hälsa som naturen. Klimatförändringarna kan leda till förändringar i jord- och skogsbruk samt rennäring.

Klimatförändringarna kan också komma att påverka samhällsviktiga tekniska försörjningssystem så som elförsörjning, dricksvattenförsörjning och avloppssystem. Störningar i dessa kan leda till allvarliga kriser för samhället.

Mer information finns i rapporten *Klimatförändringar i Norrbottens kommuner, Jokkmokk, Länsstyrelsen i Norrbotten Rapport nr 4/2013*.

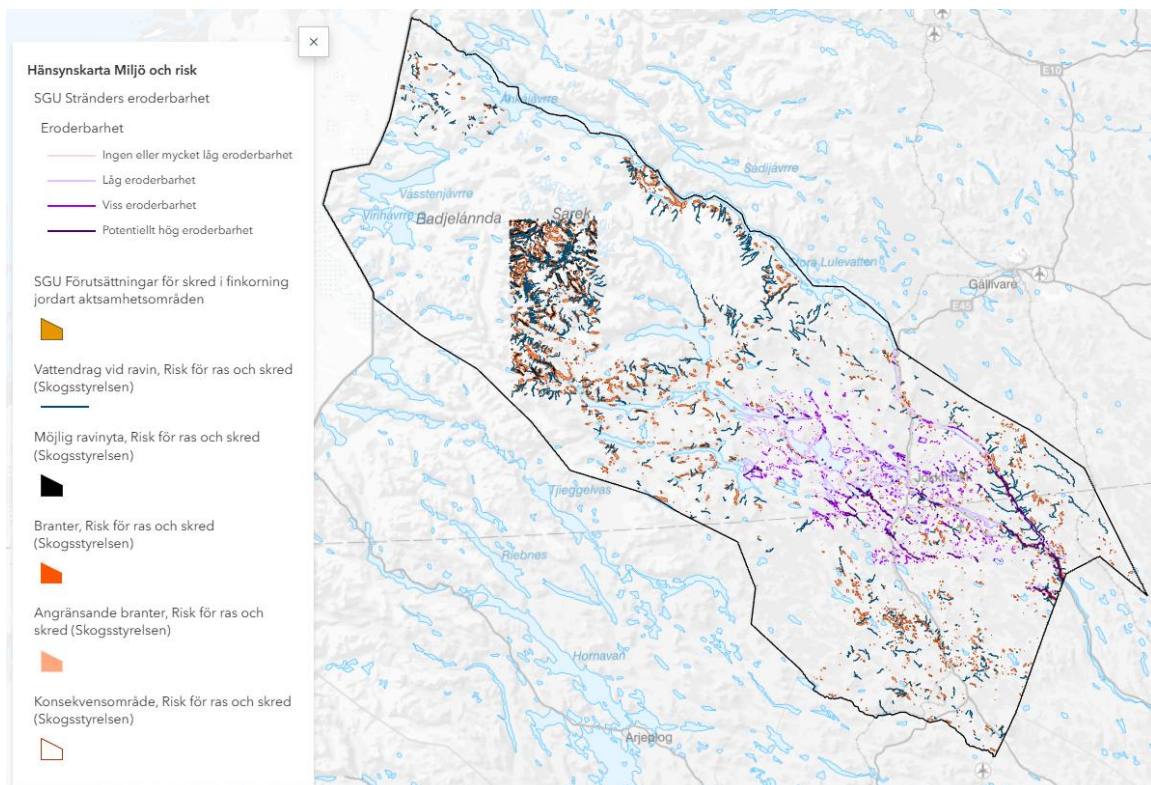
Skred, ras och erosion

Ett förändrat klimat med mer nederbörd över lag, fler och värre extrema väderhändelser med skyfall och höga vattennivåer i vattendrag ökar förutsättningarna för olika markrelaterade och geotekniska risker som ras, skred och erosion.

De mer utsatta områdena i Jokkmokks kommun är i första hand strandnära lägen längs de stora reglerade älvarna (särskilt Luleälven) samt branta älvbrinkar och slänter med lösa jordarter där erosion gradvis undergräver slänten.

För att begränsa risker för ras, skred och erosion idag och i ett förändrat klimat ska planering av ny bebyggelse och verksamheter inom riskområden för ras, skred föregås av riskanalys och undersökningar för tidig bedömning av geotekniska förutsättningar för platsen. Inom områden där geotekniska säkerhetsfrågor är styrande för markanvändningen behöver krav ställas på geotekniska utredningar i efterföljande detaljplanering och i bygglovsärenden utanför planlagt område.

Bebyggda områden där det finns förhöjd risk för skred och erosion bör övervakas och eventuella åtgärdsbehov analyseras.

Karta över riskområden för ras och skred (Skogsstyrelsen)

Översvämning och skyfall

Översvämning från vattendrag och sjöar drabbar framför allt strandnära bebyggelse som ligger lågt i förhållande till strandlinjen. Det finns en översvämningsskartering från 2006 längs Luleälven för sträckan Jokkmokk till mynningen i havet samt för sträckan Porjus till Vuollerim. Den är översiktlig och visar översvämningssoner vid 100-års flöde och beräknat högsta flöde. Det senare är beräknat av Vattenfall AB enligt Flödeskommitténs riktlinjer för dammdimensionering (dammar i risk-klass I). Även uppströms Porjus har Vattenfall gjort beräkningar. Dessa har utgjort en del av analysmaterialet för att bedöma var det finns översvämningssrisk.

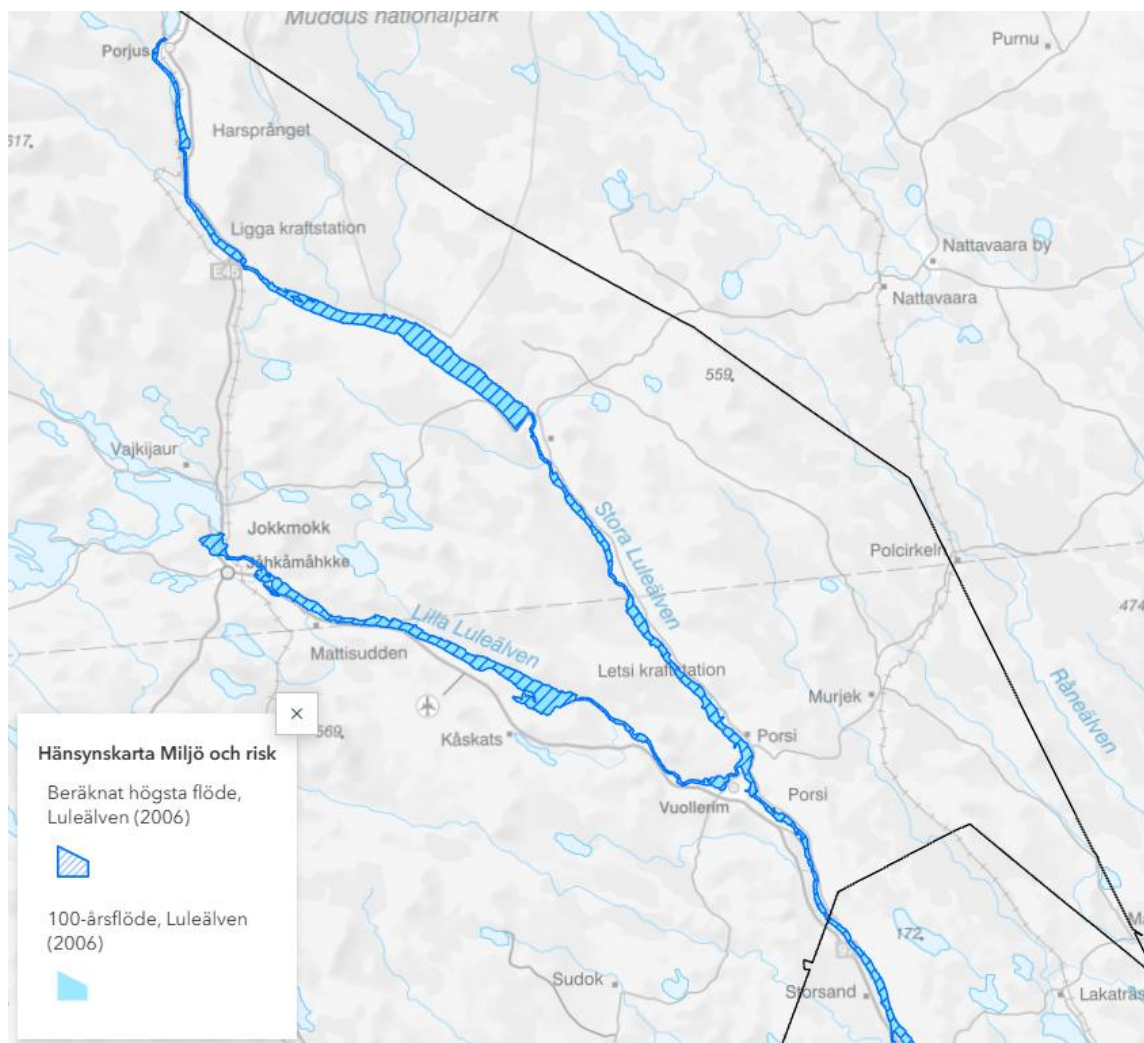
Längs älven förbi Jokkmokk tätort finns bebyggelse som kan drabbas av översvämning, framför allt idrottsplatsen på Kyrkogårdsudden, vid Ölandet, Notudden och fram till Norra Mattisudden. Längs älvsträckan förbi Jokkmokks tätort ner till Mattisudden beror översvämningssrisken också på att älvfåran smalnades av vid brobygge.

Längs Stora Luleälven bedöms riskområden för översvämning utgöras av skogs- och jordbruksmark. Endast enstaka hus ligger inom riskområdet. I Nedre Luleälven är det framför allt enstaka hus invid Porsidammen, vid Station, vid Storbacken och vid Linjeudden som ligger inom riskzonen. I samband med detaljplanering och bygglov ska översvämningssrisk bedömas.

Skyfall eller kraftigt regn kan också leda till översvämning samt problem med erosion och skred. Påverkan av skyfall har en stark koppling till klimatförändringar. Översvämning på grund av skyfall kan leda till skador på byggnader och infrastruktur samt skapa problem med framkomlighet för räddningstjänsten. Trots prognoser är klimatförändringarnas konsekvenser och omfattning mycket svåra att förutse. Skyfall kan leda till att hårdgjorda ytor översvämmas och att vattendrag inte kan leda bort vattnet i den takt som krävs. Kraftiga regn speciellt under höst- och vinterhalvåret då marken ofta är vattenmättad kan komma att orsaka översvämningar av VA-system och bebyggelse samt skapa problem med erosion, ras, skred och slamströmmar. Skyfall, ökad nederbörd och högre temperaturer kan också leda till ökad risk för föroreningar i vattendrag.

För Jokkmokks tätort finns en framtagna skyfallsskartering för framtida klimats 100-årsregn, vilken kan vara en bra utgångspunkt för bedömning av skyfallshantering i samband med detaljplanering och bygglov. För övriga orter bör utredning tas fram i samband med detaljplan.

I samhällsplaneringsprocessen ska skyfalls- och dagvattenfrågorna komma in i tidigt skede så att framtida höga flöden och skyfall kan hanteras på ett hållbart sätt, både miljömässigt och ekonomiskt. Det går att uppnå genom att exempelvis avsätta ytor som kan tillåtas översvämmas vid skyfall samt höjdsätta mark, bebyggelse och övrig infrastruktur så att dagvatten kan avledas ytligt med självfall till lägre liggande punkter.

Karta över 100-årsflöde och beräknat högst flöde för Luleälven

Läs mer i kommunens vattentjänstplan.

Förändrat klimat - Rennäring

Renskötelsen är särskilt utsatt för ett förändrat klimat. Ett förändrat klimat kan komma att påverka förutsättningarna för rennäringen i kommunen. Ett varmare klimat och kortare vintrar kan påverka isförhållandena på sjöar och vattendrag längs renarnas flyttleder. Det innebär att renarna kan bli tvungna att söka sig till andra områden för bete och att de inte kan förflytta sig själva eller flyttas så som de tidigare gjort. De ökade nollgenomgångarna på vintern medför ökad skare och renarna kommer då inte åt betet. Befintliga samevisten inom kommunen ligger ofta i anslutning till vatten och utgör värdefulla miljöer av betydelse för rennäringen. Hur framtida klimatförändringar kan komma att påverka betestillgång och lokalisering av exempelvis betesmarker och flyttleder är ovisst att säga. Med ett förändrat klimat kan betesmarker, flyttleder och anläggningar komma att behöva förändras.

Miljö och hälsa

Enligt 2 kapitlet 5 § Plan- och bygglagen ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till, bland annat, människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor, översvämning och erosion. Genom en ansvarsfull och väl genomförd planering kan risken för olyckor reduceras i människors boende- och vistelsemiljöer och ett robust samhälle skapas.

Risker som kan påverka miljön och människors hälsa är bland annat farligt gods, strålning, föroreningar, buller och samhällskriser. Klimatrelaterade risker så som ras, skred, erosion och översvämning hanteras i avsnittet om klimat.

Ställningstaganden

- Vid planering och byggande av störande verksamheter ska dessa i möjligaste mån lokaliseras i nära anslutning till befintliga verksamhetsområden.
- Vid plan- och lovärenden för bostadsbebyggelse i områden som påverkas av industribuller ska Boverkets allmänna råd tillämpas.
- Vid ändrad markanvändning inom 150 meter från rekommenderad väg eller järnväg för farligt gods ska en riskanalys genomföras.
- Nya kraftledningar ska i så hög grad som möjligt samförläggas och avstånd till bebyggelse ska följa Svenska Kraftnäts rekommendationer.
- Kommunen ska följa Svenska Kraftnäts rekommendationer om skyddsavstånd till kraftledning vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor.
- Kommunen ser att i första hand ska markförläggning av kraftledningar ske. Det gäller särskilt där kraftledningarna får stor påverkan på sin omgivning.
- Samråd ska ske med berörda när åtgärder planeras i närheten av kraftledningar och stationer särskilt i regionnätet eller transmissionsnätet.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) regleras i Miljöbalken och är bestämmelser om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen anser att gällande miljö kvalitetsnormer ska följas. Syftet med MKN är att hantera förhållanden där många olika källor bidrar till en gemensam påverkan som är oacceptabel för människors hälsa eller miljön.

MKN vatten

En miljö kvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas *god status*. Inom Jokkmokks kommun har de flesta vattenförekomsterna god status med undantag för framför allt Akkajaure och ner i Luleälven samt Tjakajaure och Skalka och ner mot Lilla Luleälven, vilket i huvudsak beror

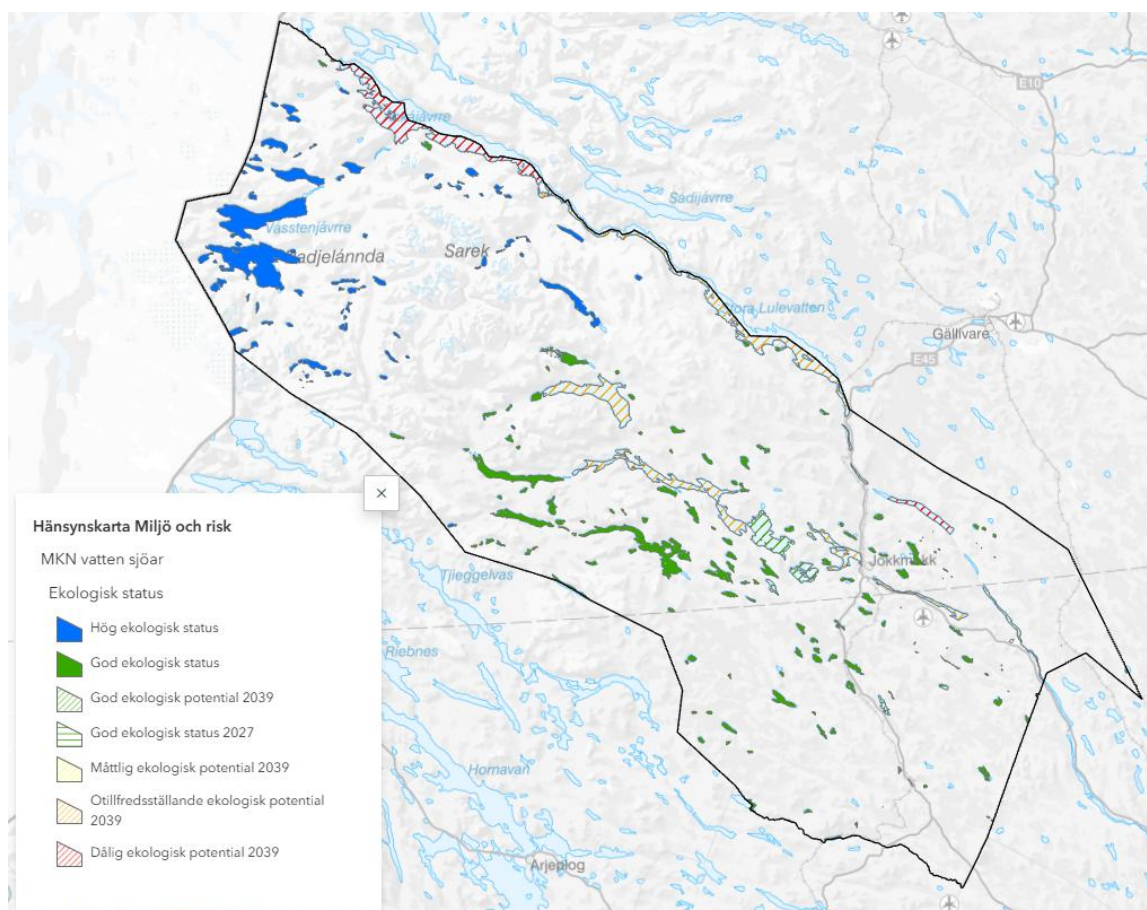
på vattenkraftsutbyggnaden. I fjällområdet har sjöarna och vattendragen generellt hög ekologisk status. Jokkmokks kommun tillhör vattendistrikt Bottenviken.

Kommunen har för avsikt att följa upp statusen för vattenförekomsterna för att identifiera potentiella risker att överskrida MKN vatten.

EU:s vattendirektiv syftar till att skydda och förbättra vattenkvalitet och vattenförekomster i Europa och medlemsländerna åtar sig genom direktivet att säkerställa att vattenresurser är av god kvalitet och finns i tillräcklig mängd för framtida generationer.

Kommunens Vattentjänstplan utgör en strategisk och långsiktig vägledning för den framtida vattenförsörjningen för bland annat dricksvatten och dagvatten och beskriver vilka åtgärder som behövs inom ramen för detta.

Läs mer i kommunens vattentjänstplan.

Karta över MKN, ekologisk status för sjöar

MKN luft

År 2014 utförde SMHI en kartering av luftkvaliteten i Norrbottens län. Den visade att Jokkmokks kommun har mycket god luftkvalitet med värden långt under nedre

utvärderingströskel. Även längs de större vägarna var uppmätta nivåer långt under utvärderingströsklarna.

Översiktsplanens inriktning är att ny bebyggelse i huvudsak ska tillkomma som förtätning av befintliga orter och bebyggelsestrukturer, vilket bidrar till ökade möjligheter att fler resor kan genomföras till fots eller med cykel. En satsning på laddinfrastrukturen görs i kommunen med utbyggnad i lägen där behovet finns. Kommunen ska också verka för bättre kollektivtrafik såväl inom som till och från kommunen. Sammantaget bidrar detta till goda möjligheter att bibehålla en god luftkvalitet.

Buller och vibrationer

Buller kan beskrivas som oönskat ljud och påverkar oss mer än vad många tror. Exponering för höga bullernivåer har negativa hälsoeffekter. Barn är extra känsliga. Hur bullerfrågan hanteras i samhällsplaneringen är därmed en viktig hälsofråga och en fråga om boendekvalitet.

De vanligaste källorna till buller är trafik, det vill säga vägar, järnvägar och flygtransporter. Enligt förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (2015:216) bör buller från trafik inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Samma värden gäller för bostadsbyggnader på högst 35 kvadratmeter men ekvivalentnivån vid fasad är istället 65 dBA. Om bullret vid en exponerad fasad överskrider bör en skyddad sida uppnås där bullret uppgår till högst 55 dBA ekvivalent ljudnivå och högst 70 dBA maximal ljudnivå vid fasad mellan kl. 22.00–06.00. Som minst ska hälften av bostadsrummen vändas mot den skyddade sidan.

En annan typ av buller är industribuller och innefattar sådant som stora industrianläggningar men även fläktar, kompressorer, bangårdar och uppställningsplatser. Boverket har tagit fram allmänna råd om industribuller (BFS 2020:2) och en tillhörande vägledning om industribuller (2020:8).

I kommunen finns områden som är av riksintresse för totalförsvarets militära del och som innebär omgivningspåverkan i form av buller. I kommunen finns Vidsels skjutfält, Europas största provområde över land som täcker en stor yta i västra delen av kommunen. Söder om Jokkmokk ligger Jokkmokks övningsflygplats som också den är av riksintresse. Inom riksintresseområdet ska samtliga plan- och lovärenden oavsett byggnadshöjd remitteras till Försvarsmakten.

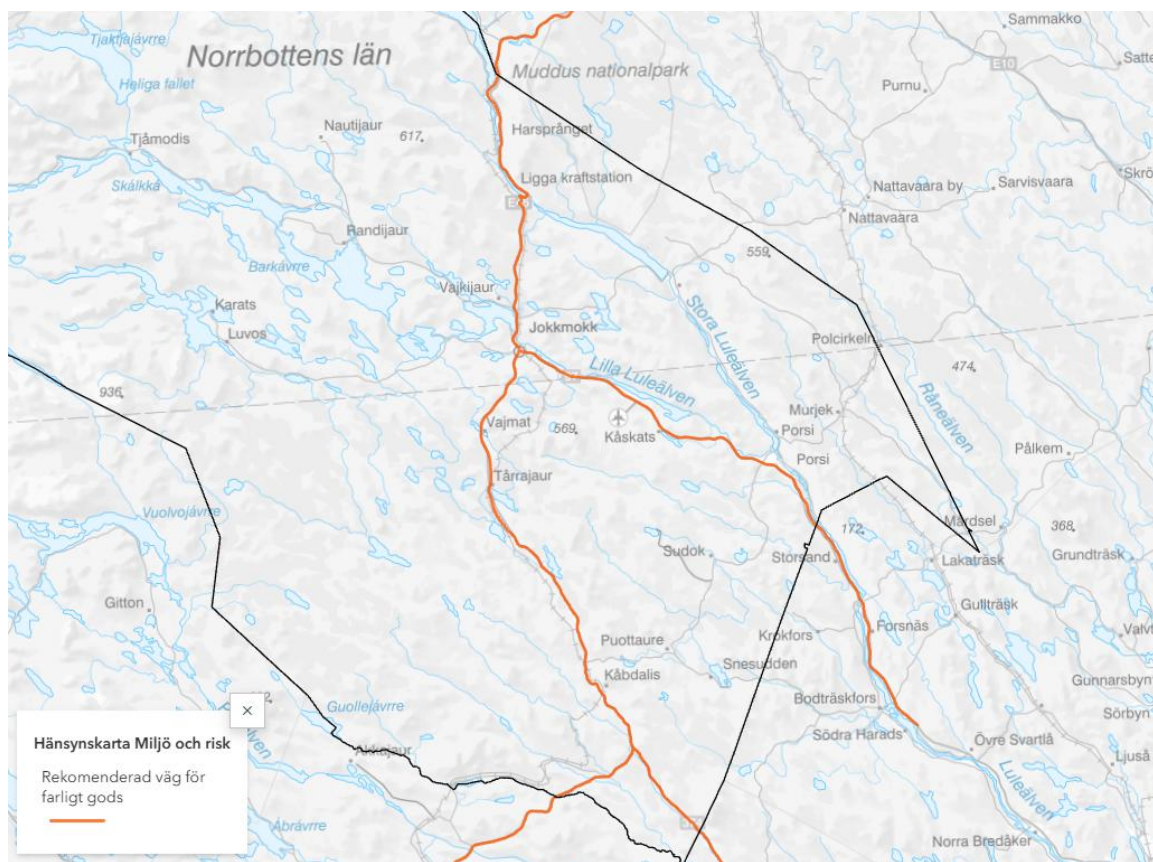
Jokkmokks kommun har stora arealer av tysta områden. Med tysta områden menas framför allt naturområden med avsaknad av samhällsbuller. Här motsvarar bullernivån naturens egna ljud så som vindsus, fågelkvitter och lövprassel. Tysta områden ger vila och rekreation för människan.

Farligt gods

I Jokkmokks kommun är E45, väg 97 och väg 375 rekommenderade vägar för farligt gods. Vägarna går genom tätbebyggda områden i Jokkmokk, Porjus och Kåbdalis. Farligt gods på järnväg körs på Malmbanan genom Murjek. En olycka med farligt gods kan få allvarliga konsekvenser exempelvis om en lastbil välter i närheten av en vattentäkt. Jokkmokks och Porjus ytvattentäkter ligger ca 300 respektive 150 meter från E45. Vuollerims och Kåbdalis grundvattentäkter ligger ca 300 respektive 100 meter från väg 97 respektive E45.

Det finns inga nationella riktvärden som slår fast vilka risker eller skyddsavstånd som kan vara acceptabla i samband med planering i närheten av transportleder för farligt gods. För att vägleda kommunerna i frågan har Länsstyrelserna i Norr- och Västerbottens län därför utarbetat riktlinjer för riskhänsyn och skyddsavstånd. En generell utgångspunkt är att ett tillräckligt stort avstånd ska hållas fritt från bebyggelse intill vägar och järnvägar för att upprätthålla säkerhet och sköta tillsyn och underhåll. Enligt Länsstyrelsens riktlinjer bör ett riskhanteringsavstånd från transportled för farligt gods på 150 meter tillämpas. När bebyggelse planeras bortom riskhanteringsområdet krävs inga ytterligare säkerhetshöjande åtgärder.

När det gäller att bedöma skyddsavstånd för förändrad markanvändning nära transportleder för farligt gods, är planerad verksamhets känslighet en viktig utgångspunkt. Principen för riskhänsyn är att mest känslig verksamhet ska placeras på längst avstånd från transportleden i fråga. Länsstyrelsen Norrbottens riktlinjer presenterar rekommenderade skyddsavstånd i meter utifrån olika trafikscenarier och zon A-D där D är mest känslig. Läs mer i riktlinjer för fysisk planering för exakta skyddsavstånd.

Karta över farligt gods

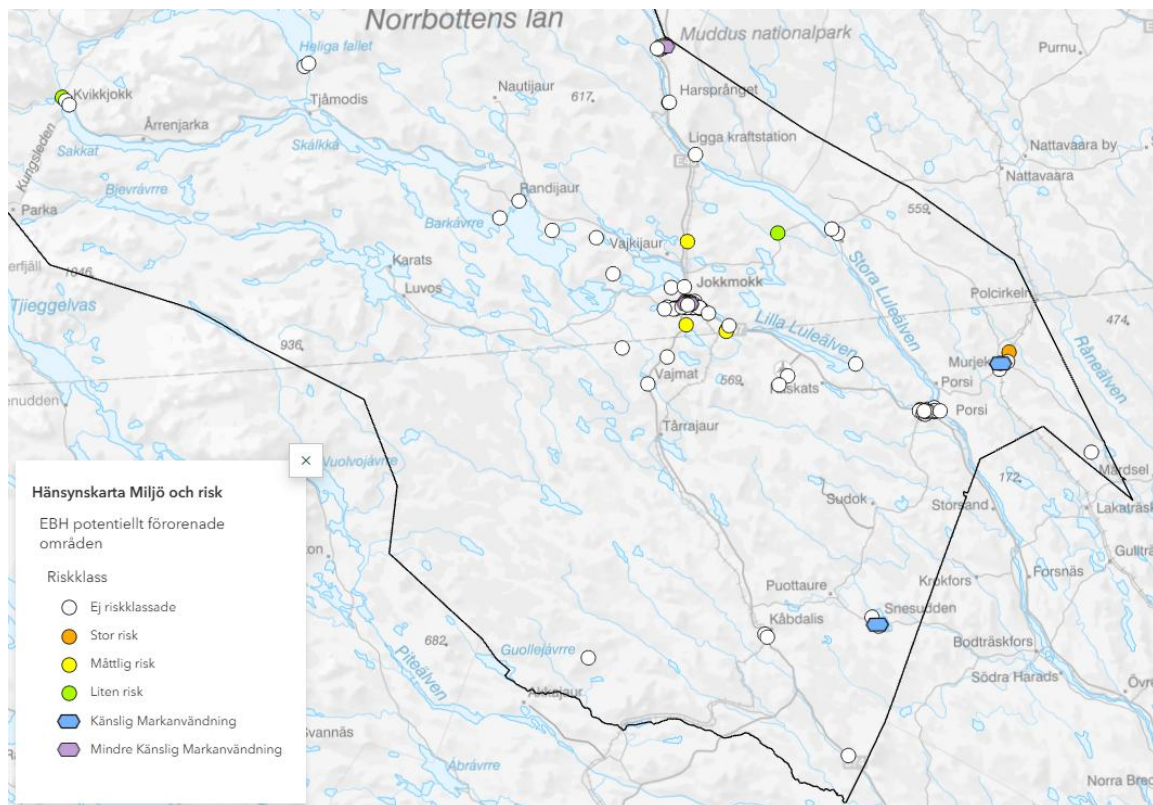
Förorenade områden

Markföroreningar kan innebära en risk för människors hälsa och för miljön. Dessa kan exempelvis komma från tidigare industrier, bensinstationer eller andra typer av verksamheter som hanterat miljöfarliga ämnen. Föroreningarna kan finnas både i marken på land och i sediment i vattnet. I Jokkmokks kommun finns över 130 potentiellt förorenade objekt. Av dessa finns inga objekt i riskklass 1 (mycket stor risk) och endast sex objekt med riskklass 2 (stor risk).

Det är viktigt att uppmärksamma potentiellt förorenade områden tidigt i planprocessen. Både Länsstyrelsen och kommunen kan vara tillsynsmyndighet. Kommunen har ansvar att utreda föroreningsfrågan tillräckligt väl i plan- och bygglovsärendet.

Läs mer i Länsstyrelsernas vägledning om hantering av förorenade områden vid planering och lovgivning.

För aktuell bild över potentiellt förorenade områden besök EBH-kartan på Länsstyrelsens hemsida.

Karta över potentiellt förorenade områden

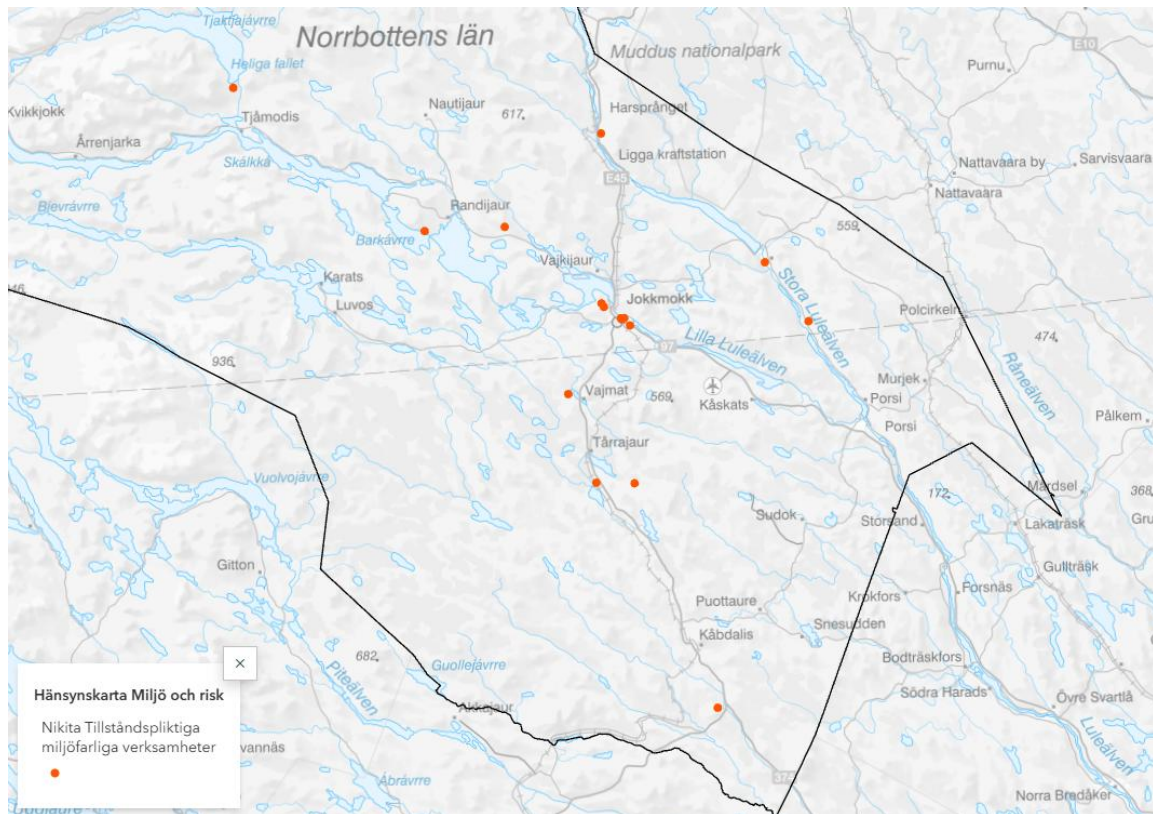
Miljöfarliga verksamheter

I Jokkmokks kommun finns 16 tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter med prövningsplikt B enligt Miljöprövningsförordningen. Majoriteten av dessa är täkter. I Jokkmokks tätort ligger bland annat Jokkmokks värmeverk, avloppsreningsverk och återvinningscentral. Dessa är alla belägna i Forsnäs industriområde.

Verksamheter som är farliga eller störande för sin omgivning är svårplacerade och kräver skyddsavstånd. Restriktioner och lämpliga skyddsavstånd utreds i samband med planläggning eller bygglovsprövning i anslutning till störande verksamheter.

Miljöfarliga verksamheter

I 9 kap. miljöbalken (1998:808) beskrivs vad som avses med miljöfarlig verksamhet. Miljöfarliga verksamheter delas in i fyra grupper: tillståndspliktiga (A- och B-anläggningar), anmälningspliktiga (C-anläggningar) och verksamheter som varken är tillstånds eller anmälningspliktiga. I Miljöprövningsförordningen (2013:251) beskrivs vilka verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Karta över tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter

Elektromagnetiska fält och strålning

Större kraftledningar, ställverk, transformatorstationer och mobiltelefonmaster är exempel på källor till elektromagnetisk strålning. Elektromagnetiska fält från kraftledningar kan påverka människors hälsa. Magnetfältsnivån bör inte överstiga $0,4 \mu\text{T}$ på platser där människor bor eller vistas varaktigt. Det innebär att ny bebyggelse bör placeras minst 80 meter från 220 kV-ledningar 160 meter från 400 kV-ledningar.

Nya kraftledningar ska i möjligaste mån samförläggas. Det pågår planering för en ny 400 kV-ledning mellan Letsi i Jokkmokks kommun och Svartbyn i Bodens kommun. Ledningens exakta sträckning är ännu inte fastställd, men det nuvarande förslaget följer i huvudsak befintliga kraftledningar. Det pågår även planering för en ny 400 kV-ledning mellan Naaljärvi och Messaure. Utöver detta driver Svenska kraftnät förnyelse- och reinvesteringsprojekt för flera kraftledningar och stationer i Jokkmokks kommun.

Nya bostäder, skolor och förskolor ska inte placeras nära kraftledningar eller andra anläggningar som elektriska anläggningar som ger förhöjda magnetfält. Kommunen ska sträva efter att följa Svenska Kraftnäts rekommendationer om skyddsavstånd till kraftledning.

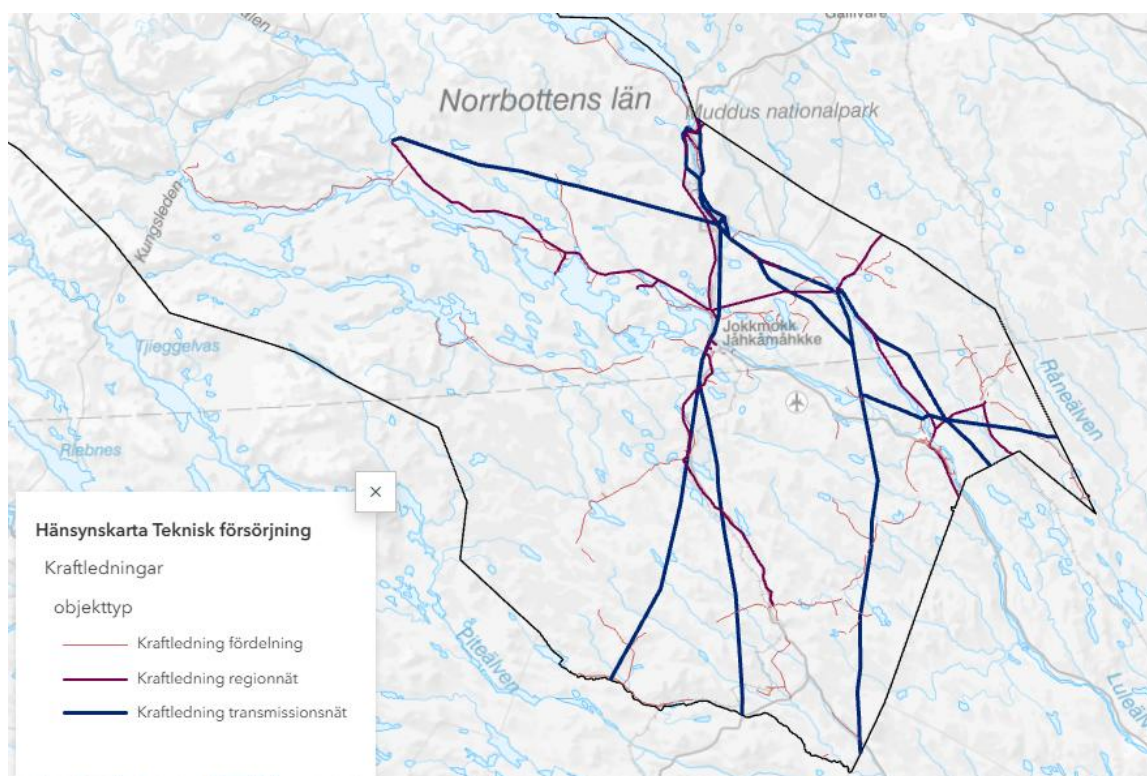
Elektromagnetiska fält

Det finns ingen lag eller förordning som fastställer avstånd eller riktvärden för exponering av elektromagnetiska fält. Däremot har flera myndigheter såväl som Världshälsoorganisationen gett flera rekommendationer och anser att vissa försiktighetsmått är motiverade med anledning av den eventuella riskökningen.

Strålsäkerhetsmyndighetens rekommendationer anger att:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Svenska kraftnät rekommenderar att ny bebyggelse, för bostäder, skola eller förskola generellt bör placeras minst 80 meter från en 220 kV ledning eller 160 meter ifrån en 400 kV ledning.

Karta över kraftledningar

Radon i bostäder är den främsta källan till att människor exponeras av joniserande strålning i Sverige. Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radon kan orsaka lungcancer. Vissa bergarter som skiffer och granit innehåller mer radium än andra. Hur mycket radon som finns i en byggnad beror framför allt på marken under och runt huset, byggnadsmaterialet samt vattnet som används i byggnaden. Gränsvärdet för radon i inomhusluft är 200 BQ/m³ (Boverkets byggregler, BBR).

Kris och beredskap

Krisberedskap och civilt försvar handlar om att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera kriser och krig. Kommunen har ansvar för att ha en väl fungerande krisorganisation och för att samhällsviktig verksamhet så som vatten och värme fungerar acceptabelt under en kris. Samhällsplaneringen har en viktig roll i att stärka krisberedskap och motståndskraft. Genom att beakta totalförsvarets civila behov, såsom skydd av befolkningen, försörjningsberedskap och fungerande samhällsviktig verksamhet, kan kommunen bidra till ett robust och uthålligt samhälle vid kris eller krig. Samhällsviktiga funktioner är bland annat elnät, vattenförsörjning, avloppsrening, elektronisk kommunikation, hälso- och sjukvård, räddningstjänst och övergripande transportnät.

Läs mer i MSB:s vägledning om Totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen.

Länsstyrelsen Norrbotten samordnar aktörer i länet och har tagit fram en strategi för samverkan före, under och efter samhällsstörningar i Norrbottens län (2023) samt strategi för kriskommunikation vid samhällsstörningar i Norrbottens län (2019). I samhällsstörning ingår olyckor, kriser och krig samt i förväg kända eller planerade händelser som kan hota eller skada det som är skyddsvärt i samhället.

Sveriges inträde i Nato har gett nya förutsättningar ur ett försvarsperspektiv både för regionen och för landet. Jokkmokks kommun ingår i Nordkalotten, ett strategiskt viktigt område för Försvarsmakten. Försvarsmakten har verksamhet och intresse i flera områden i kommunen. Dessa behandlas i avsnittet om riksintressen.

Teknisk försörjning

Teknisk försörjning med anläggningar för avfall, vatten och avlopp (VA), energi och bredband är grundläggande infrastruktur som är central för kommunens invånare och såväl som för minskad klimatpåverkan. Jokkmokks kommun ska sträva efter att ha en långsiktigt hållbar teknisk försörjning för att säkerställa ett robust samhälle.

Ställningstaganden

- Kommunen ska säkerställa tillgången till dricksvatten genom att skydda nuvarande och potentiellt framtida vattentäkter
- Det allmänna vatten- och avloppsnätet ska vid ökat exploateringsstryck byggas ut och förnyas inom befintliga verksamhetsområden för att skapa möjlighet för fler invånare och fler jobb samt för att säkerställa vattenkvaliteten.
- Det kommunala VA-nätet ska förvaltas med stöd av befintlig VA-plan.
- Kommunen avser inte bygga ut nya kommunala verksamhetsområden för VA.
- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA förutsätts nya bostäder upprätta enskilt VA på ett tillfredsställande sätt med hänsyn till människors hälsa, säkerhet och miljön. Kommunen är positiv till gemensamma lösningar. Vid bebyggelsekomplettering ska bebyggelsegrupper med fler än 20 fastigheter undvikas. Mellan bebyggelsegrupperna ska det vara minst 100 meter, helst 200 meter.
- För att minska mängden avfall ska kommunen vidta åtgärder för att effektivisera resursanvändningen och vidareutveckla former för återbruk. För avfall som inte längre kan återbrukas ska materialet i första hand återvinnas och i andra hand energiutvinnas.
- Insamling av avfall från hushåll ska utformas för att möjliggöra ökad återvinning, cirkulär hushållning och med ökad servicegrad genom att flytta insamlingen närmare fastigheten eller på utpekade platser
- Kommunen avser att revidera gällande avfallsplan.
- Kommunen ska upprätta en ny energiplan och klimatstrategi.
- Kommunen strävar efter en mer effektiv energianvändning, t ex genom att ny bebyggelse ska komplettera befintliga strukturer för att nyttja redan utbyggd infrastruktur.
- Kommunen strävar efter att öka fjärrvärmeanvändandet.
- Inom områden av allmänt intresse för energidistribution, avloppsrening eller avfallshantering har kommunen en restriktiv hållning mot etablering av ny bebyggelse eller annan markanvändning som kan förorsaka olyckor eller komma i konflikt med de tekniska försörjningssystemen.
- Kommunen ska verka för att upprätthålla redan utbyggd digital infrastruktur och fortsatt utveckla en god infrastruktur i hela kommunen.
- Kommunen ska fortsatt bevaka nya teknologiska innovationer och ligga i framkant i utveckling av den digitala infrastrukturen.
- Kommunens hållning är att snabb och driftsäker digital uppkoppling behöver säkerställas i hela länet, inklusive Jokkmokks kommun, oavsett lönsamhet.

Kommunen anser att ansvaret för detta vilar på nationell och regional nivå i samverkan med teleoperatörerna.

- Kommunen ska skapa förutsättningar för att utveckla en god mobiltäckning med fokus på områden där behov är som störst.

Kommunalt vatten och avlopp

Omhändertagande och rening av kommunens avloppsvatten är viktigt för att minimera negativ påverkan på människors hälsa och på vattendrag. Vattenförsörjning och avloppshantering regleras av ett flertal lagar och regler. Förutom nationella lagar och förordningar ska Sverige, i egenskap av EU-medlemsland, införliva direktiv utfärdade av unionen i den svenska lagstiftningen.

Kommande klimatförändringar kan komma att påverka dricksvattnet och dess status, vilket får konsekvenser för kommunens VA-system. Jokkmokks kommun ska, på ett långsiktigt och heltäckande sätt, planera för kommunens VA-försörjning för att säkerställa en hållbar utveckling. För att säkerställa tillgången till rent vatten måste hela vattnets kretslopp värnas och skyddas från kemikalier, läkemedel, avloppsvatten och andra föroreningar.

Jokkmokks kommuns arbete med kommunalt vatten och avlopp grundar sig på aktuell VA-plan och vattentjänstplan. Jokkmokks kommun arbetar för att inte skapa nya kommunala verksamhetsområden. I stället ska i första hand befintliga verksamhetsområden utökas. Enskilda lösningar och gemensamhetsanläggningar kan tillåtas på övriga områden.

Orterna Jokkmokk, Vuollerim, Porjus, Murjek, Kvikkjokk och Kåbdalis har kommunalt vatten och avlopp. Ett arbete med att stärka kapaciteten i systemet pågår i expansiva områden. En utvidgning av kommunala verksamhetsområden för vatten och avlopp kommer att ske i Kåbdalis och Kvikkjokk. En utvidgning av verksamhetsområdet i Jokkmokk och Porjus väntas kunna ske i samband med ökad efterfrågan.

Dokumentation och underhåll av VA-nätet är eftersatt. Att vidta åtgärder i enlighet med VA-planen är avgörande för att upprätthålla vatten och avloppsnätets samhällsviktiga funktion.

Det pågår utredning för ny grundvattentäkt samt vattenverk i Kåbdalis för att kunna säkerställa utbyggnad av befintliga planer.

Läs mer i kommunens gällande VA-plan.

Läs mer i kommunens vattentjänstplan.

Enskilt vatten och avlopp

I stora delar av kommunen har bebyggelsen enskilt vatten och avlopp. Fastighetsägare med enskilda VA-anläggningar ansvarar själva för sin vatten- och avloppshantering.

Kommunen avser inte bygga ut nya kommunala verksamhetsområden för VA utan nya bostäder utanför kommunalt verksamhetsområde förutsätts upprätta enskilt VA. Kommunen är positiv till gemensamma VA-lösningar.

Nya bostäder som kan medföra att kommunen tvingas bygga ut VA enligt 6§ Vattentjänstlagen ska inte tillåtas. Vid komplettering med fler bostäder inom befintliga byar ska bebyggelsegrupper med fler än 20 fastigheter undvikas. Mellan bebyggelsegrupperna ska det vara minst 100 meter, helst 200 meter.

Vattenskyddsområden

I kommunen finns fem vattenskyddsområden. Det är ett skydd för en grund- eller ytvattentillgång som nyttjas eller kan antas komma att nyttjas som vattentäkt. Vattenskyddsområden skyddas enligt Miljöbalken. Kommunens vattenskyddsområden är viktiga för att säkerställa en god dricksvattenförsörjning.

Läs mer i kommunens gällande VA-plan.

Renhållning och avfall

Renhållning och avfallshantering regleras av ett flertal lagar och definierade avfallsansvar. Förutom nationell lag, föreskrifter och förordningar ska Sverige, i egenskap av EU-medlemsland, införliva direktiv utfärdade av unionen.

Jokkmokks kommuns renhållning utgår från de nationella målen som lokalt brutits ner till fyra delmål. Dessa är: Förebyggande samt återbruk, Ökad återvinningsgrad, Minskad miljöpåverkan samt Hög tillgänglighet och service.

Inriktningen för avfallshanteringen är att Jokkmokks kommun ska bli en resurseffektiv kommun. Resursanvändningen och avfallet ska inte belasta miljön för framtida generationer. Kvaliteten på avfallshanteringen ska vara hög. Källsorteringen ska utökas och förbättras. Allt arbete ska ske under beaktning av de tre hållbarhetsdimensionerna – ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. En revidering av avfallsplanen kommer att arbetas fram.

Från och med år 2024 ska kommunerna ta över det insamlingsansvar som Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI) tidigare haft, och från och med 2027 kommer insamlingen av förpackningar ske hushållsnära. En avgörande faktor i detta arbete är att finna en ekonomisk och miljömässigt hållbar tjänst i kommunen som täcks av erhållna medel för uppdraget.

Då Jokkmokks kommun är en glesbygdskommun med stora avstånd blir miljönyttan av ett cirkulärt förhållningssätt vid insamling och avsättning av avfall något som kan bidra till minskad miljöpåverkan och god ekonomi.

Energiförsörjning

Det övergripande nationella målet är att energipolitiken ska förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet samt att Sverige år 2030 ska ha 50 % effektivare energianvändning jämfört med 2005. År 2040 ska 100 % av elproduktionen vara förnybar. Jokkmokks kommun har undertecknat EU:s Borgmästaravtalet tillsammans med ett stort antal av Europas kommuner. Avtalet syftar till att arbeta mot den gemensamma visionen för 2050: att öka takten i arbetet med att skapa ett fossilfritt samhälle, stärka sin kapacitet att anpassa sig till oundvikliga konsekvenser av klimatförändringar och ge sina medborgare tillgång till säker, hållbar och billig energi.

Jokkmokks kommuns energiplan och klimatstrategi antogs 2009. En ny energiplan och klimatstrategi ska tas fram.

Kommunen har en hög produktion av förnybar vattenkraftenergi och lokalproducerat biobränsle. Det är en relativt hög andel fastigheter anslutna till fjärrvärme i centralorten. Därför finns goda förutsättningar för en energismart, klimatvänlig och hållbar utveckling. Konkurrensen om elkraft spås öka och prisbilden kommer att förändras. Ett troligt scenario är att lönsamheten i elbesparande åtgärder kommer att öka. Konkurrensen om biobränsle och skoglig råvara väntas öka. Det är därför viktigt att möjlighet till spillvärme beaktas i samband med planering för energiintensiva industrier.

För att en befolkningsmässigt liten kommun ska kunna realisera många av de lokala, regionala och nationella energi- och miljömålen behöver omställningen också vara ekonomiskt försvarbar. Det finns stora vinster, både vad gäller ekonomin, energi och klimatet, med en långsiktig planering som anpassar försörjningssystemen utan att riskera komma i konflikt med ny bebyggelse.

För att nå en minskad miljöpåverkan ska kommunen förvalta och utveckla fungerande kommunala byggnader samt genom att lokalytor anpassas på ett verkningsfullt sätt efter verksamheters behov. Minskad miljöpåverkan kan även ske genom att kommunen avyttrar byggnader som värms upp utan att tillföra någon nytta till kommunen eller till verksamheterna.

IT och digitalisering

IT-infrastrukturen är en grundbult för utveckling och tillgången till bredband och mobiltäckning är en viktig utvecklings- och hållbarhetsfråga för Jokkmokks kommun. Den är en förutsättning för att fler ska kunna flytta till kommunen, bo kvar, arbeta och utveckla företagsamheten, vilket också kräver en bredbandsutveckling i samtliga kommundelar. Kommunens eftersträvar därmed att skapa en mer ansluten, inkluderande och innovativ kommun som möter de växande kraven från både nuvarande och framtida generationer. Även om mobilnätet har förbättrats på senare år är täckningen och kapaciteten otillräcklig på flera håll i kommunen.

Tillgången till bredband är en viktig förutsättning för att tillvarata digitaliseringens möjligheter. Det kan förbättra förutsättningarna för en levande landsbygd samtidigt som samhällets klimatpåverkan kan minskas genom minskat transportbehov. Bredbandsinfrastrukturen ska motsvara användarens behov av digital kommunikation och stödja en digital omställning.

Planeringen av bredband utgår från kommunens digitaliseringsstrategi där de övergripande målen är att effektivisera energianvändningen inom IT-infrastrukturen, att underhålla och förbättra befintlig digital infrastruktur samt att utveckla och utöka fibernätet inom kommunen.

Kommunens ambition är att fortsatt utveckla fibernätet i glesbygden med strävan om att inkludera även de mest avlägsna delarna av kommunen i den digitala framtiden. I slutet av 2023 påbörjades ett utbyggnadsprojekt med målet att skapa anslutningar över en sträcka som motsvarar över 100 kilometer och 165 nya fiberanslutningar. Projektet planeras vara färdigställt 2026. Områden som inkluderas är: Mo, Padjerim, Kuoka, Kåskats, Skällarim, Pieski, Puottaure, Snesudden och Västra Strand.

Med hänsyn till kommunens geografi med stora avstånd och små byar är det en utmaning att bygga ut fibernätet inom hela kommunen med affärsmässiga principer. För att möta detta har kommunen strategiskt inriktat sig på att söka externa finansieringskällor, inklusive bidrag och samarbetsmöjligheter. För att säkerställa framtida fibernätsutbyggnad bör kommunen fortsatt söka tillgängliga stödmedel.

Regionala och mellankommunala frågor

Jokkmokks läge i Norrbottens inland och kommunens stora yta innebär att avstånden till angränsande kommuncentra är relativt långa. Arbetspendling över kommungränserna sker främst till Gällivare, Boden och Luleå. Kommunen ser generellt goda möjligheter till ökad samverkan med grannkommunerna.

Ett regionalt samarbete finns inom Lapplands kommunalförbund (LKF), där förutom Jokkmokk även Gällivare, Kiruna och Pajala kommuner ingår. Förbundets syfte är att verka för att högskoleutbildningar förläggs till de fyra kommunerna. Vid sidan av högskoleutbildning administrerar LKF även samverkan inom ett antal kommunala ansvarsområden, till exempel energirådgivning, personliga ombud, Lapplands gymnasium och Överförmyndarnämnd.

Ställningstaganden

- Samarbete kring energi och bostadsförsörjning, infrastruktur, kommunikationer och transporter samt rennäring med närliggande kommuner ska öka.
- Kommunen ska ha en nära och strategisk dialog med bl.a. Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Laponiatjuottjudus och samebyarna gällande det storskaliga friluftslivet.
- Kommunens hållning är att snabb och driftsäker digital uppkoppling behöver säkerställas i hela länet, inklusive Jokkmokks kommun. Detta gäller all form av uppkoppling, inklusive mobilnät, och oavsett teknisk lösning - även där utbyggnad inte bedöms som lönsam. Ansvaret för detta vilar på nationell och regional nivå i samverkan med teleoperatörerna.

Regional utvecklingsstrategi (RUS)

Norrbottens regionala utvecklingsstrategi (2025) är länets gemensamma färdplan fram till 2040 och syftar till att skapa ett hållbart län för alla invånare. Strategin bygger på fyra prioriterade områden som sätter riktningen för länets utveckling, där målbilder visar vilka insatser som behövs för att stärka länets konkurrenskraft och sammanhållning.

Genom att använda strategin som stöd och vägledning kan kommunerna samverka och säkerställa att framtida beslut och insatser utgår från en gemensam målbild för hela länet. Att arbeta mellankommunalt är avgörande för att uppnå ett starkt, innovativt och sammanhållet Norrbotten, där resurser och kunskap kan delas och utmaningar hanteras gemensamt.

Läs mer i Norrbottens regionala utvecklingsstrategi (2025)

Klimatanpassning

Det regionala klimatanpassningsarbetet samordnas av Länsstyrelserna på uppdrag av regeringen. Länsstyrelsen ska även driva det regionala klimatanpassningsarbetet. Länsstyrelsen ansvarar för att tillhandahålla planeringsunderlag till kommunernas fysiska planering samt till andra typer av planering och projekt. För Länsstyrelsen i Norrbottens län finns bland annat regionala och kommunspecifika faktaunderlag framtagna om de förväntade klimateffekterna. 2012 tog länsstyrelserna fram en vägledning för klimatanpassning i fysisk planering. I vägledningen finns konkreta tips och råd om hur kommuner kan arbeta med klimatanpassning genom planinstrumenten i Plan- och bygglagen (PBL). Sedan 2016 finns även en Checklista för klimatanpassning i fysisk planering, ett stöd för kommunernas handläggare.

Laponia

Laponia utnämndes 1996 till Världsarv som en av världens främsta natur- och kulturmiljöer. Laponia är ett samiskt kulturlandskap, med flera tusen år gamla spår av mänsklig verksamhet, och samtidigt Europas största sammanhängande naturlandskap. Laponia består av fyra nationalparker och två naturreservat och ligger i Gällivare, Jokkmokk och Arjeplogs kommuner. Laponia förvaltas av den lokala förvaltningsorganisationen Laponiatjuottjudus. Laponiatjuottjudus tog över ansvaret för världsarvet från Länsstyrelsen i Norrbotten 1 januari 2013. Laponiatjuottjudus förvaltningsorganisation har sitt huvudkontor i Jokkmokk. I styrelsen sitter samebyarna i Laponia, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Norrbottens län samt Jokkmokk och Gällivare kommuner.

Läs mer om Laponia under avsnitt om kulturmiljö.

Energiförsörjning

I och med industriomställningen har behovet av tillgång till el kraftigt ökat och energiförsörjning blivit en allt viktigare fråga i länet. Jokkmokks kommun har en lång historia av energiproduktion, särskilt genom vattenkraft, och har därmed en viktig position inom området. För att effektivt möta de nya energibehoven krävs en samordnad insats inom regionen. Industriomställningen medför en ökad utbyggnad av energianläggningar och infrastruktur, vilket kan få en stor påverkan på rennäringsen. Det är därför viktigt med mellankommunal samverkan för att få en helhetssyn över kommungränserna.

Just nu pågår ett mellankommunalt arbete inom energiplanering mellan Jokkmokk, Gällivare, Boden och Luleås kommuner. Projektet syftar till att främja en ökad samordning inom energi- och samhällsplanering.

RIKSINTRESSEN OCH LIS

Riksintressen

I översiktsplanen ska kommunen redovisa de områden av riksintresse som finns inom kommunen och hur kommunen förhåller sig till dem i sin planering av mark- och vattenområden. Riksintressen ska skyddas mot åtgärder som kan skada de värden eller kvaliteter som har legat till grund för utpekandet. Vid olika prövningar enligt PBL har riksintresset ansetts vara tillgodosett om riksintresset inte påtagligt skadas. Vid framtagandet av en översiktsplan har kommunen också möjlighet att i dialog med Länsstyrelsen både ifrågasätta och ytterligare fördjupa och konkretisera anspråken som pekats ut.

Länsstyrelsens uppgift är att samordna de statliga verkens riksintresseanspråk och ge kommunen det aktuella planeringsunderlag som behövs för bedömningen. Vidare ska Länsstyrelsen för statens del bevaka att riksintressena tillgodoses i planeringen på det sätt som lagen föreskriver. Om kommunen i översiktsplanen ger uttryck för en annan uppfattning än Länsstyrelsen om tolkning och innebörd av ett speciellt riksintresse, uppmärksammas det i Länsstyrelsens granskningsyttrande över planen.

Efter granskningstiden ska det alltså vara tydligt för kommunen om staten genom Länsstyrelsen har några invändningar mot kommunens bedömningar i översiktsplanen, när det gäller hänsynen till områden av riksintresse. Om kommunen vidhåller sin uppfattning även vid antagandet av planen, redovisas det särskilt i planhandlingarna. Kommunens ställningstaganden i översiktsplanen och Länsstyrelsens granskningsyttrande är sedan vägledande för efterföljande beslut.

Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning av marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset alltid ges företräde (miljöbalken 3 kap. 10 §).

I detta kapitel beskrivs de riksintressen som Jokkmokks kommun berörs av samt hur riksintressena har tillgodosett och de fall där kommunen har en annan uppfattning än staten.

Miljöbalken 3 kapitel

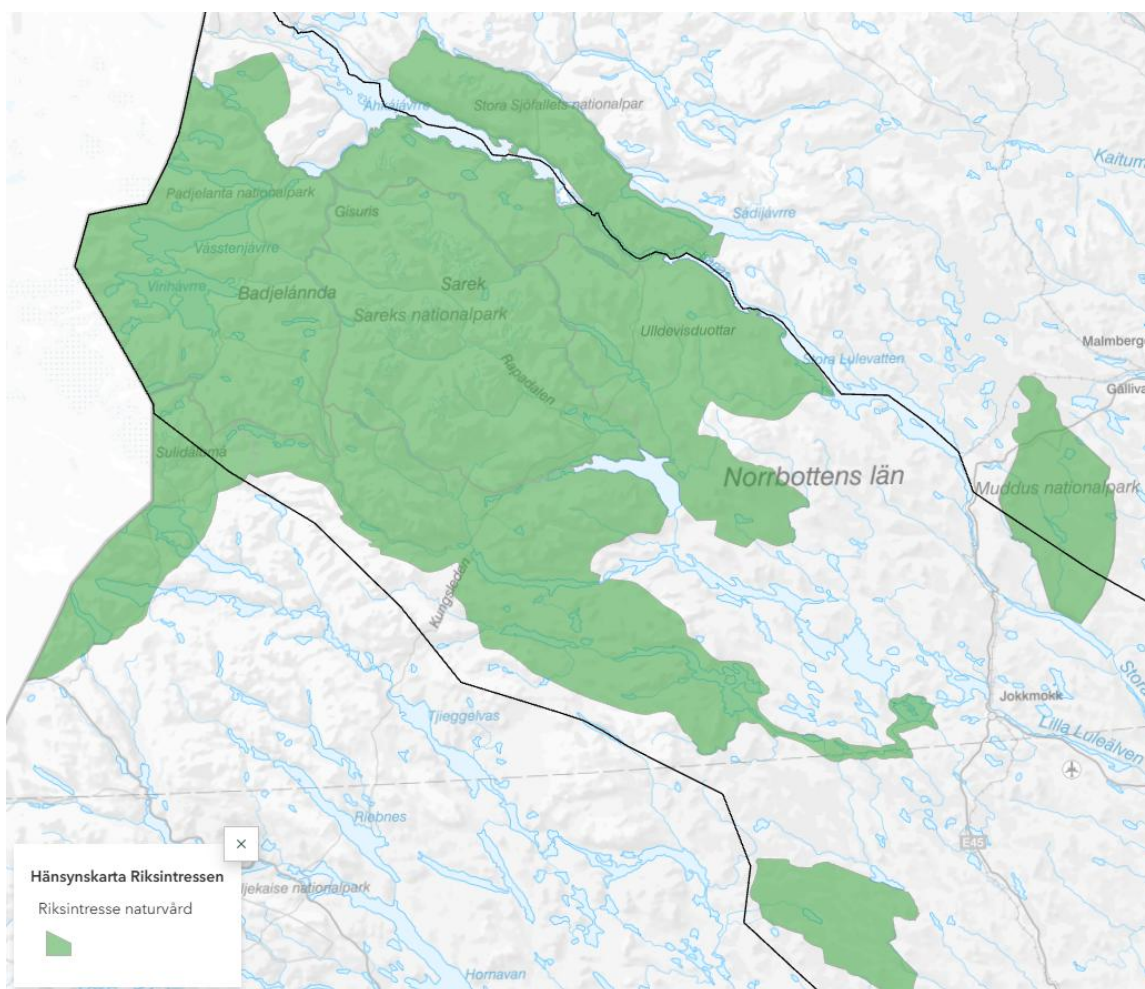
Riksintressen enligt 3 kapitlet är områden som på grund av sina speciella förutsättningar är av nationellt intresse. Dessa områden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada de utpekade intressena.

Naturvård

I kommunen finns nio riksintressen för Naturvården. Riksintressena omfattar en stor del av kommunens norra yta och sammanfaller i stort med andra skydd så som naturreservat eller nationalparker samt andra riksintressen.

Kommunens förhållningssätt

Jokkmokks kommun värdesätter sin natur och önskar tillgängliggöra den på ett varsamt sätt utan att påtagligt skada riksintressena. Vid planering och byggande inom och i anslutning till riksintresse för naturvård ska dess värden beaktas. Det gäller framför allt i Kvikkjokk där hela orten omfattas av riksintresse för naturvård. Kommunen tillgodoser riksintresset genom att säkerställa att det beaktas vid fortsatt planering och byggande.

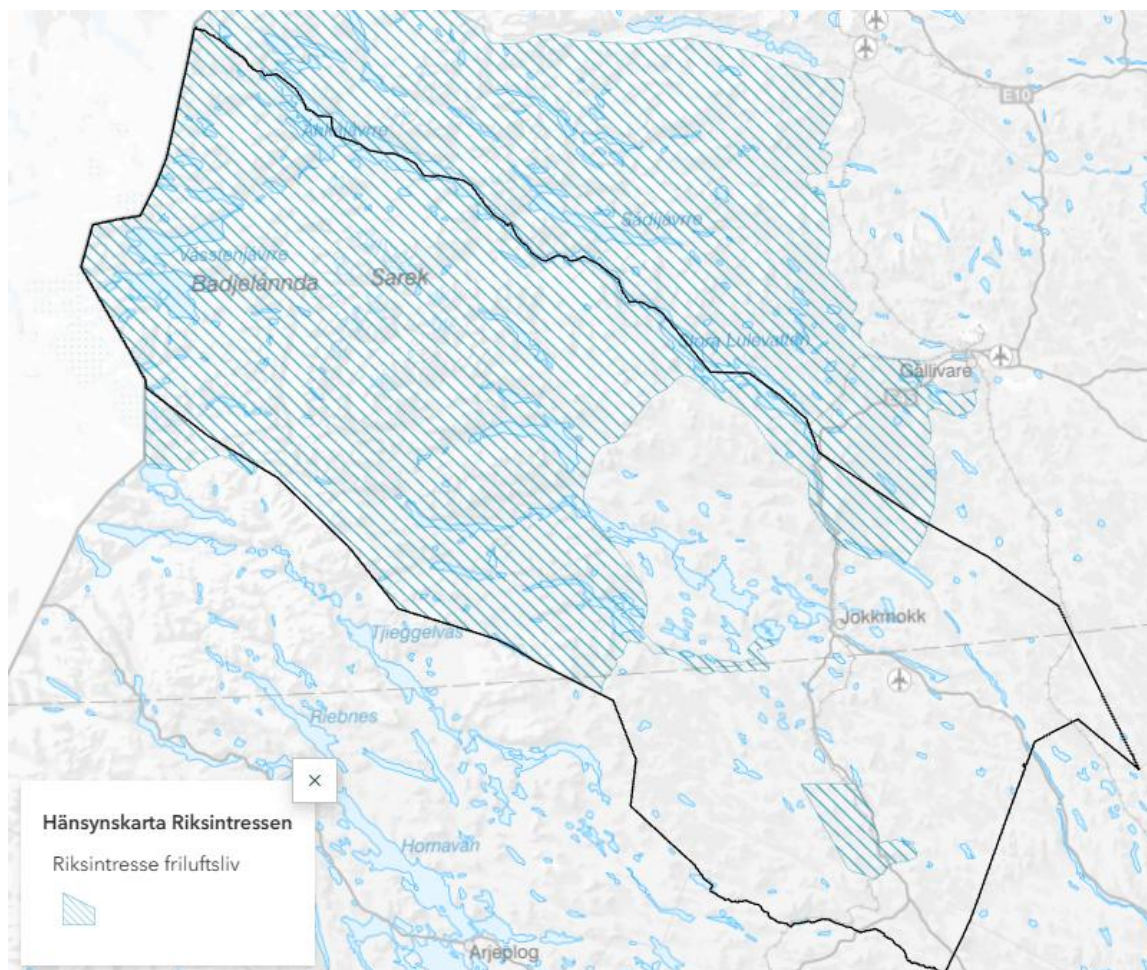
Karta över riksintressen för naturvård

Friluftsliv

I kommunen finns två områden utpekade som riksintresse för friluftslivet, Kaitum-Laponia-Kvikkjokk och Kåbdalis-Kronogård. Områdena har särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur och kulturmiljöer, för friluftslivet samt för vattenanknutna friluftaktiviteter.

Kommunens förhållningssätt

Översiktsplanen bedöms inte påverka riksintresset negativt då föreslagna utredningsområden inom riksintresset innebär utbyggnad av befintliga orter. Hänsyn till riksintresset ska tas vid efterföljande planering. Kommunen är generellt positiv till förbättrad tillgänglighet för friluftslivet.

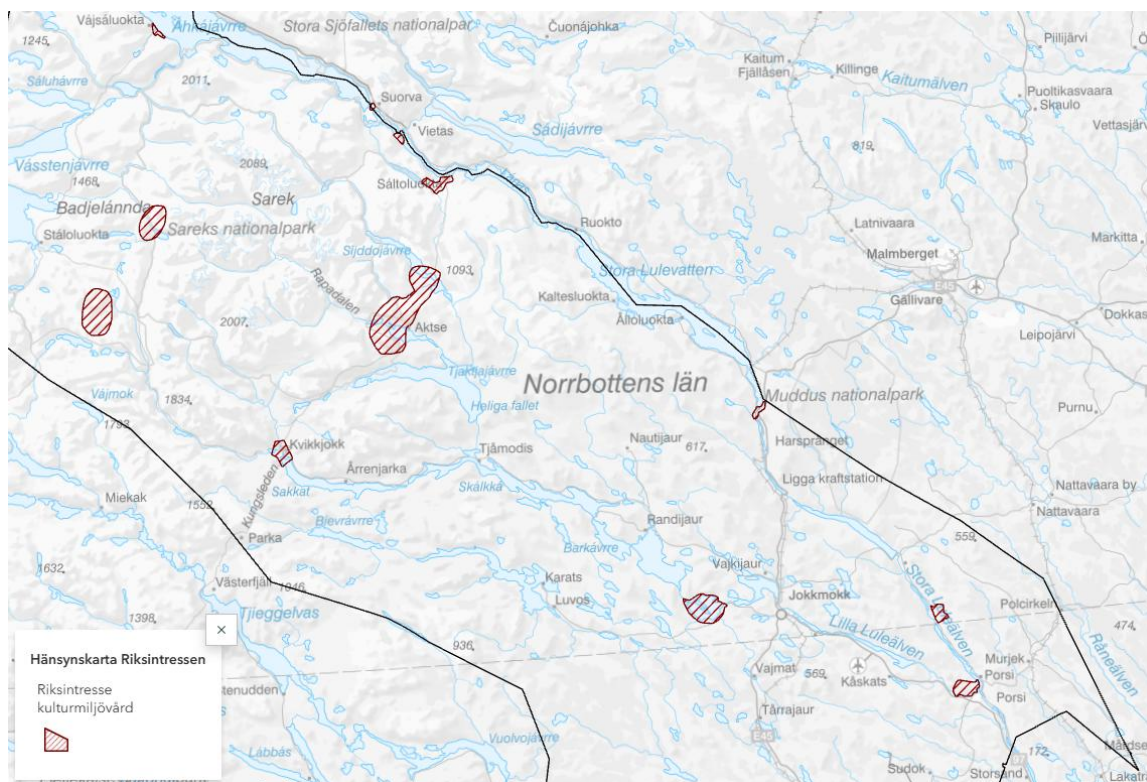
Karta över riksintressen för friluftsliv

Kulturmiljövård

I kommunen finns 12 områden av riksintresse för kulturmiljövården för bland annat fornlämningsmiljö, industrimiljö, kraftverksmiljö och vistemiljö.

Kommunens förhållningssätt

Flera riksintressen för kulturmiljövård ligger i kommunens orter och byar och kan därför komma att påverkas av översiktsplanens föreslagna markanvändning. Kommunen tillgodoser riksintresset genom att säkerställa att det beaktas vid fortsatt planering och byggande. Ny bebyggelse eller andra åtgärder ska anpassas och ta hänsyn till platsens värden och karaktär. Detta säkerställs i flera ställningstaganden kopplat till kulturmiljö och till markanvändning.

Karta över riksintressen för kulturmiljövård

Rennäring

En stor del av kommunens yta utgörs av riksintresse för rennäringen. Riksintresset omfattar flyttleder, svåra passager, kraftcentrum och rastbeten. Riksintressena syftar till att bibehålla förutsättningarna för rennäringen genom att ge de viktigaste områdena i varje sameby ett särskilt skydd. Hela kommunens yta ligger inom någon av de sju samebyar som bedriver renskötsel inom kommunen och på så sätt är även övrig mark viktig för en fungerande renskötsel.

Tillgång till sammanhängande betesmarker och flyttleder är grundläggande för renskötseln.

Flyttleder är huvudflyttleder mellan kärnområden och årstidslanden. Huvudflyttleder, svåra passager och rastbete som dynamiska faktorer, skyddas för att kunna möjliggöra nödvändiga förflyttningar och rörelser under renskötselåret.

Svåra passager är ställen där renarna under förflyttning stöter på olika hinder och störningar och därmed svårigheter att passera dessa. Det kan vara bebyggelse, vattendrag, en trafikerad väg eller en ravin, som kan skapa sådana situationer. Landskapsförändringar inom och runt sådana platser kan medföra ännu större svårigheter för renarna att kunna passera överhuvudtaget.

Kraftcentrum bör skyddas för att de har en total kvalitet med avgörande betydelse för möjligheterna att varaktigt bedriva renskötsel inom samebyn. De tillfredsställer renens

behov av betesro och utrymme och nyttjas återkommande. Dessa områden nyttjas för att hålla renen mer stationär inom såväl åretruntmarkerna som inom vinterbetesmarkerna de tider detta är nödvändigt. Även områden som behövs för renhjordens reproduktion, brunstland och kalvningsland, hör hit.

Rastbeten är platser där renarna under sin förflyttning mellan årstidslanden eller kärnområden vilar upp sig och betar. Sådana platser har i regel bra betesmöjligheter och god betesro. Rastbetesområden ingår i de dynamiska faktorer med vilka renens behov av att flytta mellan olika årstidsland möjliggörs och dessa har högt skyddsvärde.

Kommunens förhållningssätt

Eftersom riksintresse för rennäring finns över hela kommunen sammanfaller riksintresset på flera ställen med annan markanvändning och andra intressen vilka kan riskera påverka renskötseln negativt. Det innebär att påverkan på riksintresset för rennäring behöver beaktas i många områden, framför allt där det sammanfaller med ändrad och utvecklad markanvändning. Påverkan på rennäringen behandlas i flera ställningstaganden i översiktsplanen kopplat till allmänna intressen och markanvändning. Vid exploatering ska en bedömning av påverkan på rennäring tas fram vid planering och byggande på landsbygden samt inom riksintresse. Berörd sameby samt Sametinget ska höras vid prövning av ärenden i områden som är viktiga för rennäringen.

Riksintresset överlappar på några ställen utredningsområde för bland annat bostäder och verksamheter. Inom dessa områden ska påverkan på rennäring bedömas. I kommande planarbete ska påverkan och anpassning till riksintresse för rennäring utredas för att säkerställa att påtaglig skada inte sker.

Inom följande områden har kommunen gjort avvägningar i markanvändningskartan för att minska påverkan på riksintresse rennäring:

- Norr om Jokkmokk föreslås nytt större utredningsområde för verksamheter (Stormyren verksamhetsområde) vilket har avgränsats i söder för att minska påverkan på riksintresse rennäring. Efter samråd har området ytterligare reviderats med hänsyn till rennäringen.
- Fjällstråket längs Kvikkjokksvägen utgör en svår passage för Jåhkågasska sameby. För att minska påverkan på rennäring anger därför översiktsplanen att nya bostäder och mindre landsbygdsanknutna verksamheter kan tillåtas i anslutning till redan bebyggda områden och byar. Däremot ska spridd bebyggelse undvikas.
- Område för energistråk sammanfaller på många platser med riksintresse för rennäring. Längs Stora Luleälv har utredningsområdet framför allt lagts en bit öster om älven vilket minskar påverkan på riksintresse inom Slakka sameby som redan är trängd. Längs Lilla Luleälv har området framförallt lagts på södra sidan om älven av samma anledning. Området sammanfaller ändå något med riksintresset och eventuell påverkan på detta måste studeras vidare. Inom

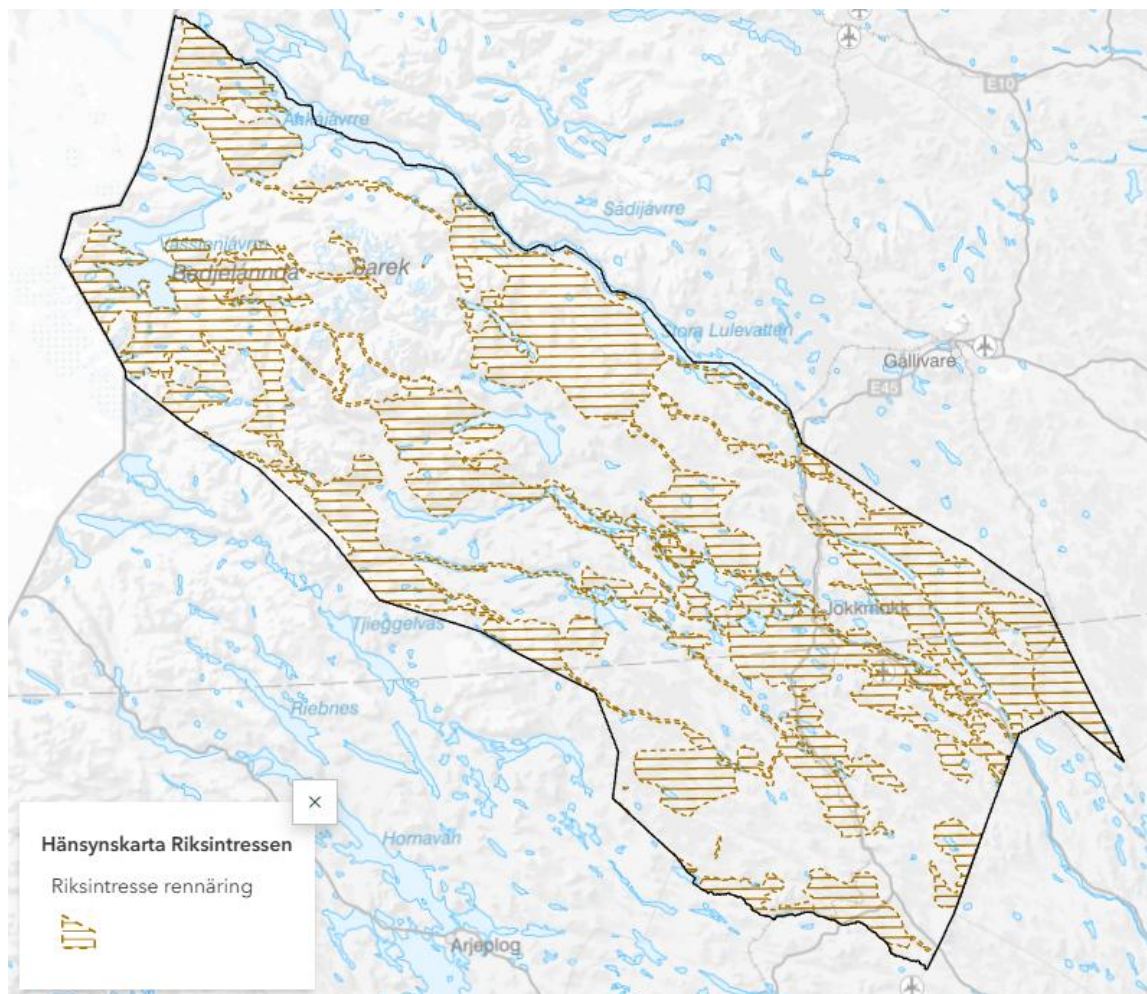
användningen tillåts nya verksamheter vilka i så stor utsträckning som möjligt bör samförläggas för att minska påverkan på riksintresset för rennäring.

- Inlandsbanan skär igenom och skapar en barriär i majoriteten av samebyarnas marker. Inlandsbanan har medfört utmaningar för renskötseln, bland annat då påkörning av ren är vanligt förekommande. Det ökade antalet oannonserade tåg kopplat till Försvarmakten är ett stort problem för rennäringen. För Udtja sameby skapar Inlandsbanan en extra svår barriär i samebyns åretruntmarker. Vid utveckling av Inlandsbanans kapacitet och utökad trafik finns därför risk för stor påverkan på rennäringen. Vid planer på att rusta upp Inlandsbanan behöver påverkan på rennäringen analyseras. Förslag på skadelindrande och säkerhetshöjande insatser ska tas fram i samråd med berörda samebyar.
- Efter samråd har utredningsområde för nytt verksamhetsområde (Nedre Lillselet) tagits bort eftersom det sammanfaller med en trång passage för Sirges sameby.

Riksintresset Björkholmberget överlappar riksintresse för värdefulla ämnen och material för Kallak. Vid en eventuell gruvetablering finns därför risk för att riksintresset för rennäring påtagligt skadas. Påverkan måste även ses i sin helhet och eventuella kumulativa effekter. Kommunen har tillgodosett riksintresse för Björkholmberget i översiktsplanen.

Riksintresse för rennäring överlappar även riksintresse för värdefulla ämnen och material för Norvijaur. Här har regeringen redan avslagit ansökan om kalkbrott med anledning av för stor påverkan på rennäringen. Kommunen delar statens bedömning och tillgodoser riksintresset för rennäring i översiktsplanen.

Riksintresse för Försvarmaktens militära del för Vidsels skjutfält och provplats sammanfaller med riksintresse för rennäringen. Vid en utökad verksamhet vid Vidsel skjutfält finns därför risk för stor påverkan på riksintresset rennäring. Kommunen ser en risk att eventuell utveckling av skjutfältet riskerar att påtagligt skada riksintresse för rennäringen.

Karta över riksintressen för rennärning

Yrkesfiske

Jokkmokks kommun berörs av ett område av riksintresse för yrkesfisket enligt miljöbalken 3 kap. 5 § Akkajaure-Langas-Stora Lulevatten. Sjöarna utgörs av fångstområden.

Kommunens förhållningssätt

Översiktsplanen bedöms inte påverka riksintresset. Ingen exploatering föreslås som bedöms motverka riksintresset.

Karta över riksintressen för yrkesfiske

Totalförsvaret – militära del

Jokkmokks kommun omfattas av flera riksintressen för totalförsvarets militära del. Det kan utöver dessa finnas riksintressen som omfattas av sekretess och därmed inte redovisas öppet. Forsvarsmaktens riksintressen utgörs av bland annat skjut- och övningsfält, flygplatser, tekniska system och anläggningar. Områden som berörs av omgivningspåverkan från den militära verksamheten redovisas som påverkansområde.

Vidsels skjutfält och provplats är norra Europas största övnings- och provområde över land. Till skjutfältet finns ett större påverkansområde för buller eller annan risk. Påtaglig skada på skjutfält som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan genomföras på skjutfältet.

Jokkmokks flygbas är belägen på Käivoheden intill riksväg 97 och Lilla Luleälv. Till flygbasen finns ett större påverkansområde för buller eller annan risk samt stoppområde för MSA-område.

Södra delen av kommunen omfattas även av stoppområde för MSA-område för Vidsels flygbas.

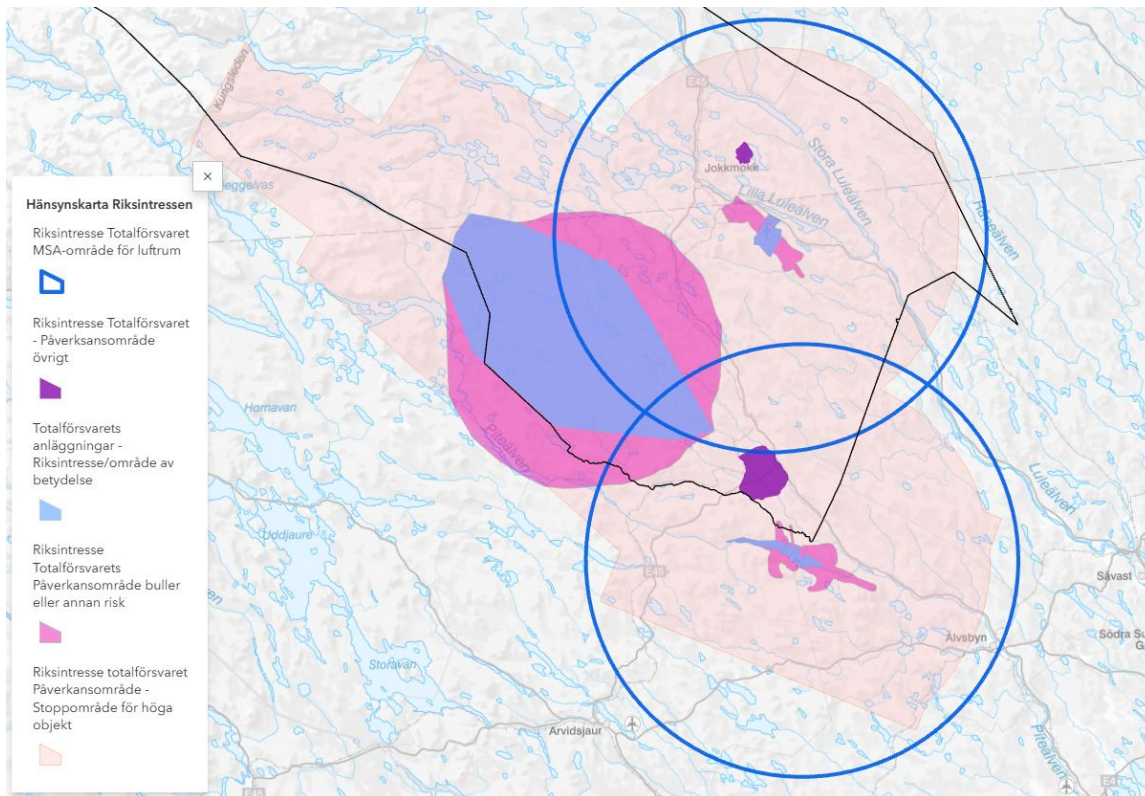
Nästan halva kommunen omfattas av stoppområde för höga objekt kopplat till riksintressena. Höga objekt gäller samtliga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållnen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållande bebyggelse.

Inom MSA-områden och stoppområde för höga objekt ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada. Dessutom ska samtliga byggnadsobjekt som är bygglovspliktiga eller ingår i kommunala planer och är högre än 20 meter över mark- eller vattenytan remitteras till Luftfartsverket.

Kommunens förhållningssätt

Översiktsplanen bedöms inte påverka några riksintressen för totalförsvaret geografiskt. Riksintresset kan däremot komma att påverkas om Försvarsmakten avser öka sin militära verksamhet i kommunen, eftersom kommunen inte är positiv till utökad militär verksamhet i kommunen som påverkar det lokala näringslivet samt natur- och kulturmiljöer negativt.

Vidsels skjutfält och provplats och Jokkmokks flygbas säkerställs i markanvändningskartan och inga åtgärder som försvårar för Försvarsmaktens verksamhet tillåts inom dessa användningar. Kommunen ser däremot en risk att eventuell utveckling av Vidsel skjutfält riskerar att påtagligt skada riksintresse för rennäringen.

Karta över riksintressen för totalförsvaret

Totalförsvaret – civila del

Inom Jokkmokks kommun finns flera 400 kV-ledningar och stationer som ingår i det svenska transmissionsnätet för el. Sedan 2024 utgör mark- och vattenområdena för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet riksintresse för totalförsvarets anläggningar civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken. Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Området för riksintresse vid en 400-kV luftledning är generellt 100 meter. Vid två eller flera parallella luftledningar kan området av riksintresse vara ännu bredare beroende på avstånden mellan ledningarna. Riksintresseområdet för stationer består av den befintliga stationsytan samt den yta som behövs för att förnya och anpassa stationen efter ökade behov.

Påverkansområde

Riksintresset för transmissionsnätet omfattas av påverkansområden. Påverkansområden är de mark- och vattenområden som ligger i direkt anslutning till de områden som pekats ut som riksintresse för befintliga kraftledningar och stationer. För luftledningar är påverkansområdet 160 meter från varderas sida om ledningen, medan för stationer är påverkansområdet 400 meter kring stationen.

Inom påverkansområdet för transmissionsnätet ska åtgärder som kan försvåra drift, utbyggnad och förnyelse undvikas. Det kan exempelvis handla om ny störningskänslig bebyggelse såsom bostäder, vård- och skollokaler, nya verksamheter som kan påverka elsäkerheten, nya skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken samt förändringar i transportinfrastrukturen till anläggningarna. Alla plan- och byggärenden som planeras inom 500 meter från transmissionsnätets ledningar och stationer ska remitteras till Svenska kraftnät för en bedömning utifrån de lokala förutsättningarna.

Kommunens förhållningssätt

Inom riksintresseområdena för transmissionsnätet är det inte tillåtet att etablera funktioner som på något sätt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Kommunen bedömer att de nya användningar som föreslås i översiktsplanen, såsom verksamheter/industri, testnäring och energistråk, kan etableras inom transmissionsnätets riksintresse- och påverkansområden utan att påverka befintliga eller planerade kraftledningar.

Inom omvandlingsområdet för mångfunktionell bebyggelse, Skabram industriområde, ska området utformas så att störningskänslig bebyggelse inte förläggs inom eller i direkt anslutning till påverkansområdet för riksintresset. Hänsyn ska tas till Elsäkerhetsverkets

föreskrifter och allmänna råd. Elsäkerhetsavstånd ska beräknas från riksintresseanspråkets gräns.

Planläggning av nya verksamheter inom riksintresseområden samt påverkansområde för totalförsvarets anläggningar, civila delen (kraftledning) ska ske i dialog med Svenska kraftnät för att undvika påtaglig skada på riksintressets värden.

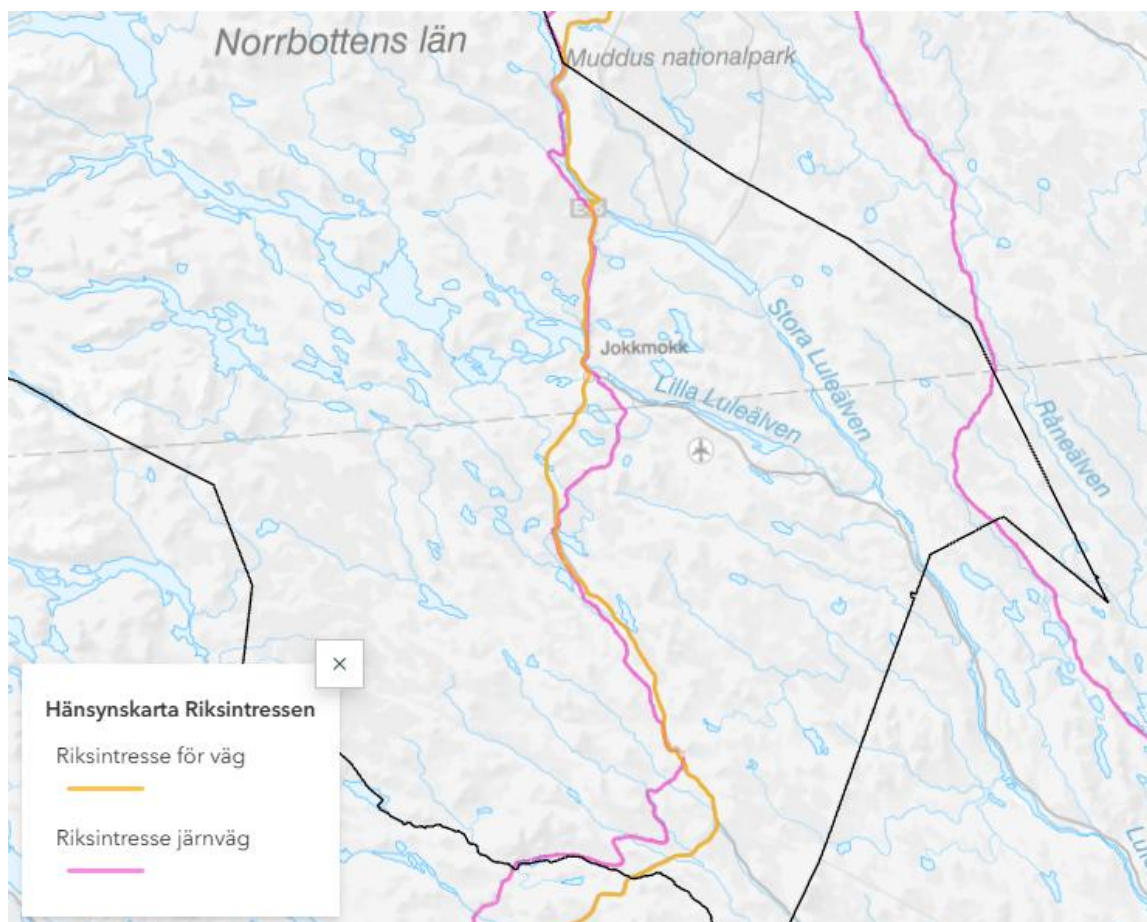
Karta riksintresse för totalförsvarets civila del

Kommunikationer

E45, malmbanan och inlandsbanan är alla riksintresse för kommunikationer.

Kommunens förhållningsätt

Översiktsplanen bedöms inte påverka riksintresset. Ingen exploatering föreslås som bedöms motverka riksintressena.

Karta över riksintressen för kommunikationer

Värdefulla ämnen eller material

I Jokkmokks kommun finns fem områden av riksintresse för värdefulla ämnen eller material. Dels ett detaljavgrensat för järnmalmfyndigheter i Kallak, dels punktsatta varav två för magnesit i Rakas och Äpartjåkka, ett för wollastonit i Lantanjarkka och ett för kalksten i Norvijaur.

Kommunens förhållningsätt

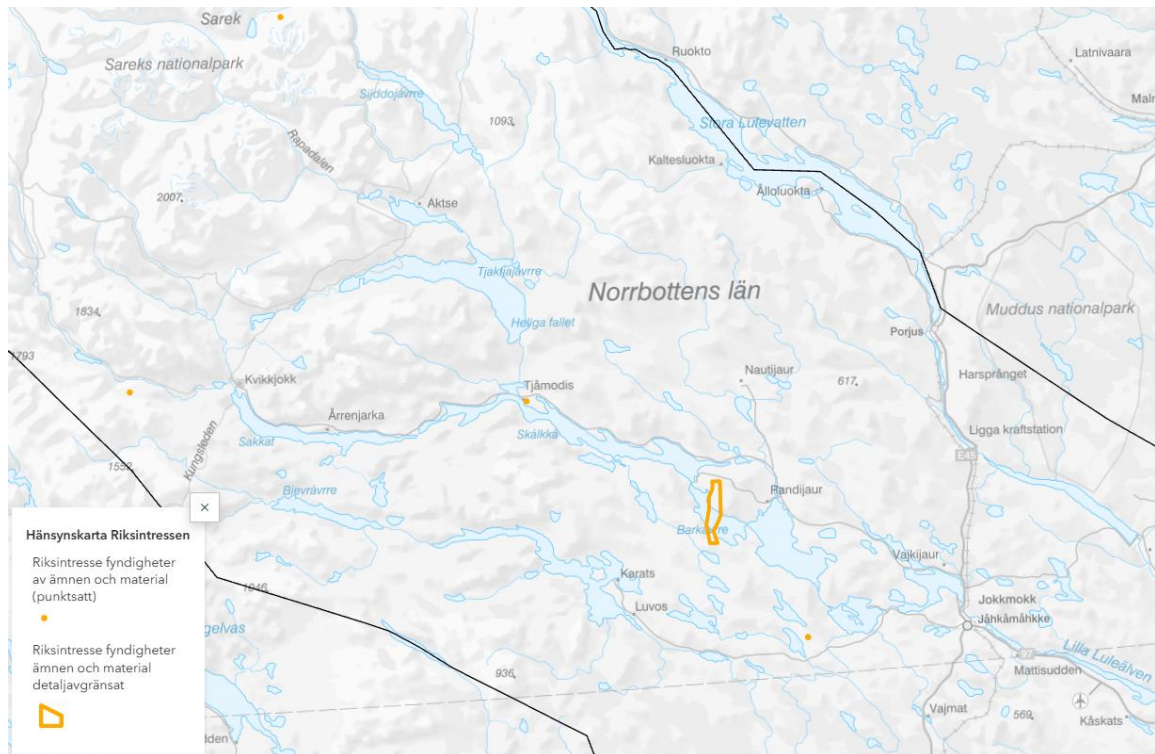
Vad gäller det detaljavgrensade riksintresset för Kallak tillgodoser översiktsplanens markanvändningskarta inte riksintresset. På samma yta finns riksintresse för rennäringen och markanvändningskartan tillgodoser det riksintresset.

Regeringen har i och med beslut om bearbetningskoncession gett företräde till riksintresse för värdefulla ämnen eller material samt gjort bedömningen att en gruva och rennäringen kan samexistera förutsatt att 12 villkor uppfylls. Villkoren handlar bland annat om på vilken sätt hänsyn till rennäringen ska tas för att inte omöjliggöra framtida renskötsel. Kommunen kan dock, trots de 12 villkoren, inte säkerställa att en gruvetablering inte innebär oacceptabel inverkan på samebyarnas möjlighet att fortsatt bedriva renskötsel. Kommunen anser att rennäringen är den användning som främjar en långsiktig hushållning av marken.

Kommunen står fast vid att det finns stor risk för negativ påverkan på andra allmänna intressen vilket bör utredas ytterligare. Det gäller påverkan på bland annat besöksnäringen, natur- och kulturmiljö, världsarvet Laponia, vattenbruk och dricksvattenkällor, landskapsbild, transportlösningar samt boende och näringsidkare i närområdet. Kommunen vill understryka att eventuella gruvprojekt ska gynna lokalsamhället och den lokala ekonomin, samt att sociala konsekvenser ska utredas. Grön infrastruktur med särskilt fokus på konnektivitet ser kommunen som en central utgångspunkt.

Vid eventuell gruvverksamhet är det av största vikt att det finns avtal samt en ekonomisk säkerhet som säkerställer att gruvbolagen återställer marken och att den kan nyttjas efter avslutad verksamhet. Jokkmokks kommun ska aktivt delta i alla beslutsprocesser rörande gruvetableringar inom kommunens gränser för att säkerställa att lokala intressen och hållbarhetsmål beaktas. Det gäller även beslut om transportlösningar och nya vägdragningar samt andra åtgärder utanför gruvområdet.

Vad gäller de punktsatta riksintressena för Rakas, Äpartjåkka, Lantanjarkka och Norvijaur tillgodoser översiktsplanen inte riksintressena. Kommunen tillstyrker inget av riksintressena. Vad gäller Rakas och Äpartjåkka ligger dessa inom naturreservat eller nationalpark, och bedöms inte kunna samverka med dessa värden. Avseende Lantanjarkka ser kommunen att det ligger i ett känsligt läge nära älven och befintliga byar samt i ett område där det redan är en ansträngd situation för rennäringen. Vad gäller Norvijaur har regeringen 2023 avslagit ansökan för nytt kalkbrott med hänsyn till rennäringen. Kommunen delar regeringens bedömning.

Karta över riksintressen för fyndigheter av ämnen och material

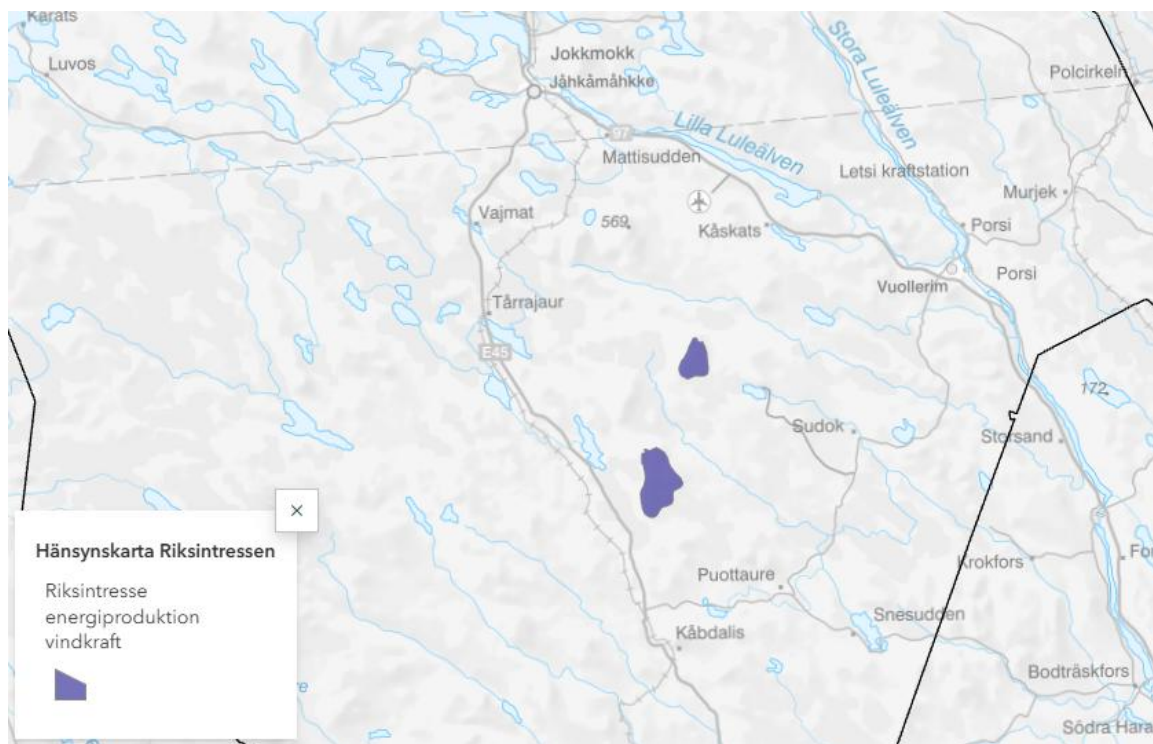
Energiproduktion vindkraft

I kommunen finns två stoppområden hinderfritt kopplat till Vidsels skjutfält.

Kommunens förhållningsätt

Kommunen har ett tematiskt ställningstagande att vindkraftsetableringar inte är lämpliga inom kommunens gränser. Översiktsplanen tillgodoser därför inte riksintresset.

Kommunen vill även påpeka att de båda riksintresseområdena saknar värdebeskrivning.

Karta över riksintresse för energiproduktion

Miljöbalken 4 kapitel

Riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken är utpekade för sina stora natur- och kulturvärden och är geografiska områden som är av riksintressen i sin helhet. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det inte möter något hinder enligt 2–8 §§ och det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Riksintressena, med undantag av nationalstadsparker och Natura 2000-områden, ska däremot inte utgöra hinder om det handlar om:

- utveckling av befintliga tätorter,
- utveckling av det lokala näringslivet,
- utförande av anläggningar som behövs för totalförsvaret, eller
- om det finns särskilda skäl, utvinning av riksintressanta fyndigheter av ämnen och material.

I Jokkmokks kommun finns tre typer av riksintresse enligt 4 kap, obrutet fjäll, rörligt friluftsliv och Natura 2000.

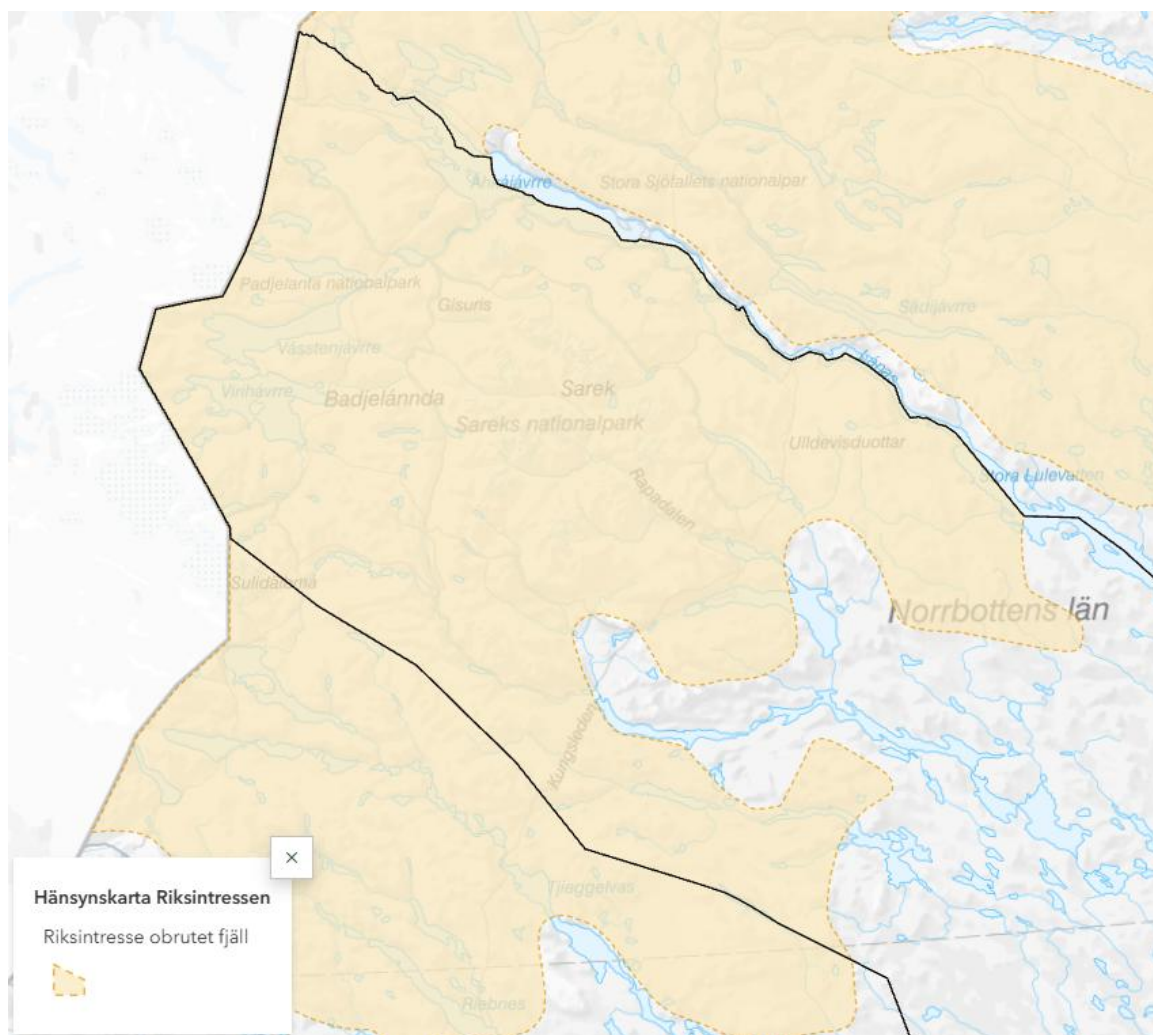
Obrutet fjäll

Inom det obrutna fjället får bebyggelse och anläggningar komma till stånd endast om det behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet. Andra åtgärder inom områdena får vidtas endast om det kan ske utan att områdenas karaktär påverkas.

Kommunens förhållningsätt

Då riksdagen 1987 fattade beslut om riksintresse obrutet fjäll fanns den geografiska avgränsningen enbart beskriven med Ortsnamn och/eller andra geografiska fasta punkter. Senare gjorde Länsstyrelserna, i samråd med berörda kommuner, en mer detaljerad tolkning av den geografiska avgränsningen. Denna avgränsning ska däremot bara ses om en indikativ tolkning och det är upp till kommunen att i sin översiktsplan ange aktuell avgränsning. Det är i den kommunala översiktsplaneringen som riksintressebestämmelserna i 4 kap miljöbalken kan konkretiseras.

Översiktsplanen bedöms tillgodose riksintresset. Inom riksintresse för obrutet fjäll finns privatägda avstyckade tomter som brukats och bebyggts innan riksintressets tillkomst. Dessa områden har brukats i generationer, utgör en del av den historiska markanvändningen och har starka kopplingar till områdets kulturmiljö. Inom redan avstyckad och bebyggd mark anser kommunen att det ska vara möjligt att tillåta bebyggelse och kompletteringsåtgärder i anslutning till befintlig bebyggelse. Kommunen anser därför inte att dessa ingår i riksintresset för obrutet fjäll.

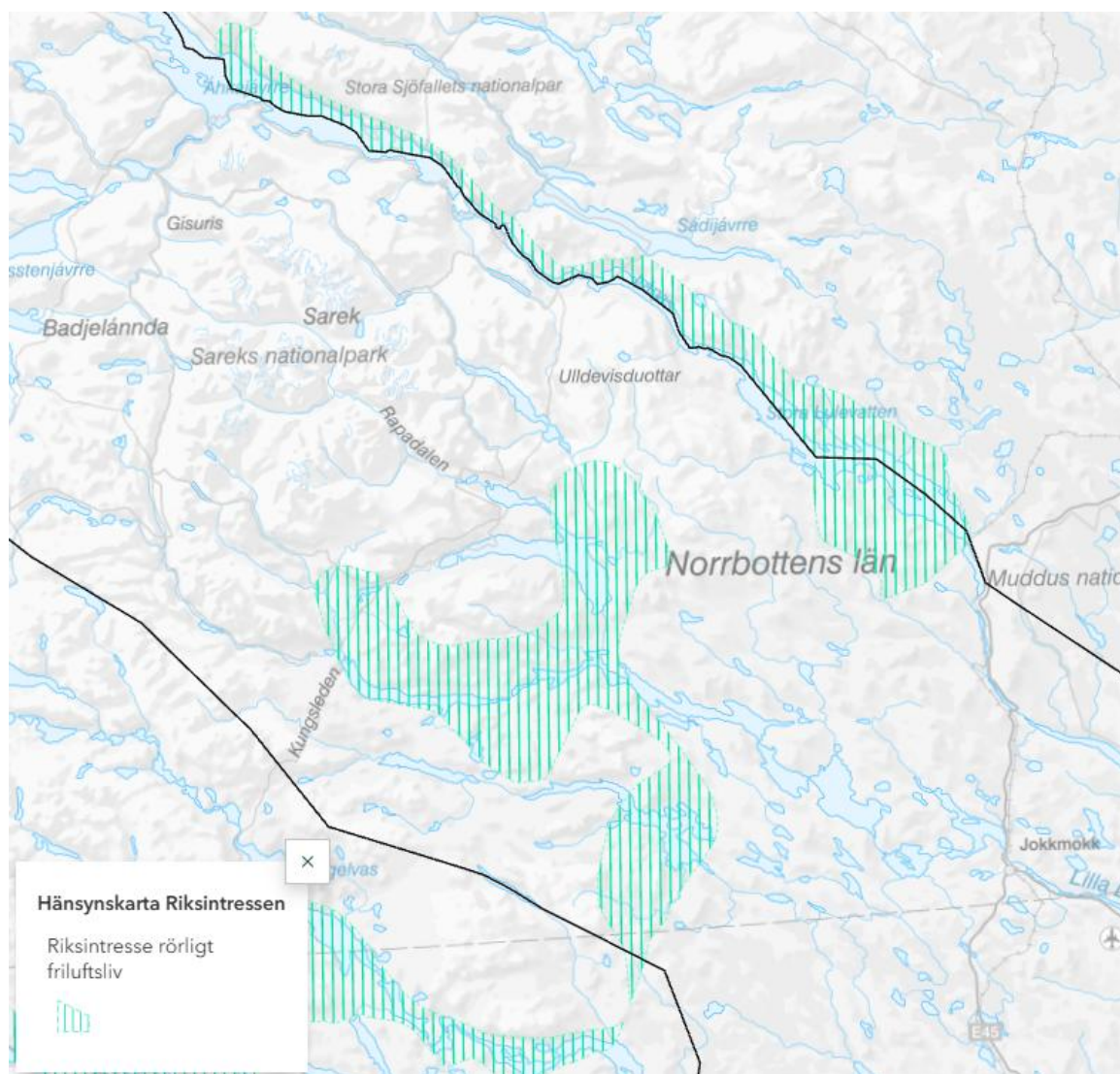
Karta över riksintresse för obrutet fjäll

Rörligt friluftsliv

De delar av fjällvärlden som inte omfattas av obrutet fjäll utgörs av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Här skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Kommunens förhållningsätt

Översiktsplanen bedöms inte påverka riksintresset då föreslagna utredningsområden inom riksintresset innebär utbyggnad av befintliga orter. Hänsyn till riksintresset ska tas vid efterföljande planering. Kommunen är generellt positiv till förbättrad tillgänglighet för det rörliga friluftslivet.

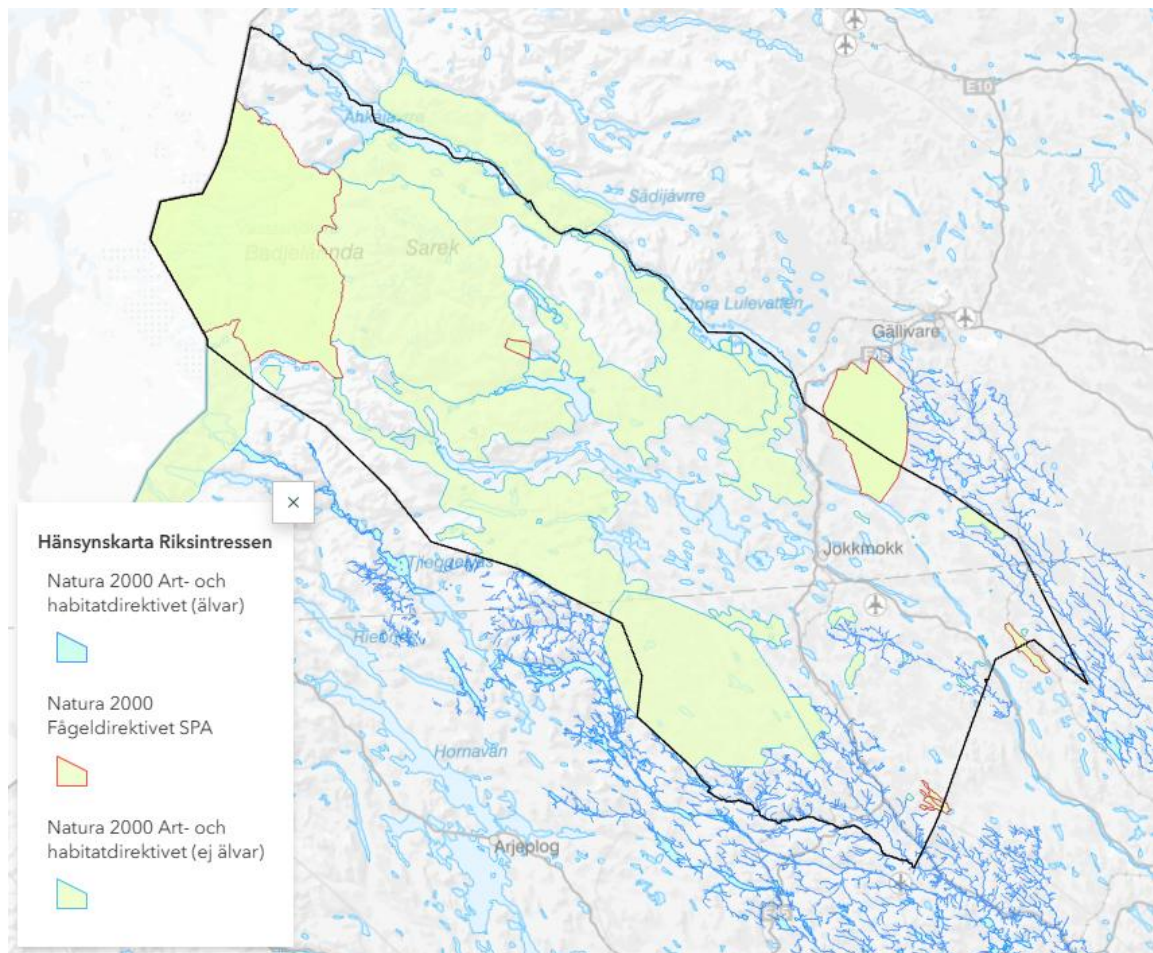
Karta över riksintressen för rörligt friluftsliv

Natura 2000

Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden med syfte att skydda värdefulla naturtyper samt växt- och djurarter. Verksamheter och planer som riskerar att ha betydande påverkan på dessa områden kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § MB och får inte genomföras utan att ett sådant tillstånd getts. Det gäller även verksamheter som ligger utanför Natura 2000-områden, men som ändå riskerar ge en betydande påverkan på miljön inom området.

Kommunens förhållningsätt

Översiktsplanen bedöms inte påverka några Natura 2000-områden. Samtliga Natura 2000-områden ligger inom användningen natur och Friluftsliv där en restriktiv hållning gentemot ny bebyggelse gäller.

Karta över Natura 2000

Landsbygdsutveckling i strandnära läge - LIS

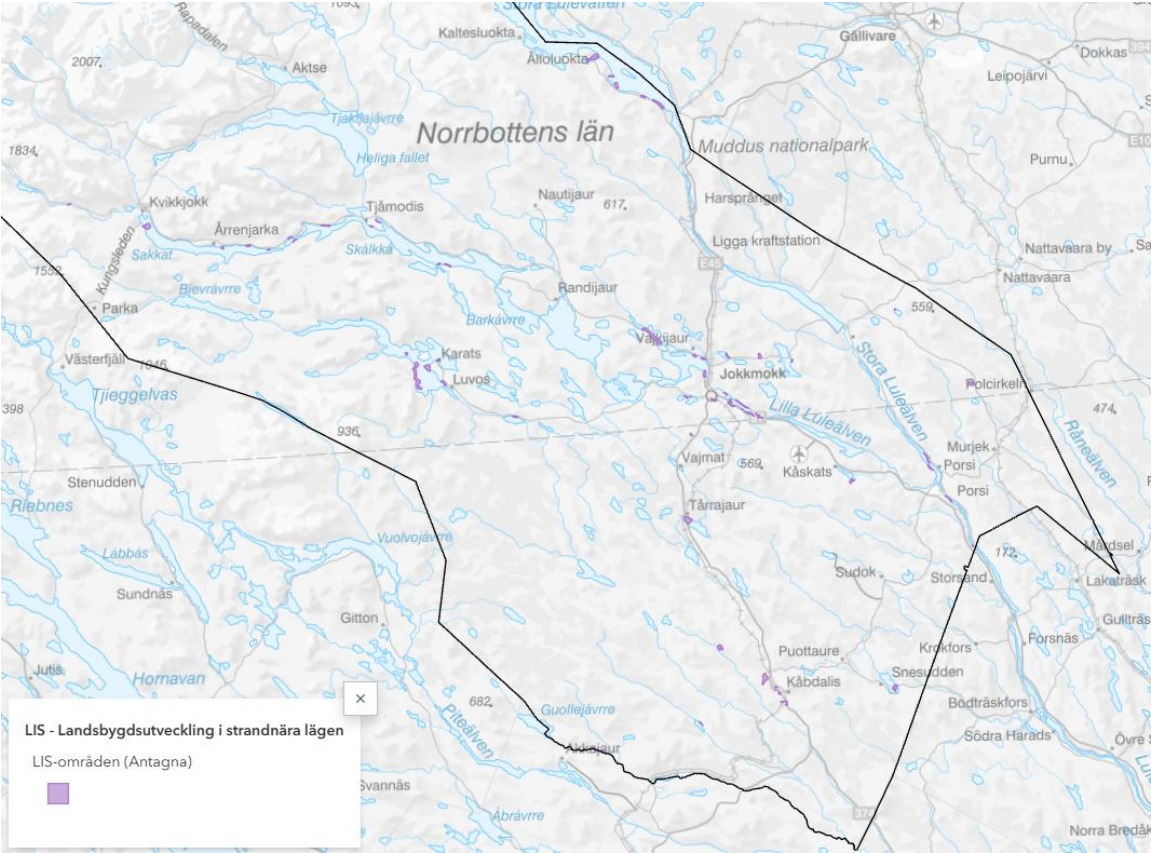
I Sverige har vi en strandskyddslagstiftning som skyddar rörligt friluftsliv och djur- och växtliv genom att generellt förbjuda bebyggelse och anläggningar inom 100 meter från strand. Strandskyddet har två huvudsakliga syften, dels att bevara människors möjlighet att vistas vid vatten, dels att bevara och värna om den biologiska mångfalden som är beroende av en vattennära miljö.

Många kommuner har en stor tillgång av sjöar, älvar och stränder och för att lätta på strandskyddet där det kan bidra till att landsbygden utvecklas trädde en ny lag i kraft 2009. Genom ett tillägg till sin översiktsplan, en så kallad LIS-plan, kan kommunen peka ut lämpliga områden för landsbygdsutveckling. Inom de utpekade LIS-områden finns då ytterligare särskilt skäl till strandskyddsdispens. Dispens från strandskyddet innebär att man får bygga närmare stranden än 100 meter. Det ska dock som regel finnas en fri passage på 30–40 meter mellan hus och strand.

År 2014 antogs Jokkmokks första LIS-plan där 31 LIS-områden pekades ut, 2021 kompletterades den med ytterligare 22 LIS-områden. Kommunen har i det tematiska tillägget gjort bedömningen att det finns goda möjligheter att åstadkomma landsbygdsutveckling genom ökade möjligheter att bygga nära vatten. LIS-planen är en viljeinriktning för kommunens framtida användning av strandområden vilket ger ett mer ändamålsenligt strandskydd som beaktar behovet av utveckling i Jokkmokks kommun. En viktig del i utpekandet av LIS-områden är att kommunen vill utveckla den tätortsnära landsbygden inom pendlingsavstånd till befintliga orter. Generellt ligger de flesta LIS-områdena i anslutning till befintlig bebyggelse. De flesta områdena är utpekade vid Lilla och Stora Luleälven där det har funnits bebyggelse sen lång tid tillbaka. Längs Lilla och Stora Luleälven finns också utbyggda vägnät och övrig infrastruktur, tätorter och service som kan gynnas av fler bostäder och anläggningar. Utpekade LIS-områden i närheten till grannkommuner kan bidra till stärkt underlag för service även i dessa kommuner.

Kommunen har beslutat att inga nya tillägg kommer göras i samband med denna översiktsplan, den antagna LIS-planen gäller fortfarande i sin helhet.

Läs mer i kommunens LIS-plan.

Karta över antagna LIS-områden